

TEMARAPPORT 2017:4

UTBILDNING OCH ARBETE

SCB

Statistiska centralbyrån Statistics Sweden

Unga utanför?

Så har det gått på arbetsmarknaden för 90-talister utan fullföljd gymnasieutbildning

Unga utanför?

**Så har det gått på arbetsmarknaden
för 90-talister utan fullföljd
gymnasieutbildning**

Temarapport 2017:4 Utbildning och arbete

Unga utanför?

Så har det gått på arbetsmarknaden för 90-talister utan fullföljd gymnasieutbildning

Theme report 2017:4

Young people left behind?

The situation on the labour market for those born in the 1990s without completed upper secondary education

Statistics Sweden
2017

Producent
Producer SCB, avdelningen för befolkning och välfärd
Statistics Sweden, Population and Welfare Department
SE-701 89 Örebro
+46 10 479 40 00

Förfrågningar
Enquiries Paula Kossack +46 10 479 60 05
paula.kossack@scb.se

Siniša Šauli +46 10 479 62 15
sinisa.sauli@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet.
Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:
Källa: SCB, *Temarapport 2017:4 Utbildning och arbetet*

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication.
When quoting, please state the source as follows:
Source: Statistics Sweden, *Theme report 2017:4*

Omslag/Cover: Ateljén, SCB.
Foto/Photo: IStock

URN:NBN:SE:SCB-2017-A40BR1704_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Förord

I serien Temarapporter presenteras resultat från olika ämnesområden inom befolknings- och välfärdsstatistiken. Utöver den officiella statistiken inom statistikområdet Befolkningens utbildning görs även tematiska undersökningar. Dessa undersökningar fördjupar den officiella statistiken om befolkningens utbildning eller belyser nya frågeställningar på området som är aktuella i samhällsdebatten.

Denna rapport är återrapporeringen av ett regeringsuppdrag om ungas etablering på arbetsmarknaden med fokus på ungdomar som inte avslutat gymnasieskolan med slutbetyg. Rapporten ger en samlad bild av andelen unga i åldersgruppen födda 1991-1994 och deras resultat i gymnasieskolan. Rapporten belyser sedan etableringen på arbetsmarknaden utifrån resultaten i gymnasieskolan.

Rapporten har utarbetats av Paula Kossack, Siniša Šauli och Tomas Westling vid enheten för statistik om utbildning och arbete samt Michael Karlsson vid registerenheten (avdelningen för befolkning och välfärd) och Johan Löfgren vid metodenheten individ Örebro (avdelningen för process- och metodutveckling). Emma Snölija och Johan Helsing vid enheten för statistik om utbildning och arbete har lämnat värdefull input till rapporten.

Statistiska centralbyrån i april 2017

Petra Otterblad Olausson
Avdelningschef

Katarina Wizell
Enhetschef

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Innehåll

1.	Sammanfattning.....	5
2.	Inledning.....	8
3.	Deltagande och resultat i gymnasieskolan.....	10
3.1.	Bakgrund – Faktorer som påverkar deltagande och resultat i gymnasieskolan.....	10
3.2.	Övergången från grund- till gymnasieskola.....	11
3.3.	Genomströmningen i gymnasieskolan.....	16
3.3.1.	Resultat i gymnasieskolan utifrån svensk/utländsk bakgrund.....	21
3.3.2.	Resultat i gymnasieskolan utifrån föräldrarnas utbildningsnivå.....	23
3.3.3.	Resultat i gymnasieskolan utifrån resultat i grundskolan.....	25
3.3.4.	Resultat i gymnasieskolan för olika programtyper.....	28
3.4.	Ungdomars skäl till att sakna slutbetyg och deras upplevelse av samhällets insatser.....	32
4.	Etableringsprocessen.....	41
4.1.	Bakgrund – Faktorer som påverkar etableringsprocessen.....	41
4.2.	Etablering på arbetsmarknaden utifrån registerstatistik.....	43
4.2.1.	Etablering utifrån resultat i gymnasieskolan.....	43
4.2.2.	Etablering bland unga som aldrig påbörjat gymnasieskolan.....	49
4.3.	Gymnasiala studier på komvux och folkhögskola.....	53
4.4.	Sysselsättning hösten 2015.....	57
4.4.1.	Huvudsaklig sysselsättning hösten 2015.....	58
4.4.2.	Arbete som varat minst ett halvår.....	64
4.4.3.	Arbetslöshet.....	66
4.4.4.	Arbete eller studier utomlands.....	67
4.4.5.	Planer för framtiden.....	68
5.	Unga med funktionsnedsättning.....	69
6.	Fakta om statistiken.....	73
6.1.	Övergång från grundskola till gymnasieskola.....	73
6.1.1.	Detta omfattar statistiken.....	73
6.1.2.	Definitioner och förklaringar.....	73
6.1.3.	Så görs statistiken och statistikens tillförlitlighet.....	75
6.1.4.	Bra att veta.....	76
6.2.	Genomströmning i gymnasieskolan.....	76
6.2.1.	Detta omfattar statistiken.....	76
6.2.2.	Definitioner och förklaringar.....	77
6.2.3.	Så görs statistiken och statistikens tillförlitlighet.....	80

6.2.4.	Bra att veta	83
6.3.	Etableringsmått.....	83
6.3.1.	Detta omfattar statistiken	83
6.3.2.	Definitioner och förklaringar	83
6.3.3.	Så görs statistiken och statistikens tillförlitlighet	85
6.3.4.	Bra att veta	86
6.4.	Gymnasiala studier på komvux och folkhögskola	86
6.4.1.	Detta omfattar statistiken	86
6.4.2.	Definitioner och förklaringar	86
6.4.3.	Så görs statistiken och statistikens tillförlitlighet	87
6.4.4.	Bra att veta	88
6.5.	Enkätstudie	88
6.5.1.	Detta omfattar statistiken	88
6.5.2.	Definitioner och förklaringar	89
6.5.3.	Så görs statistiken.....	90
6.5.4.	Statistikens tillförlitlighet	92
6.5.5.	Bra att veta	94
7.	Referenser	96
8.	In English.....	97
8.1.	Summary	97
8.2.	List of graphs, tables and figures.....	101
8.3.	List of terms	106
	Bilaga 1 Översikt över statistik och uppföljningar	112
	Bilaga 2 Uppdraget	114
	Bilaga 3 Frågeformulär webb enkätundersökning 2015	115
	Bilaga 4 Bortfallsanalys enkätundersökning	126
	Inledning.....	126
	Population och urval.....	127
	Beräkning av svarsandel.....	128
	Analys av bortfallet.....	130
	Teknisk beskrivning av estimation	135

1. Sammanfattning

Uppföljningen omfattar ungdomar födda 1991-1995 som skulle påbörjat gymnasieskolan höstterminen 2007-2011 och avgått vårterminen 2010-2013.

Uppföljningen visar i vilken grad ungdomarna påbörjar gymnasieskolan och vilka resultat de har uppnått i form av slutbetyg eller högsta årskurs de varit inskrivna i. Ungdomarna följs upp utifrån ett antal bakgrundsvariabler. Därtill presenteras ungdomarnas egen bild på varför de aldrig påbörjat gymnasieskolan eller inte avslutat den med slutbetyg samt deras upplevelse av om de fått stöd för att klara gymnasieskolan och hur väl de tycker att eventuella myndighetskontakter för studie- och yrkesvägledning har fungerat.

Uppföljningen visar också i vilken grad de unga etablerade sig på arbetsmarknaden efter utbildningen och i vilken utsträckning de har studerat på gymnasial nivå inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) eller på folkhögskolans allmänna kurser. Folkhögskolans allmänna kurser syftar till att ge motsvarande slutbetyg från gymnasieskolan. Ungdomarnas egen uppfattning av sin situation på arbetsmarknaden hösten 2015, dvs. 2,5-5-5 år efter att de skulle gått ut gymnasieskolan, och sin etableringsprocess presenteras.

Nästan alla ungdomar i en årskull påbörjar gymnasieskolan

Övergången från grundskolan till gymnasieskolan var mycket hög, omkring 98 procent av alla avgångna från grundskolan påbörjade gymnasieskolan i direkt anslutning till grundskolestudierna. Andelen som aldrig påbörjade gymnasieskolan var cirka 1 procent av hela ungdomspopulationen. Statistiken visar att andelen som aldrig påbörjade gymnasieskolan var särskilt hög bland nyinvandrade ungdomar. Skillnaderna mellan kvinnor och män var mycket små.

De som slutar utan slutbetyg eller examen är en heterogen grupp – några saknar endast några poäng, andra har inte påbörjat ett nationellt program

Ser man till de samlade resultaten i gymnasieskolan, så påbörjade förvisso nästan alla ungdomar gymnasieskolan åren 2007-2010, men endast 77 procent avgick med slutbetyg inom fem år. Andelen med slutbetyg var högre bland kvinnorna. Effekten av de skärpta kraven i den reformerade gymnasieskolan syns tydligt i statistiken: Andelen med examen bland ungdomar som påbörjat gymnasieskolan 2011 sjönk till 70 procent. Könsskillnaderna kvarstod.

Gruppen utan slutbetyg från gymnasieskolan var heterogen i sina resultat: vissa saknade endast några poäng till slutbetyg eller examen, medan andra inte ens hade påbörjat ett nationellt program. I enkätundersökningen svarade hälften av de utan slutbetyg som påbörjat gymnasieskolan att de hade hoppat av och hälften angav att de slutfört utbildningen.

Faktorer som påverkar resultaten i gymnasieskolan

Forskning och olika studier visar vilka faktorer som spelar roll för resultaten i gymnasieskolan. Några av dem undersöks i denna rapport:

- **Resultat i grundskolan**
Andelen som påbörjade gymnasieskolan var lägre och resultaten i gymnasieskolan var också sämre bland ungdomar som haft svagare resultat i grundskolan.

- Svensk/ utländsk bakgrund och vistelsetid i Sverige
Ungdomar med utländsk bakgrund, och särskilt nyinvandrade ungdomar, påbörjade gymnasieskolan i lägre utsträckning och hade svårare att nå slutbetyg.
- Föräldrarnas utbildningsnivå
Andelen som aldrig påbörjade gymnasieskolan var något högre bland ungdomar vars föräldrar hade högst förgymnasial utbildning. Bland de som påbörjat gymnasieskolan var andelen med slutbetyg lägst bland de med föräldrar med högst förgymnasial utbildning. Andelen med föräldrar som hade högst förgymnasial utbildning var dock liten.

Ungdomarna själva anger många orsaker till att inte ha fullföljt gymnasieskolan, främst skoltrötthet

I enkätstudien angav hälften skoltrötthet som skäl för att inte ha påbörjat gymnasieskolan, för att ha hoppat av eller slutfört utan slutbetyg. Andra skäl, som dock inte alls var lika vanliga, var att de började arbeta och faktorer som var kopplade till skolan såsom oengagerade lärare. En del angav att en funktionsnedsättning eller andra hälsoskäl hindrat dem från att påbörja eller fullfölja en gymnasieutbildning. Bland de som aldrig påbörjat gymnasieskolan angav en del även att de varit för gamla för att påbörja gymnasieskolan och flera uppgav bristande kunskaper i det svenska språket. Män angav i större utsträckning att de varit skoltrötta och att de började arbeta medan kvinnor angav i större utsträckning hälsoskäl och graviditet eller barn.

Få kontaktades när de inte påbörjade eller hoppade av gymnasieskolan

Många av de som aldrig påbörjat gymnasieskolan upplever att de varken fått vägledning eller stöd för att påbörja gymnasieskolan. Ungefär 1 av 10 hade blivit kontaktade av kommunen eller socialtjänsten när de inte påbörjade gymnasieskolan. Av de som påbörjat gymnasieskolan upplevde ungefär hälften att de fått hjälp av skolpersonalen för att klara gymnasieutbildningen. Endast en liten andel hade dock blivit kontaktade av skolan när de hoppade av gymnasieutbildningen. Bland de som hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg var 6 av 10 ändå nöjda med gymnasietiden.

Ungefär hälften av de som aldrig påbörjat eller hoppat av gymnasieskolan hade inte själva kontaktat någon aktör för att få studie- eller yrkesvägledning. Bland de som slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg var motsvarande andel 3 av 4.

Tre år efter gymnasieutbildningen var 65 procent av ungdomarna med slutbetyg etablerade på arbetsmarknaden eller studerade på högskolan

Vid uppföljningen av etableringen på arbetsmarknaden används etableringsmättet, som är ett registerbaserat mått på anknytningen till arbetsmarknaden under ett helt kalenderår. Etableringen på arbetsmarknaden var bäst bland kvinnor och män som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg. Bland avgångna från gymnasieskolan 2010 som hade slutbetyg var 31 procent etablerade och 34 procent studerade på högskolan år 2013. Könsskillnaderna var dock stora - det var vanligare bland kvinnor att studera och vanligare bland män att vara etablerade på arbetsmarknaden. Det hänger ihop med att fler män har gått yrkesförberedande program och fler kvinnor studieförberedande program. Enkätundersökningen om

ungdomars situation på arbetsmarknaden tre år efter gymnasieskolan ger samma bild som registerstatistiken.

Fler med låga inkomster och i arbetslöshet eller i övriga studier bland ungdomar utan slutbetyg som varit inskrivna i årskurs 3

Etableringen på arbetsmarknaden var något sämre bland ungdomar utan slutbetyg men som varit inskrivna i årskurs 3. Andelen med etablerad ställning var enbart något lägre jämfört med ungdomar som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg. En högre andel hade dock svag ställning på arbetsmarknaden, vilket innebär låga inkomster och hög förekomst av arbetslöshet, och en högre andel befann sig i övriga studier istället för i högskolestudier. En något högre andel varken arbetade eller studerade jämfört med gruppen ungdomar som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg.

Bland ungdomar som högst varit inskrivna i årskurs 1 eller 2 eller som aldrig påbörjat gymnasieskolan var det många som varken arbetade eller studerade

Etableringen var sämst bland de som högst varit inskrivna i årskurs 1 eller 2 eller som aldrig påbörjat gymnasieskolan. Andelen som varken arbetade eller studerade ökade ju lägre resultat i gymnasieskolan. Cirka en fjärdedel av alla som påbörjat gymnasieskolan men varit högst inskrivna i årskurs 2 var tre år efter gymnasieskolan varken i arbete eller i studier. Andelen som varken arbetade eller studerade var högst bland ungdomar som aldrig påbörjat gymnasieskolan (cirka 4 av 10) och något högre bland kvinnor än bland män.

Många av de som påbörjat gymnasieskolan men inte avslutat med slutbetyg läste senare på komvux eller folkhögskola

Deltagandet i gymnasiala kurser på komvux/folkhögskolan var högst bland ungdomar som påbörjat gymnasieskolan men inte avslutat med slutbetyg. Inom fem år efter att de gick ut eller skulle gått ut gymnasieskolan hade 64 procent av kvinnorna och 45 procent av männen någon gång varit inskrivna i en gymnasial kurs på komvux/folkhögskola. Mindre än en tredjedel av de ungdomar som aldrig påbörjat gymnasieskolan hade istället läst på gymnasial nivå på komvux/folkhögskolan upp till fem år efter att jämnåriga gick ut gymnasieskolan.

Högre sysselsättning och bättre etableringsprocess ju mer ungdomarna läst på gymnasieskolan

Enligt enkätdata skiljde sig den huvudsakliga sysselsättningen under hösten 2015 (dvs. 2,5 till 3,5 år efter att de skulle gått ut gymnasieskolan) beroende på resultat i gymnasieskolan. Andelen som hade arbete som huvudsaklig sysselsättning var lägst bland de som aldrig påbörjat en gymnasieutbildning och högst bland de som slutfört utan slutbetyg. Registerstatistiken, som bygger på data för ett helt kalenderår, visar att andelen med etablerad ställning var högre bland de med slutbetyg jämfört med de som varit inskrivna i årskurs 3 men som saknade slutbetyg. I den sistnämnda gruppen var det istället en högre andel med lägre inkomster och med förekomst av arbetslöshet.

Enkätundersökningen visar att andelen som efter grund- respektive gymnasieskolan haft ett arbete som varat minst sex månader var lägst bland ungdomar som aldrig påbörjat gymnasieskolan och högst bland ungdomar som slutfört gymnasieskolan med slutbetyg. Arbetslösheten var högre ju sämre resultat i gymnasieskolan.

2. Inledning

Det har blivit allt viktigare att ha en gymnasieutbildning för att få ett arbete och för att etablera sig på arbetsmarknaden. Även om nästan alla unga av en årskull påbörjar gymnasieskolan så är det långt ifrån alla som genomgår hela utbildningen och avslutar den med slutbetyg eller examen. Bland de ungdomar som varken arbetar eller studerar är de utan avslutad gymnasieutbildning överrepresenterade och ungdomsarbetslösheten är större. Flera utredningar pågår och initiativ har tagits för att få mer kunskap om vilka åtgärder som behövs för att fler ska avsluta gymnasieskolan med examen och för att underlätta övergången till arbetsmarknaden. Några av dessa är gymnasieutredningen¹, reformen av komvux som ger fler rätt att läsa in behörighet till högskolestudier², samordnaren för unga som varken arbetar eller studerar³ och delegationen för unga och nyanlända på arbetsmarknaden⁴. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Skolverket och Statistiska centralbyrån tar fram statistik på området.

Statistiska centralbyrån (SCB) fick 2013 i uppdrag av regeringen att föreslå olika alternativ för att följa upp ungdomar som inte avslutat gymnasieskolan med slutbetyg. 2014 fick SCB ett kompletterande regeringsuppdrag att genomföra en uppföljning av etableringsprocessen på arbetsmarknaden i denna grupp. Uppföljningen skulle göras utifrån en särskild datainsamling. Uppdraget i dess helhet redovisas i bilaga 2.

Denna studie ger överblick i ämnet och kombinerar registerstatistik med enkätdata där ungdomarna ger sin egen bild.

I kapitel 3 beskrivs hur många och vilka grupper av ungdomar som inte genomgått hela gymnasieskolan och avslutat med slutbetyg. Ungdomarna beskrivs utifrån deras prestation i grund- och gymnasieskola och utifrån andra bakgrundsfaktorer såsom invandringsår och föräldrarnas utbildningsnivå. Resultaten har tagits fram genom att analysera Skolverkets elevregister. Dessa data har kompletterats med uppgifter från en enkätundersökning som genomfördes under 2015. Den riktade sig till ungdomar födda åren 1991-1994 som inte hade avslutat gymnasieskolan med slutbetyg. Ungdomar som aldrig påbörjat gymnasieskolan fick frågor om skäl till det, vilken kontakt de haft med myndigheter och om de upplevt att de fått stöd och vägledning för att påbörja gymnasieskolan. Ungdomar som påbörjat gymnasieskolan men hoppat av eller slutfört utan slutbetyg fick liknande frågor om skäl till avhopp eller till att de inte avslutat med slutbetyg, vilken kontakt de haft med myndigheter och om de upplevt att de fått stöd och vägledning för att avsluta gymnasieskolan med slutbetyg. Frågorna ställdes hösten 2015, dvs. när ungdomarna var 21-24 år gamla.

¹ SOU 2016:77 En gymnasieutbildning för alla – åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning

² Proposition 2016/17:5 Rätt till behörighetsgivande utbildning inom komvux.

³ Läs mer på <http://uvas.se/> och i Kommittédirektiv 2015:70 samt Kommittédirektiv 2016:82.

⁴ Läs mer på <https://www.dua.se/> och i Kommittédirektiv 2014:157, Kommittédirektiv 2015:68, Kommittédirektiv 2017:20 samt Förordning (2015:502) om viss samverkan om unga och nyanlända

I kapitel 4 ges en samlad bild över ungdomarnas etablering på arbetsmarknaden utifrån deras deltagande och resultat i gymnasieskolan. I studien följs ungdomar födda åren 1991-1994 från grundskolan till gymnasieskolan och vidare till andra studier och arbetsmarknaden. Analysen av etableringen på arbetsmarknaden bygger dels på olika statistiska registerdata, dels på svar från ungdomarna själva. Registerdata om etableringen på arbetsmarknaden bland ungdomar som påbörjat gymnasieskolan publiceras regelbundet sedan 2014 av Skolverket. Dessa uppgifter kompletteras här med uppgifter om etableringen bland de ungdomar som aldrig påbörjat gymnasieskolan. Ungdomar utan slutbetyg från gymnasieskolan får i den ovan nämnda enkäten även frågor om sin sysselsättning hösten 2015 och om hur deras etableringsprocess på arbetsmarknaden har sett ut. Dessa enkätsvar kompletterar registeruppgifterna och de jämförs också med uppgifter från den senaste undersökningen från 2014 om inträdet på arbetsmarknaden. Den undersökningen avser avgångna från gymnasieskolan 2010/11 och deras sysselsättning tre år efter gymnasieskolan. Enkätuppföljningen av de som aldrig påbörjat, som hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg skedde hösten 2015, vilket innebär en uppföljning 2,5 till 5,5 år efter en eventuellt treårig gymnasieutbildning och 5,5 till 7,5 år efter genomgången grundskola. I kapitlet ingår också en beskrivning av deltagandet i gymnasial kommunal vuxenutbildning och folkhögskolans allmänna kurser på gymnasial nivå. Statistiken har tagits fram genom att analysera Skolverkets elevregister och SCB:s folkhögskoleregister.

En särskilt utsatt grupp är ungdomar med funktionsnedsättning. I kapitel 5 presenteras statistik om funktionsnedsattas situation på arbetsmarknaden generellt och specifikt bland unga. Denna statistik sätts i relation till andelen ungdomar som i enkätundersökningen 2015 svarat att en funktionsnedsättning hindrat dem från att påbörja eller avsluta gymnasieskolan eller från att arbeta.

I kapitel 6 beskrivs hur statistiken har tagits fram och vilken kvalitet den har. I bilaga 3 finns frågorna som ställdes i enkätundersökningen 2015 och bilaga 4 är en bortfallsanalys av enkätundersökningen.

I bilaga 1 ges en översikt över vilken statistik som tas fram över resultat i gymnasieskolan och om ungdomars etablering på arbetsmarknaden.

De tabeller som ligger till grund för rapporten publiceras som Exceltabeller på SCB:s webbplats (www.scb.se/uf0549).

3. Deltagande och resultat i gymnasieskolan

3.1. Bakgrund – Faktorer som påverkar deltagande och resultat i gymnasieskolan

I detta kapitel beskrivs resultaten i gymnasieskolan bland ungdomar som i huvudsak är födda 1991-1994 och som skulle gå ut gymnasieskolan läsåren 2009/10-2012/13. Fokus ligger på att visa vilka grupper ungdomar som avslutat gymnasieskolan i lägre utsträckning och vilka skäl som kan ligga bakom detta.

Forskningen visar på flera olika faktorer som minskar sannolikheten att ungdomar framgångsrikt genomgår gymnasieutbildningen. Följande faktorer lyfts i internationell forskning⁵ och i svenska studier⁶ som förklaringar till varför unga inte fullföljer gymnasieskolan och avslutar med slutbetyg respektive examen:

- Ungdomar kan ha låga studieresultat sedan tidigare och låg studiemotivation. Individuella riskfaktorer för det är t.ex. långvarig sjukdom, funktionsnedsättningar eller inlärningssvårigheter. Även problem i hemmiljön påverkar negativt.
- Den socioekonomiska bakgrunden påverkar resultaten i gymnasieskolan. Exempelvis har föräldrar med låg utbildningsnivå sämre förutsättningar att hjälpa och motivera sina barn och kan inte kan agera förebilder som satsat på utbildning.
- Skolan och undervisningen arbetar på ett sätt som ökar risken för avhopp eller att eleven inte når målen. Detta kan handla om att eleven inte får tillräckligt pedagogiskt stöd eller stöd att hantera sociala aspekter av skolgången. Elever kan också känna sig mobbade eller utsatta för kränkande behandling.
- Även övergripande faktorer, som regelverk och resurstilldelning till skolväsendet, påverkar skolresultaten.

Kunskapen om dessa faktorer har varit utgångspunkten för val av vilka faktorer som analyserats i denna studie.

Ungdomars bristande kunskaper vid gymnasiestart kan bero på kunskapsluckor från grundskoletiden och på bristande språkkunskaper bland invandrade ungdomar. Därför redovisas resultaten i gymnasieskolan utifrån resultat i grundskolan och utifrån svensk och utländsk bakgrund samt ungdomars vistelsetid i Sverige. Resultaten redovisas även utifrån föräldrars utbildningsnivå.

Registerstatistiken kompletteras med resultaten från enkätundersökningen där ungdomarna själva fått ange skäl till att de aldrig påbörjat, hoppat av eller inte avslutat gymnasieskolan med slutbetyg. I enkäten frågades⁷ i vilken utsträckning

⁵ IZA (2016)

⁶ Skolinspektionen (2014a) och Gymnasieutredningen (SOU 2016:77) ger en god överblick över främst svenska studier som undersöker varför unga inte fullföljer gymnasieskolan och avslutar med slutbetyg respektive examen.

⁷ Svartalternativen tog bland annat utgångspunkt i Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2014)

brist på motivation, faktorer med koppling till skolan och undervisningen, sociala faktorer samt hälsofaktorer påverkade utifrån ungdomarnas perspektiv. Ungdomarna frågades även om de upplevt att de fått hjälp av skolan eller myndigheter för att klara gymnasieskolan.

De ungdomar som undersöks är födda åren 1991-1994 och skulle genomgå gymnasieskolan enligt den gamla läroplanen Lpf94. För att visa på resultaten för den reformerade gymnasieskolan (Gy 2011) redovisas i de delar som baseras på registerdata även resultaten för födda 1995 som var nybörjare i gymnasieskolan hösten 2011.

3.2. Övergången från grund- till gymnasieskola

Detta kapitel redovisar övergången från grund- till gymnasieskola för de ungdomskullar som följdes upp i enkätundersökningen om unga som antingen aldrig påbörjat, hoppat av eller inte slutfört gymnasieskolan med slutbetyg. Ungdomarna som följs upp är födda åren 1991-1994 och därför beskrivs här övergången till gymnasieskolan för avgångna från grundskolan vårterminen 2007 till vårterminen 2010. Även avgångna 2011 ingår för att fånga eventuella förändringar till följd av gymnasiereformen Gy 2011.

Läs mer om populationsavgränsningen och definitioner i kapitel 6.1.

De tabeller som ligger till grund för detta kapitel finns i "Tabellbilaga 1 - Övergång grundskola-gymnasieskola". Tabellbilagan finns i anslutning till rapporten på www.scb.se/uf0549.

De viktigaste resultaten

- Andelen avgångna från grundskolan som aldrig påbörjade gymnasieskolan var mycket liten och har inte förändrats nämnvärt över tid. Ungefär 0,4 procent av alla avgångna från grundskolan påbörjade inte gymnasieskolan inom två år.
- En marginellt högre andel pojkar än flickor påbörjade inte gymnasieskolan.
- En dubbelt så hög andel av ungdomar med utländsk bakgrund påbörjade inte gymnasieskolan jämfört med ungdomar med svensk bakgrund.
- Övergången till gymnasieskolan var högre om elevernas föräldrar hade en högre utbildningsnivå.
- Elever med dåliga resultat i grundskolan påbörjade gymnasieskolan i lägre utsträckning.

Andelen avgångna från grundskolan som aldrig påbörjade gymnasieskolan var mycket liten och konstant över tid

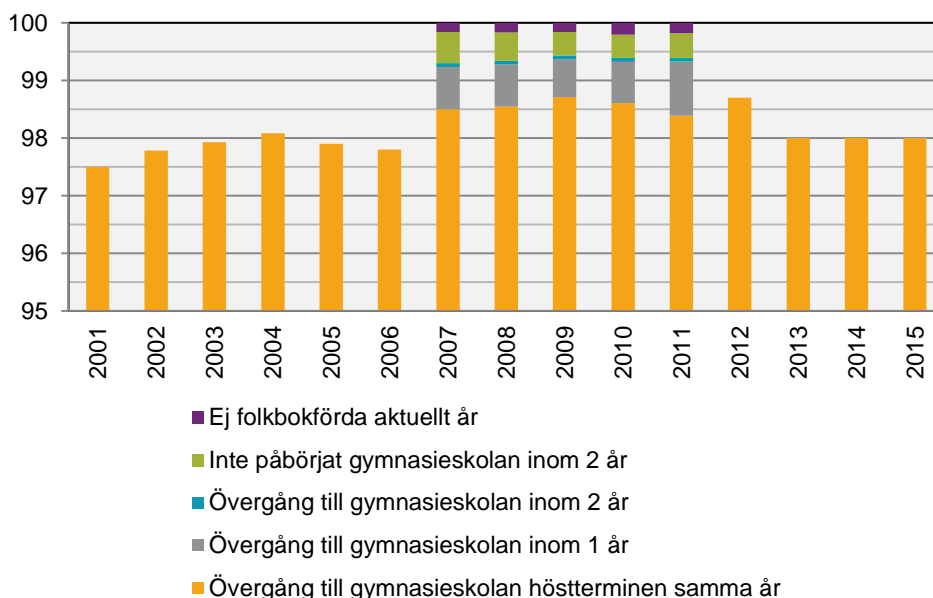
Nästan alla elever som avgått från grundskolans årskurs 9 påbörjade gymnasieskolan inom två år⁸. Skolverkets statistik visar att andelen som påbörjar gymnasieskolan samma år som de avslutat grundskolan legat omkring 98 procent mellan 2001 och 2015. Åren 2007-2012 började en något högre andel av alla avgångna från årskurs 9 gymnasieskolan samma år, se diagram 1.

⁸ En del ungdomar avgår från grundskolan före årskurs nio. De ingår inte i statistiken ovan. En del av dem antas gått över till grundsärskolan och en del har hoppat av grundskolan helt och hållet.

Diagram 1

Avgångna från grundskolans årskurs 9 vårterminen 2007 till vårterminen 2011 och deras övergång till gymnasieskolan⁹

Andel i % (procent)

Not: Observera att diagrammet har bruten skala som börjar på 95 procent.

Källor: Avgångna 2001-2006 och 2012-2015: Skolverket, Avgångna 2007-2011: SCB

I det följande undersöks avgångna från grundskolan 2007-2011 mer i detalj. Det var 0,7 procent som påbörjade gymnasieskolan ett år efter avslutad grundskola. Andelen var något högre år 2011 (0,9 procent). Det var en försvinnande liten andel (0,1 procent) som påbörjade gymnasieskolan efter två års uppehåll. En del av de ungdomar som gjort ett uppehåll mellan grund- och gymnasieskolan kan ha gått i skolan utomlands. Det är osannolikt att en nämnvärd andel påbörjar gymnasieskolan efter tre eller flera års uppehåll. Sannolikt studerar dessa personer i så fall inom den kommunala vuxenutbildningen eller folkbildningen.

Åren 2007 och 2008 var det 0,5 procent och åren 2009-2011 var det 0,4 procent som inte påbörjade gymnasieskolan inom två år, vilket motsvarar mellan 460 och 670 personer. Antalet ungdomar som inte påbörjat gymnasieskolan inom två år har sjunkit under perioden på grund av minskande elevkullar. I det följande likställs i texten att inte ha påbörjat gymnasieskolan inom två år med att inte påbörjat gymnasieskolan alls eller med att aldrig påbörjat gymnasieskolan.

Ungefär 0,2 procent av alla avgångna från grundskolan var inte folkbokförda under uppföljningsperioden, de flesta hade sannolikt flyttat till annat land.

För att få bättre kunskap om gruppen som inte påbörjar gymnasieskolan undersöker vi avgångna från grundskolan 2007-2011 utifrån olika bakgrundsfaktorer.

⁹ I detta diagram används siffror från två olika källor: Skolverket och SCB. Det finns mindre skillnader i avgränsningar och sättet att räkna mellan källorna. Siffrorna bedöms ändå som jämförbara.

Marginellt högre andel pojkar påbörjar inte gymnasieskolan

Skillnaderna mellan flickors och pojkars övergång till gymnasieskolan var mycket små, men påverkade ändå könsfördelningen i den grupp som aldrig påbörjade gymnasieskolan. Andelen pojkar som aldrig påbörjade gymnasieskolan var endast något högre jämfört med andelen flickor. Det påverkade ändå sammansättningen av gruppen märkbart: Av samtliga som aldrig påbörjade gymnasieskolan var drygt 60 procent pojkar och knappt 40 procent flickor.

Dubbelt så hög andel av ungdomar med utländsk bakgrund påbörjar inte gymnasieskolan

Det spelar roll för övergången till gymnasieskolan om eleverna har svensk eller utländsk bakgrund och när utrikes födda elever har kommit till Sverige. Andelen som aldrig påbörjade gymnasieskolan var dubbelt så hög bland elever med utländsk bakgrund jämfört med elever med svensk bakgrund. Se tabell 1. Det var samma mönster för flickor som för pojkar. Även om andelen som aldrig påbörjade gymnasieskolan var högre bland ungdomar med utländsk bakgrund, så var ändå ungdomar med svensk bakgrund i majoritet bland de som aldrig påbörjade gymnasieskolan. Under åren 2007-2011 ökade andelen ungdomar med utländsk bakgrund i gruppen som aldrig påbörjat gymnasieskolan något (25 procent år 2007 – 31 procent år 2011), vilket beror på att andelen elever med utländsk bakgrund har ökat bland samtliga avgångna från grundskolan.

Det fanns inga tydliga skillnader mellan ungdomar födda i Sverige med föräldrar som var födda utomlands eller om eleven invandrat till Sverige före eller efter skolstarten. Andelen som aldrig påbörjade gymnasieskolan var dock högre bland nyinvandrade elever¹⁰, dvs. elever som folkbokförts för första gången i Sverige tidigast fyra år innan de skulle gå ut grundskolan dvs. att de invandrat under årskurs 6 eller senare. År 2007 var 2 procent eller 1 900 av samtliga avgångna från grundskolan nyinvandrade elever. Antalet nyinvandrade ökade till 2 900 personer (3 procent) bland avgångna 2011. Andelen nyinvandrade som aldrig påbörjat gymnasieskolan har i genomsnitt legat på 1,3 procent. Den relativt höga andelen motsvarar dock ett mycket litet antal ungdomar (mellan 20 och 40 personer per år). Det stora antalet nyinvandrade elever under flyktingkrisens år 2015 gör dock att det är relevant att framöver följa hur många nyinvandrade ungdomar som inte påbörjar gymnasieskolan¹¹.

Övergången till gymnasieskolan högre om föräldrar har högre utbildningsnivå

Andelen som inte påbörjar gymnasieskolan påverkas av föräldrarnas högsta utbildning. Andelen elever som aldrig påbörjade gymnasieskolan var högst bland elever med föräldrar med som högst förgymnasial utbildning och lägst bland elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning. Av avgångna från grundskolan med föräldrar med högst förgymnasial utbildning var det i genomsnitt 1,6 procent som aldrig påbörjat gymnasieskolan. Se tabell 1. Det var samma mönster för flickor och pojkar. Ungdomar med föräldrar med högst förgymnasial utbildning var kraftigt överrepresenterade i gruppen unga som inte

¹⁰ Nyinvandrade elever har folkbokförts för första gången tidigast fyra år innan de skulle gå ut grundskolan. Se mer i kapitel 6.1.2.

¹¹ Uppföljningen försvåras dock av att personer inte kan följas i statistiken så länge de inte fått ett fullständigt personnummer.

påbörjar gymnasieskolan. Endast 5 procent av samtliga avgångna 2007-2011 hade föräldrar med högst förgymnasial utbildning, men de utgör knappt 20 procent i gruppen som aldrig påbörjat gymnasieskolan.

Elever med dåliga resultat i grundskolan påbörjar gymnasieskolan i lägre utsträckning

Trots att alla elever oavsett studieresultat i grundskolan ska kunna påbörja gymnasieskolan – antingen genom att påbörja ett nationellt program eller genom att påbörja det individuella programmet eller numera något av introduktionsprogrammen¹² - påverkas övergången från grundskolan till gymnasieskolan av elevens studieresultat i grundskolan. Andelen som inte påbörjade gymnasieskolan inom två år efter avslutad grundskola var lägst bland elever som fått godkända betyg i alla ämnen eller som bara saknade ett godkänt betyg. Andelen var högre bland de med slutbetyg som saknade betyg i två eller fler ämnen och mycket högre bland de som saknade samtliga betyg och därmed inte hade fått ett slutbetyg. Det var samma mönster för flickor och pojkar. Se tabell 1.

Gruppen som avslutade grundskolan utan slutbetyg var mycket överrepresenterad bland de som aldrig påbörjade gymnasieskolan. En mycket liten andel (ca 1 procent) av samtliga ungdomar avslutade grundskolan utan slutbetyg. Ändå saknade 20 procent av de som aldrig påbörjat gymnasieskolan slutbetyg från grundskolan. Ungefär hälften av de som aldrig påbörjade gymnasieskolan hade slutbetyg och nått målen i alla ämnen eller i alla förutom ett. Ungefär en fjärdedel hade inte nått målen i två eller fler ämnen.

Bilden bekräftas av statistik över andelen som inte påbörjar gymnasieskolan utifrån behörighet till gymnasieskolan. Bland de som var behöriga till ett nationellt program på gymnasieskolan var det en mycket låg andel som aldrig påbörjade gymnasieskolan (0,2 procent). Andelen har i genomsnitt varit 2,7 procent bland de som saknade behörighet till gymnasieskolan. Andelen har dock minskat från 3,3 procent år 2007 till 2,3 procent åren 2010 och 2011. Mönstret var detsamma för flickor och pojkar.

Majoriteten (två tredjedelar) av de som aldrig påbörjat gymnasieskolan var inte behöriga till något nationellt program. Bland samtliga avgångna från grundskolan åren 2007-2011 var det drygt 10 procent som inte var behöriga till gymnasieskolan, vilket innebär att de är överrepresenterade i gruppen unga som inte påbörjar gymnasieskolan.

¹² Från och med 2011 har det individuella programmet ersatts med fem introduktionsprogram inom ramen för Gy 2011.

Tabell 1

Avgångna från grundskolans årskurs 9 vårterminen 2007-2011 som inte påbörjat gymnasieskolan inom två år, efter bakgrundsfaktorer

Genomsnittligt antal och genomsnittlig andel i procent (%) av samtliga avgångna

	Antal	Andel (%)
Totalt	610	0,5
Flickor	250	0,4
Pojkar	360	0,5
Svensk/utländsk bakgrund		
Elever med svensk bakgrund	440	0,4
Elever med utländsk bakgrund	170	0,8
<i>därav</i> födda i Sverige	70	0,7
<i>därav</i> födda utomlands, invandrat före skolstart	30	0,8
<i>därav</i> födda utomlands, invandrat efter skolstart, men inte nyinvandrad	20	0,9
<i>därav</i> födda utomlands, nyinvandrad	50	1,3
Föräldrarnas utbildningsnivå		
Förgymnasial utbildning	100	1,6
Gymnasial utbildning	330	0,5
Eftergymnasial utbildning	170	0,2
Resultat i grundskolan		
Elever med slutbetyg (nått målen i alla ämnen/ i alla förutom i ett ämne)	320	0,3
Elever med slutbetyg (ej nått målen i två eller fler ämnen)	170	1,1
Elever utan slutbetyg (saknar betyg i samtliga ämnen)	110	9,0
Behörighet till gymnasieskolan		
Elever med behörighet	210	0,2
Elever utan behörighet	390	2,7

Not: Det genomsnittliga antalet 2007-2011 har avrundats till 10-tal. Därutöver saknas uppgift om ett antal ungdomar i varje grupp. Därför summerar endast antal flickor och pojkar till det totala antalet.

3.3. Genomströmningen i gymnasieskolan

Detta kapitel redovisar resultaten i gymnasieskolan för nybörjare i gymnasieskolan 2007 till 2011. Det är samma årskullar som i kapitlet innan, dvs. i huvudsak födda åren 1991-1994. Dessa jämförs sedan med nybörjare 2011 – den första ungdomskull som gått i den reformerade gymnasieskolan Gy 2011. I redovisningen ingår även ungdomar som avgått från grundskolan samma år och som inte påbörjat gymnasieskolan inom två år efter avslutad grundskola. Därtill kommer nyanlända ungdomar i åldern 16-17 år som inte påbörjat gymnasieskolan. Dessa unga har inte gått i grundskolan i Sverige och har folkbokförts i Sverige för första gången under nybörjaråret. Därför ingår de inte i kapitlet innan som enbart beskriver avgångna från grundskolans övergång till gymnasieskolan.

Resultaten är ungefär desamma för nybörjare 2007 till 2010. I texten beskrivs därför den genomsnittliga bilden för dessa fyra ungdomskullar. Diagrammen avser nybörjare höstterminen 2007 inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan det året, men som inte gjort det 2007-2009.

Läs mer om populationsavgränsningen och definitioner i kapitel 6.2.

De tabeller som ligger till grund för detta kapitel finns i "Tabellbilaga 2 - Genomströmning i gymnasieskolan". Tabellbilagan finns i anslutning till rapporten på www.scb.se/uf0549.

De viktigaste resultaten

- Nästan alla påbörjade gymnasieskolan, men drygt 2 av 10 avgick utan slutbetyg.
- Det var mycket svårt för nyinvandrade elever att fullfölja gymnasieskolan inom tre år. Drygt 4 av 10 nyinvandrade elever påbörjade inte något nationellt program i Gy 2011.
- Resultatet för den förhållandevis lilla grupp ungdomar med föräldrar med förgymnasial utbildningsnivå försämrades över tid. Skillnaderna i resultat beroende på föräldrars utbildningsnivå blev ännu tydligare med Gy 2011.
- Elever med stora luckor från grundskolan hade mycket svårt att få slutbetyg i gymnasieskolan. Att resultat i grundskolan påverkar prestationen i gymnasieskolan blir ännu tydligare med Gy 2011.
- Det var svårt för elever som var obehöriga till ett nationellt program på gymnasieskolan att hinna ikapp under gymnasietiden och endast en marginell andel av elever som påbörjat det individuella programmet avslutade gymnasieskolan med slutbetyg inom tre år. En större andel av de som påbörjat gymnasieskolan på något av de fem introduktionsprogrammen avslutade med examen jämfört med andelen som påbörjat gymnasieskolan på det individuella programmet som avslutade med slutbetyg.

Nästan alla påbörjade gymnasieskolan, men drygt 2 av 10 avgick utan slutbetyg

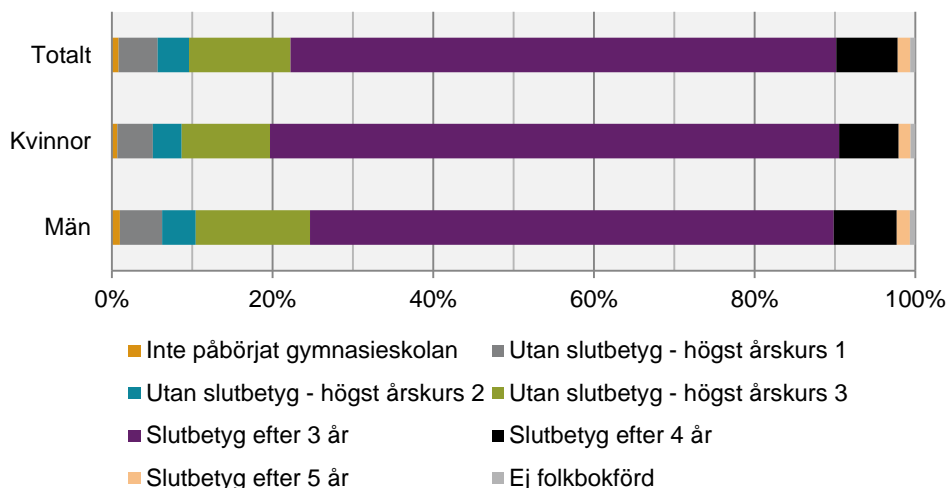
Statistiken över övergången från grundskola till gymnasieskola visar att nästan samtliga ungdomar av en årskull påbörjar gymnasieskolan. Långt ifrån alla avslutar dock gymnasieskolan med slutbetyg eller examen. Totalt sett var det 1 procent som inte hade påbörjat gymnasieskolan inom två år, 21 procent som hade genomgått hela eller delar av gymnasieskolan men inte fått slutbetyg och 77 procent som avslutat med slutbetyg inom fem år. Resterande 1 procent var inte folkbokförda under de år som de skulle deltagit i gymnasieskolan. Se diagram 2.

Totalt hade 21 procent påbörjat gymnasieskolan, men inte avslutat den med slutbetyg. Hälften av eleverna utan slutbetyg hade varit inskrivna i årskurs 3, en fjärdedel högst i årskurs 1 och en fjärdedel högst i årskurs 2.

Diagram 2

Nybörjare i gymnasieskolan höstterminen 2007 (inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan höstterminen 2007) och deras resultat i gymnasieskolan, efter kön

Andel i % (procent)

Det fanns tydliga skillnader mellan kvinnor och män; kvinnorna hade i större utsträckning avslutat gymnasieskolan med slutbetyg inom tre år. Bland männen var det en högre andel som inte avslutat med slutbetyg, men som ändå varit inskriven i årskurs 3. Andelen som aldrig påbörjat gymnasieskolan eller varit högst inskrivna i årskurs 1 eller 2 var ungefär densamma för kvinnor och män.

Andelen som inte påbörjar gymnasieskolan är högre om man ser till hela ungdomspopulationen (cirka 1 procent) jämfört med andelen avgångna från grundskolan i Sverige som aldrig påbörjat gymnasieskolan (cirka 0,4 procent). Det beror på att även nyinvandrade i åldern 16-17 år som inte gått i grundskolan i Sverige ingår, när hela ungdomspopulationen beskrivs.

Andelen som inte påbörjar gymnasieskolan underskattas sannolikt något, då ungdomar som lämnat grundskolan före årskurs 9 inte ingår i populationen. De kan antingen ha gått över till grundsärskolan¹³ eller av olika anledningar helt slutat att gå i skolan.

Populationsavgränsningar

- Statistiken bygger på avgångna från grundskolan, nybörjare i gymnasieskolan och folkbokförda för första gången när de var 16-17 år, dvs. det år då de skulle påbörjat gymnasieskolan.
- Ungdomar som inte var folkbokförda nybörjaråret och de två därpå följande åren ingår inte i analysen. Det innebär en underskattning av antalet ungdomar som inte påbörjar gymnasieskolan i relation till

¹³ Statistiken över grund- och gymnasiesärskolan är inte individbaserad på grund av förbudet i sekretesslagstiftningen att behandla personuppgifter som rör hälsa.

antalet ungdomar som är folkbokförda ett visst nybörjarår.

- Ungdomar som gått på grundsärskola har exkluderats från analysen. Läsåren 2006/07-2010/11 var mellan 1 900 och 2 400 ungdomar inskrivna på årskurs 9 i grundsärskolan eller träningsskolan. Andelen pojkar var 59 procent och andelen flickor 41 procent. Likaså har elever som gått i specialskolan och som inte påbörjat gymnasieskolan exkluderats från analysen. Det var färre än 100 elever i årskurs 9 respektive 10 i specialskolan läsåren 2006/07-2010/11.¹⁴

Högsta årskurs och avhopp – två mått som inte kan jämföras

Uppgift om högsta årskurs säger inte nödvändigtvis något om hur många år ungdomen befunnit sig i gymnasieskolan och det är inte något mått på avhopp från gymnasieskolan.

Att ha varit inskriven högst i årskurs 1 eller 2 kan innebära att eleven hoppat av efter ett eller två år, men det kan också innebära att man läst tre år men gått om en eller två årskurser, vilket framför allt kan vara fallet om eleven påbörjat gymnasieskolan på det individuella programmet.

Även samtliga ungdomar som läst på det individuella programmet har, i likhet med Skolverkets officiella statistik, fördelats efter högsta årskurs. Uppgift om högsta årskurs måste tolkas något försiktigt då det kan vara olika relevant beroende på inriktning på det individuella programmet. Vissa elever har läst anpassad studiegång men har ändå följt ett nationellt programs struktur och då har uppgift om högsta årskurs relevans. För elever som exempelvis gått invandrarintroduktion där fokus har legat på inläring av det svenska språket, är uppgift om högsta årskurs mindre relevant.

I enkätundersökningen svarade hälften av de utan slutbetyg som påbörjat gymnasieskolan att de hade hoppat av och hälften angav att de hade slutfört utbildningen. Det stämmer till synes väl överens med registerstatistiken, enligt vilken hälften av de utan slutbetyg varit inskrivna i årskurs 3 och en fjärdedel högst i årskurs 1 respektive 2. Statistik som gymnasieutredningen låtit Skolverket ta fram visar dock att endast en mycket liten andel (ungefär 5 procent av alla nybörjare 2012) enbart är inskrivna på gymnasieskolan under ett eller två års tid¹⁵. Det kan finnas tre förklaringar till det:

- En del ungdomar som angivit att de hoppat av kan ha hoppat av under det tredje året i gymnasieskolan.
- En del ungdomar kan ha gått i gymnasieskolan tre år, men upplever att de hoppat av eftersom de inte gick ett fjärde eller femte år för att nå kraven för slutbetyg.
- Andelen som hoppat av kan ha överskattats i enkätundersökningen. Läs mer om enkätundersökningens tillförlitlighet i kapitel 6.5.

¹⁴ Källa: Skolverket

¹⁵ SOU 2016:77

Oklart för elever om de avslutat med slutbetyg eller inte

En del av ungdomarna, som enligt registeruppgifter inte fullföljt gymnasieskolan med slutbetyg, angav dock i enkäten att de hade gjort det. Det verkar råda osäkerhet hos ungdomarna kring vilka resultat man har i gymnasieskolan. Denna osäkerhet har möjligen minskat något med införandet av gymnasieexamen inom ramen för reformen Gy 2011, men det återstår att följa upp.

Individuellt program/introduktionsprogram en del av gymnasieskolan?

Antalet ungdomar som enligt enkäten inte hade påbörjat gymnasieskolan var större än antalet ungdomar som enligt registeruppgifter aldrig påbörjat gymnasieskolan. Den huvudsakliga förklaringen antas vara att en del ungdomar inte uppfattat att de påbörjat gymnasieskolan trots att de enligt registeruppgifter påbörjat det individuella programmet eller ett introduktionsprogram. Det skulle kunna bero på att det individuella programmet och introduktionsprogrammen inte anses tillhöra den "riktiga" gymnasieskolan. Nästan alla av de som svarat att de aldrig påbörjat gymnasieskolan trots att de enligt registeruppgifter gjort det, har inte gått över till något nationellt program under sin tid på gymnasieskolan.

74 procent av kvinnorna och 66 procent av männen i den första ungdomskullen med Gy 2011 avslutar med examen

I och med reformen av gymnasieskolan år 2011 har kraven på ungdomarnas prestationer i gymnasieskolan skärpts. Som en konsekvens har en mindre andel elever avslutat gymnasieskolan med examen inom fem år (70 procent) jämfört med slutbetyg inom fem år under åren innan (77 procent). En högre andel hade istället varit inskriven i årskurs 3 utan att uppfylla kraven för examen, se diagram 3.

Uppgift om högsta årskurs avser i den nya gymnasieskolan högsta årskurs på ett nationellt program, vilket innebär att elever som gått på ett av introduktionsprogrammen utan att påbörja något nationellt program särredovisas. Statistiken för nybörjare 2011 visar att 7 procent av ungdomskullen inte gått över till något nationellt program, de hade istället gått ut gymnasieskolan från ett av de fem introduktionsprogrammen.

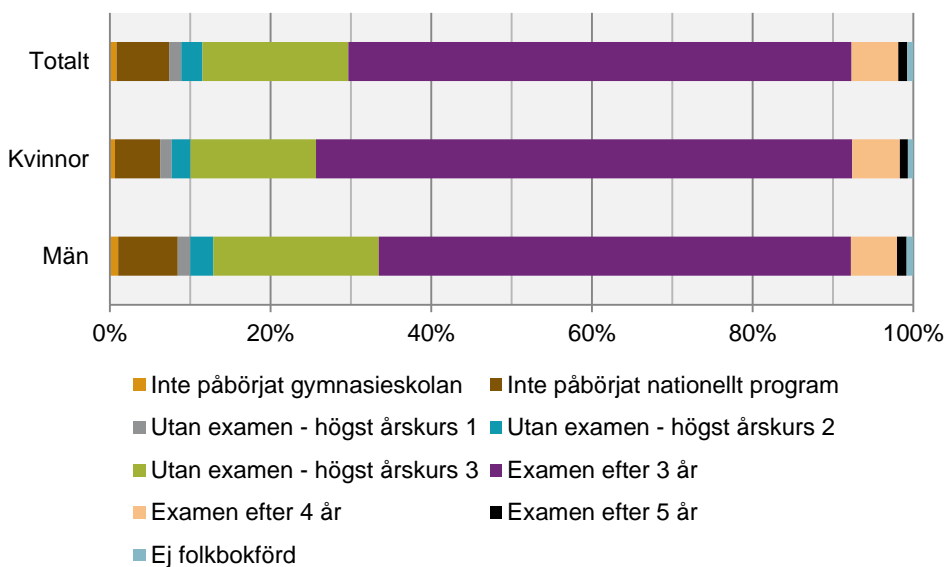
Skillnaderna mellan kvinnors och mäns prestation i gymnasieskolan blir tydligare i den nya gymnasieskolan. Andelen kvinnor som avslutat med examen bland nybörjare 2011 sjönk med 4 procentenheter jämfört med andelen kvinnor som avslutade med slutbetyg bland nybörjarna året innan. Skillnaden var hela 8 procentenheter bland män. 74 procent av kvinnorna och 66 procent av männen i den första ungdomskullen med Gy 2011 avslutade utbildningen med examen. Bland män var det dessutom en högre andel av de med examen som inte var behöriga till högskolan jämfört med andelen bland de med slutbetyg året innan. Det beror delvis på att en större andel män läste yrkesprogram. Dessa ger, till skillnad från högskoleförberedande program, inte automatisk grundläggande behörighet till högskolestudier. Men även inom samma program var andelen med

grundläggande behörighet till högskolestudier högre bland kvinnor än bland män.¹⁶

Diagram 3

Nyborjare i gymnasieskolan höstterminen 2011 (inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan höstterminen 2011) och deras resultat i gymnasieskolan, efter kön

Andel i % (procent)

Den reformerade gymnasieskolan Gy 2011

Kraven för att få examen och grundläggande behörighet till högskolestudier

Kraven för att få en examen i Gy 2011 är högre jämfört med kraven för att få ett slutbetyg i den gamla gymnasieskolan. Då krävdes att eleven blivit betygssatt i samtliga programmets kurser, men inte att 2 250 poäng skulle vara godkända, såsom examenskraven nu anger.

Elever i Gy 2011 som får examen från högskoleförberedande program får per automatik också grundläggande behörighet till högskolestudier. Elever med examen från ett yrkesprogram kan inom ramen för yrkesprogrammen läsa de kurser som krävs för grundläggande behörighet, men kurserna är inte obligatoriska som på de högskoleförberedande programmen.

De fem introduktionsprogrammen i korthet

- **Preparandutbildning**
Syftar till att elever som fullföljt årskurs 9 i grundskolan utan att ha uppnått behörighet till ett nationellt program ska uppnå sådan behörighet.
- **Programinriktat individuellt val**
Syftar till att elever som inte är behöriga ska bli behöriga till ett visst yrkesprogram. Avsikten är att eleverna så snart som möjligt ska kunna antas till det programmet. Detta introduktionsprogram har

¹⁶ Källa: Skolverket. Betyg och studieresultat i gymnasieskolan läsåret 2013/14

behörighetskrav.

- Yrkesintroduktion
Syftar till att ge elever en yrkesinriktad utbildning som underlättar för dem att etablera sig på arbetsmarknaden eller som leder till studier på ett yrkesprogram. Utbildningen är öppen för elever som inte är behöriga till yrkesprogram och elever från grundsärskolan.
- Individuellt alternativ
Syftar till att eleverna ska gå vidare till yrkesintroduktion, annan utbildning eller arbetsmarknaden. Utbildningen är öppen för elever som inte är behöriga till yrkesprogram och elever från grundsärskolan.
- Språkintröduktion
Syftet med programmet är att ge nyanlända ungdomar en utbildning med tyngdpunkt i det svenska språket som möjliggör för dem att gå vidare i gymnasieskolan eller till annan utbildning.

3.3.1. Resultat i gymnasieskolan utifrån svensk/utländsk bakgrund

Mycket svårt för nyinvandrade elever att klara gymnasieskolan inom tre år

Resultaten i gymnasieskolan påverkas av elevernas bakgrund. Elever med utländsk bakgrund avslutade gymnasieskolan i lägre utsträckning med slutbetyg jämfört med elever med svensk bakgrund. Variationen inom gruppen elever med utländsk bakgrund var stor, även om andelen med slutbetyg var lägre inom alla grupper jämfört med andelen bland elever med svensk bakgrund.

Siffrorna var ungefär desamma för nybörjare 2007 till 2010 och i det följande beskrivs därför den genomsnittliga bilden för dessa fyra ungdomskullar.

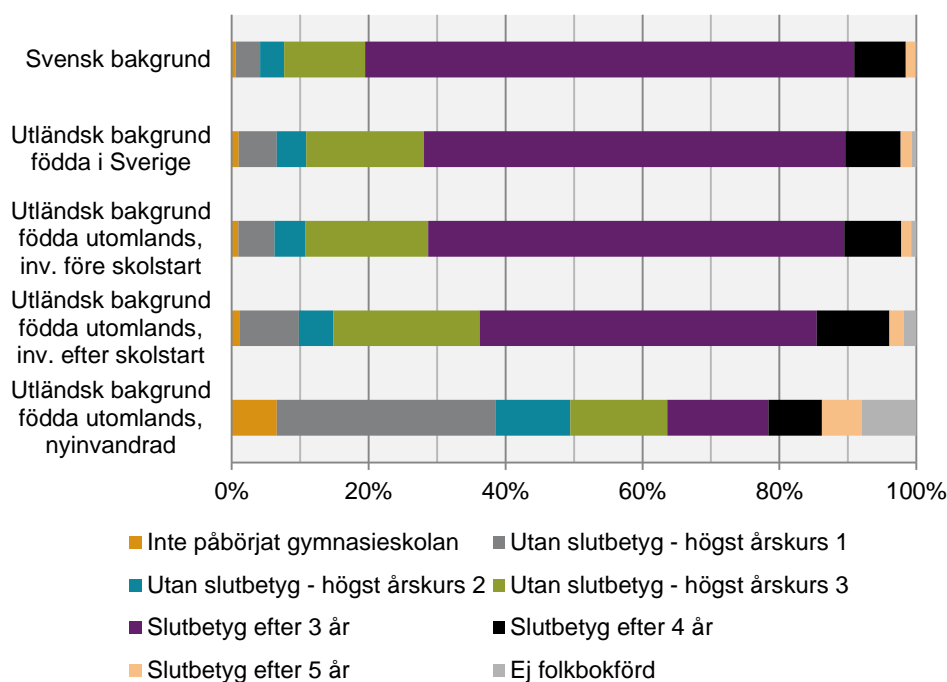
Elever med utländsk bakgrund som är födda i Sverige och elever som invandrat till Sverige före skolstart nådde inte samma resultat som elever med svensk bakgrund. Resultaten var likartade för båda grupper av elever med utländsk bakgrund. Skillnaden mellan elever med svensk bakgrund och elever med utländsk bakgrund som antingen fötts i Sverige eller invandrat före skolstart förklaras främst av att en dubbelt så hög andel elever med utländsk bakgrund som högst var inskrivna i årskurs 3 jämfört med elever med svensk bakgrund. I motsvarande grad var det en större andel elever med svensk bakgrund som avslutade gymnasieskolan med slutbetyg.

Elever som har kommit till Sverige efter skolstarten men före årskurs 6 i grundskolan hade än svårare att uppnå slutbetyg. Ungefär en tredjedel påbörjade gymnasieskolan men avslutade inte med slutbetyg. Se diagram 4.

Diagram 4

Nyborjare i gymnasieskolan höstterminen 2007 (inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan höstterminen 2007) och deras resultat i gymnasieskolan, efter svensk/utländsk bakgrund

Andel i % (procent)

Allra svårast hade nyinvandrade elever, dvs. elever som folkbokförts för första gången i Sverige fyra år innan de skulle påbörja gymnasieskolan, vilket motsvarar 12-årsåldern eller årskurs 6 i grundskolan. Endast drygt en fjärdedel hann avsluta gymnasieskolan med slutbetyg inom fem år. En något större andel i denna grupp ungdomar hade läst fem år på gymnasieskolan för att avsluta med slutbetyg. Knappt 40 procent påbörjade inte gymnasieskolan alls eller var inskriven högst i årskurs 1.

I samtliga grupper och för alla nyborjarkullar som undersökts hade kvinnor bättre resultat än män. Skillnaden var minst mellan nyinvandrade kvinnor och män.

Drygt 4 av 10 nyinvandrade elever påbörjade inte något nationellt program i Gy 2011

Ser vi till resultaten för nyborjarna 2011, dvs. den första ungdomskull som genomgått den reformerade gymnasieskolan, så var andelen som avslutat utbildningen med examen nästan genomgående lägre jämfört med andelen som åren före avslutat med slutbetyg.

Skillnaden var minst för elever med svensk bakgrund – där skiljde det 7 procentenheter mellan avgångna med slutbetyg av nyborjare 2010 och avgångna med examen av nyborjare 2011. Skillnaden var mellan 10 och 12 procentenheter för elever med utländsk bakgrund. Nyinvandrade elever har dock påverkats mindre – andelen som hann avsluta gymnasieskolan med examen var ungefär på samma låga nivå som andelen som avslutat med slutbetyg åren före.

Andelen elever som påbörjat gymnasieskolan på ett introduktionsprogram och som inte gått över till något nationellt program var minst bland elever med svensk bakgrund (4 procent) och något större bland elever med utländsk bakgrund som är

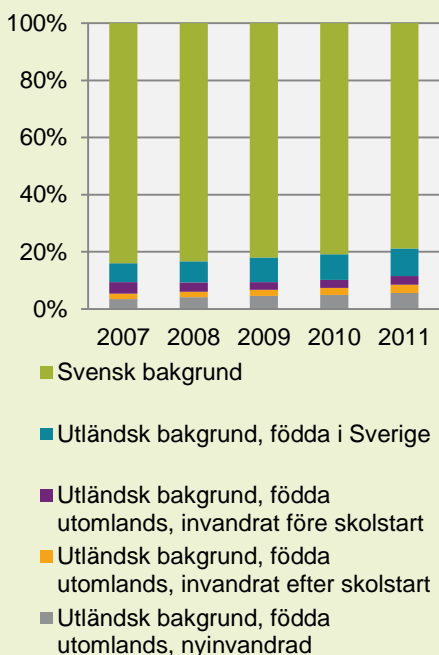
födda i Sverige eller som invandrat före skolstart (6 procent). Bland elever som invandrat efter skolstart men före årskurs 6 i grundskolan var det 12 procent som inte påbörjat något nationellt program. Allra störst var andelen bland nyinvandrade elever (42 procent).

Könsmönstret var oförändrat jämfört med ungdomskullarna åren innan Gy 2011 infördes.

Diagram 5

Nyborjare i gymnasieskolan höstterminen 2007-2011 (inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan), efter svensk/utländsk bakgrund

Andel i % (procent)

Andelen nyborjare med utländsk bakgrund steg från 16 procent år 2007 till 21 procent år 2011. Det var elever födda i Sverige med två utlandsfödda föräldrar och nyinvandrade elever som ökade sin andel.

Nyinvandrade elever är födda utomlands och har folkbokförts för första gången i Sverige tidigast fyra år innan året de skulle påbörja gymnasieskolan, vilket motsvarar årskurs 6 i grundskolan eller senare.

Antalet nyinvandrade elever har ökat kraftigt de senaste åren som följd av den ökande flyktinginvandringen sedan 2012.

3.3.2. Resultat i gymnasieskolan utifrån föräldrarnas utbildningsnivå

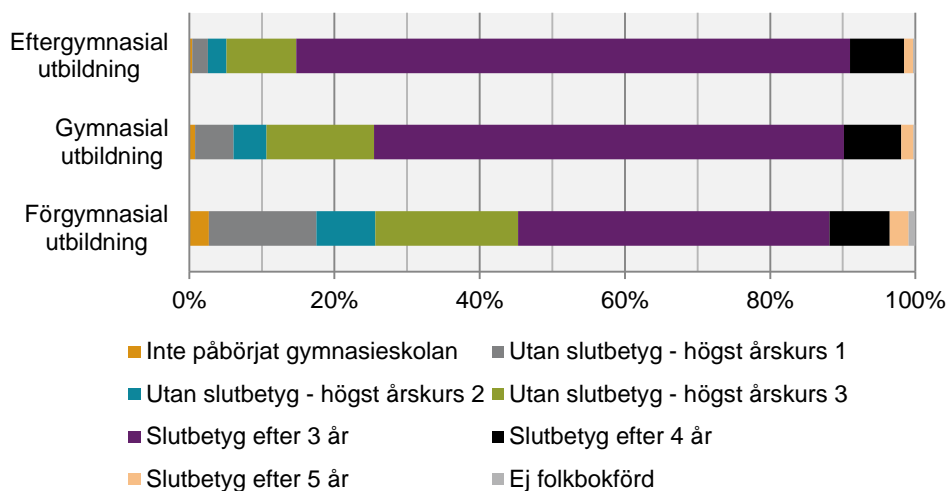
Resultatet för ungdomar med föräldrar med förgymnasial utbildningsnivå försämrar över tid

Föräldrarnas utbildningsnivå påverkar i vilken grad eleverna lyckas i gymnasieskolan. Andelen som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg var högst bland elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning och lägst bland elever med föräldrar med högst förgymnasial utbildning. Endast ungefär hälften av eleverna vars föräldrar har högst förgymnasial utbildning klarade av att avsluta gymnasieskolan med slutbetyg inom fem år, se diagram 6. Denna andel har dessutom minskat över tid; från 54 procent bland nyborjarna 2007 till 48 procent bland nyborjarna 2010. Bland ungdomar med föräldrar med förgymnasial utbildningsnivå var det också en högre andel som inte påbörjade gymnasieskolan alls, jämfört med de andra två grupperna. Bortsett från den nämnda förändringen var resultaten nästan likadana över tid.

Diagram 6

Nybörjare i gymnasieskolan höstterminen 2007 (inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan höstterminen 2007) och deras resultat i gymnasieskolan, efter föräldrarnas högsta utbildning

Andel i % (procent)

Not: Uppgift om föräldrarnas utbildningsnivå saknas för 2 procent.

Inom alla tre grupperna hade män sämre resultat än kvinnor. Bäst resultat hade kvinnor med föräldrar med eftergymnasial utbildning och sämst resultat hade män med föräldrar med förgymnasial utbildning.

Skillnader i resultat beroende på föräldrars utbildningsnivå ännu tydligare med Gy 2011

Elever med föräldrar med eftergymnasial utbildning hade de bästa resultaten, vilket innebär att de påverkades minst av de högre kraven i den nya gymnasieskolan. Det var 7 procentenheter färre bland nybörjarna 2011 som avslutade med examen jämfört med andelen som avslutade med slutbetyg året innan, vilket även motsvarar den totala minskningen för samtliga ungdomar. Andelen sjönk något mer bland elever vars föräldrar inte hade eftergymnasial utbildningsnivå.

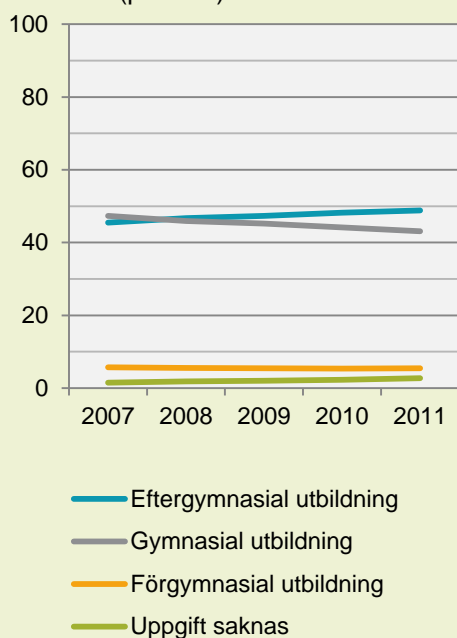
Elever vars föräldrar hade högst förgymnasial utbildning hade sämst resultat. Knappt en fjärdedel påbörjade ett introduktionsprogram och hade under gymnasietiden inte gått över till något nationellt program. Motsvarande andelar bland elever med föräldrar med minst gymnasial utbildning var mycket lägre.

Skillnaderna mellan kvinnor och män följde samma mönster som åren innan.

Diagram 7

Nybörjare i gymnasieskolan höstterminen 2007-2011 (inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan), efter föräldrarnas utbildningsnivå

Andel i % (procent)

Andelen nybörjare som har föräldrar med eftergymnasial utbildning har ökat över tid och blivit den största gruppen. Andelen elever med föräldrar som har högst gymnasial utbildning har sjunkit i motsvarande takt.

Andelen elever med föräldrar med högst förgymnasial utbildning eller elever där uppgift saknas om föräldrarnas utbildningsnivå har inte förändrats nämnvärt över tid.

3.3.3. Resultat i gymnasieskolan utifrån resultat i grundskolan

Elever med låga resultat i grundskolan har mycket svårt att få slutbetyg i gymnasieskolan

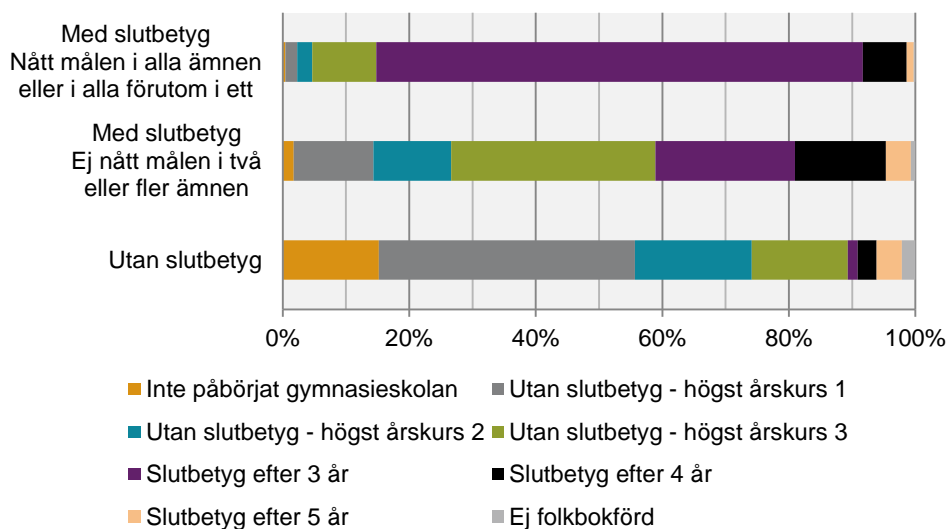
Elevers resultat i grundskolan är avgörande för i vilken mån de klarar att avsluta gymnasieutbildningen med slutbetyg inom utsatt tid. Majoriteten av eleverna avslutade grundskolan med slutbetyg och nådde målen i alla ämnen eller i alla förutom i ett. Nästan alla av dessa elever avslutade gymnasieskolan med slutbetyg eller var inskrivna i årskurs 3 (95 procent), se diagram 8. Bland elever som inte nått målen i två eller fler ämnen var det däremot enbart drygt 4 av 10 som avslutade gymnasieskolan med slutbetyg. Lägst var andelen bland elever utan slutbetyg från grundskolan – andelen har dessutom sjunkit från 9 procent bland nybörjare 2007 till 6 procent bland nybörjare 2010. Bland elever utan slutbetyg sjönk samtidigt andelen som inte påbörjat gymnasieskolan alls kontinuerligt från 15 procent bland nybörjare 2007 till 10 procent bland nybörjare 2010.

Bortsett från denna utveckling var siffrorna ungefär desamma för nybörjare 2007 till 2010.

Diagram 8

Nyborjare i gymnasieskolan höstterminen 2007 (inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan höstterminen 2007) och deras resultat i gymnasieskolan, efter resultat i grundskolan

Andel i % (procent)

Not: Uppgift om resultat i grundskolan saknas för 5 procent.

Jämförelsen av kvinnors och mäns prestation i gymnasieskolan i form av slutbetyg utifrån deras resultat i grundskolan visar på ett intressant mönster. Prestationen i gymnasieskolan skiljde sig främst mellan kvinnor och män i gruppen ungdomar som avslutat grundskolan med slutbetyg och som nått målen i alla ämnen eller i alla förutom ett. Kvinnor och män som inte nått målen i två eller fler ämnen samt kvinnor och män helt utan slutbetyg från grundskolan skiljde sig endast marginellt vad gäller resultat i gymnasieskolan. Bland männen fanns dock i båda grupperna en något högre andel som inte påbörjade gymnasieskolan alls.

Resultat i grundskolan påverkar prestationen i gymnasieskolan ännu tydligare med Gy 2011

Elever med goda resultat från grundskolan hade de bästa resultaten i gymnasieskolan, det gäller också för nyborjare 2011. Andelen med examen bland nyborjare 2011 var 7 procentenheter lägre än andelen med slutbetyg bland nyborjare 2010. Istället hade andelen utan slutbetyg som varit inskriven i årskurs 3 ökat. Dessa förändringar motsvarar genomsnittet för samtliga elever.

Bland elever med slutbetyg som inte nått målen i två eller fler ämnen i grundskolan avslutade en något lägre andel med examen jämfört med andelen som avslutat med slutbetyg tidigare år. Andelen utan examen som varit inskrivna i årskurs 3 var närmast oförändrad jämfört med tidigare år.

Bland elever utan slutbetyg från grundskolan var det en närmast oförändrat låg andel som avslutade gymnasieskolan med examen jämfört med andelen som tidigare avslutat med slutbetyg. Hela två tredjedelar påbörjade gymnasieutbildningen på ett introduktionsprogram och gick inte över till något nationellt program. Trenden av sjunkande andelar som inte påbörjade gymnasieskolan alls i denna grupp verkar brutits 2011, då andelen återigen steg något.

Svårt för obehöriga elever att hinna ikapp under gymnasietiden

Samma mönster visar sig också om man jämför elever med behörighet till ett nationellt program på gymnasieskolan respektive elever utan sådan. Elever utan behörighet till gymnasieskolan påbörjade före 2011 ett individuellt program. Från och med 2011 kan de påbörja ett av fem introduktionsprogram på gymnasieskolan.

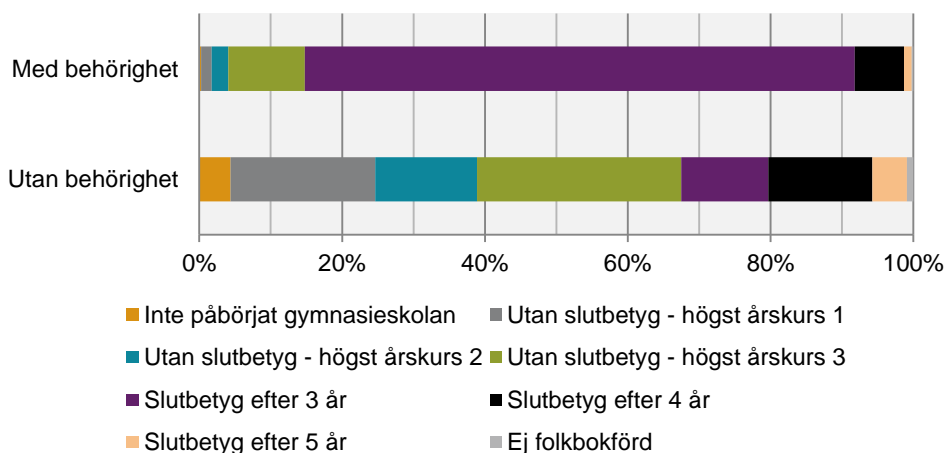
Av de som var behöriga till gymnasieskolan avslutade nästan alla gymnasieskolan med slutbetyg eller var åtminstone inskrivna i årskurs 3. Bland obehöriga till gymnasieskolan var det istället en minoritet som hann avsluta gymnasieskolan med slutbetyg. En tredjedel var högst inskrivna i årskurs 1 eller 2. Se diagram 9. Resultatet varierade mycket litet mellan de fyra ungdomskullarna.

Skillnaderna mellan kvinnor och män beroende på behörighet till gymnasieskolan visar på samma bild som könsskillnader utifrån tidigare beskrivna grundskoleresultat. Det fanns endast marginella skillnader i prestation på gymnasieskolan mellan kvinnor och män som saknade behörighet till gymnasieskolan. Däremot presterade kvinnor med behörighet bättre än män med behörighet.

Diagram 9

Nyborjare i gymnasieskolan höstterminen 2007 (inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan höstterminen 2007) och deras resultat i gymnasieskolan, efter behörighet till gymnasieskolan

Andel i % (procent)

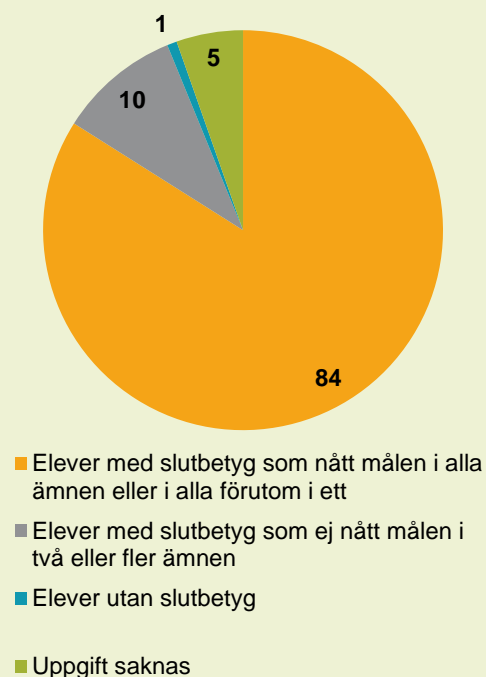
Not: Uppgift om behörighet till gymnasieskolan saknas för 5 procent.

Andelen som avslutade med examen var i båda grupperna 7 procentenheter lägre bland nyborjare 2011 jämfört med andelen som avslutade med slutbetyg året innan. 35 procent av de obehöriga eleverna påbörjade ett introduktionsprogram men gick inte över till något nationellt program.

Diagram 10

Nybörjare i gymnasieskolan höstterminen 2007-2011 (inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan), efter resultat i grundskolan

Andel i % (procent)

Resultaten i grundskolan var konstanta över tid för nybörjare i gymnasieskolan 2007 till 2011.

De allra flesta avslutade grundskolan med slutbetyg och majoriteten nådde målen i alla ämnen.

Elever som fått godkänt betyg i ett eller flera ämnen i årskurs 9 får ett slutbetyg. Elever utan slutbetyg saknar godkända betyg i samtliga ämnen.

Uppgift om slutbetyg saknas om ungdomen inte gått i grundskolan i Sverige.

Även andelen elever som är behöriga till ett nationellt program i gymnasieskolan var oförändrad över tid. Bland nybörjare 2007-2009 var 85

procent behöriga och åren 2010-2011 var 84 procent behöriga. 10-11 procent var obehöriga. Andelen som saknade uppgift låg konstant kring 5 procent. Flickor presterade något bättre i grundskolan än pojkar, såväl utifrån antal ämnen där målen nås som utifrån behörighet till ett nationellt program på gymnasieskolan.

3.3.4. Resultat i gymnasieskolan för olika programtyper**Marginell andel av elever som påbörjat individuellt program avslutar gymnasieskolan med slutbetyg inom tre år**

Resultaten i gymnasieskolan varierar tydligt beroende på vilken typ av program eleverna har läst. Av de som började studera på ett studieförberedande, specialutformat eller yrkesförberedande program avslutade nästan alla elever gymnasieskolan med slutbetyg eller var åtminstone inskrivna i årskurs 3. Andelen som avslutade med slutbetyg var något lägre bland de som gick yrkesförberedande program; 80 procent jämfört med 86-87 procent för studieförberedande program. Se diagram 11.

I analogi med resultaten för elever som var obehöriga till något nationellt program på gymnasieskolan var det endast en minoritet av de som påbörjat gymnasieskolan på ett individuellt program som klarade av att avsluta gymnasieskolan med slutbetyg. Av dessa behövde nästan alla fyra eller fem år i gymnasieskolan. En inriktning inom det individuella programmet var invandrarintroduktionen för elever med otillräckliga kunskaper i det svenska språket. Bland dem var andelen

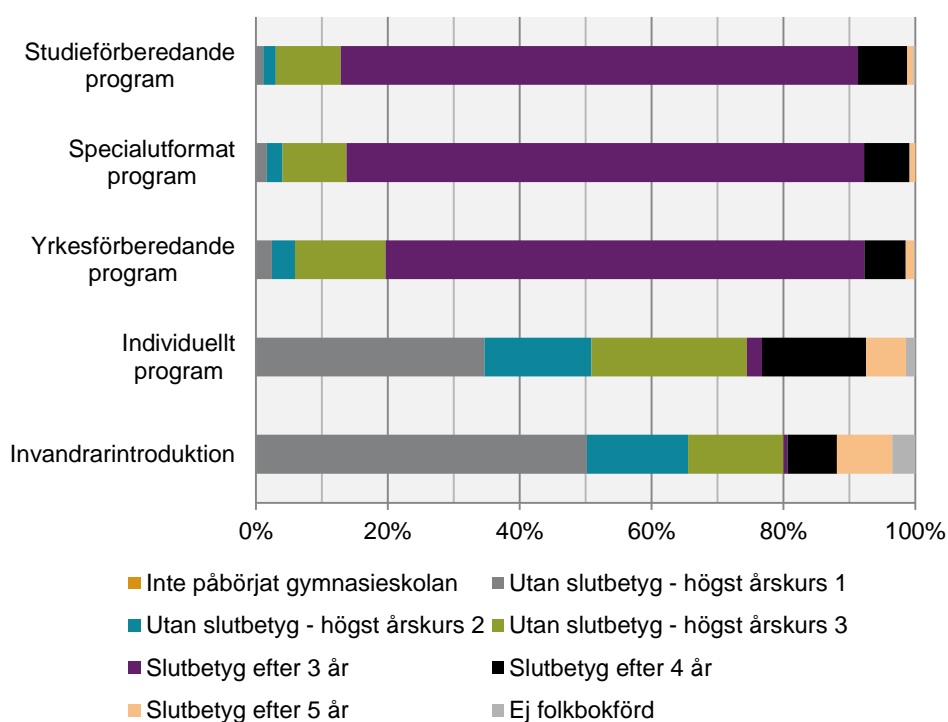
som avslutade gymnasieskolan med slutbetyg ännu lägre. Resultaten var likadana för nybörjare 2007-2010.

Kvinnor hade bättre resultat i gymnasieskolan än män inom studieförberedande, yrkesförberedande och specialutformat program. Skillnaderna var störst bland elever på specialutformat program. Det fanns inga nämnvärda skillnader mellan kvinnor och män på det individuella programmet och inte heller i inriktningen invandrarintroduktion.

Diagram 11

Nybörjare i gymnasieskolan höstterminen 2007 (inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan höstterminen 2007) och deras resultat i gymnasieskolan, efter typ av program som påbörjades

Andel i % (procent)

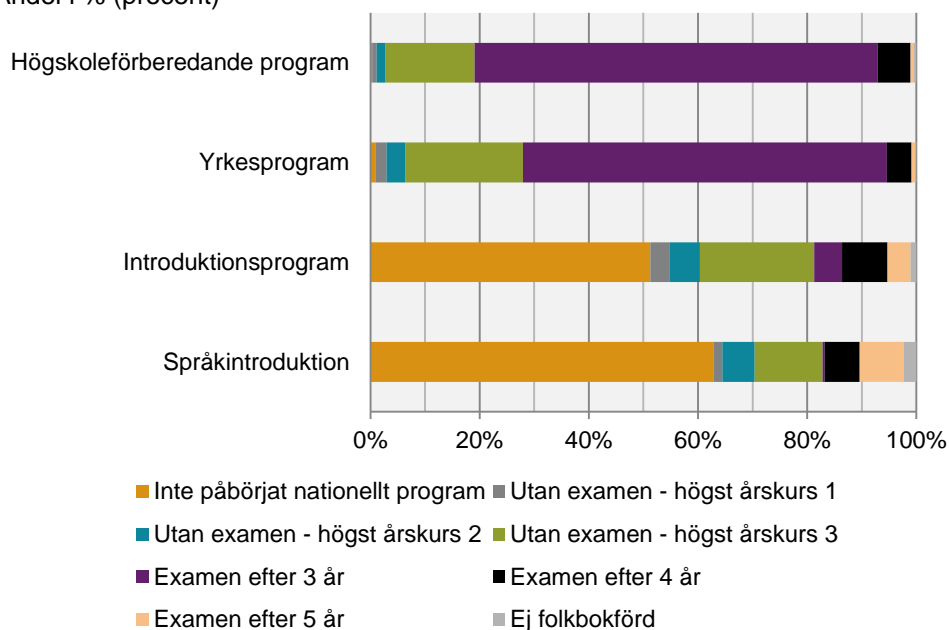
Fler har examen från introduktionsprogram jämfört med slutbetyg från individuella programmet

Andelen nybörjare 2011 som avslutade gymnasieskolan med examen var lägre jämfört med andelen nybörjare 2010 som avslutade med slutbetyg. Det gäller dock inte för elever som påbörjat gymnasieskolan på ett introduktionsprogram - andelen med examen var något högre än andelen som tidigare avslutat med slutbetyg året innan. Ungefär 2 av 10 avslutade med examen. Ungefär hälften påbörjade inte något nationellt program. Elever som påbörjade utbildningen på introduktionsprogrammet språkintröduktion hade ännu svårare att avsluta med examen. Drygt en fjärdedel avslutade med examen eller var åtminstone inskriven i årskurs 3. Se diagram 12.

Diagram 12

Nybörjare i gymnasieskolan höstterminen 2011 (inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan höstterminen 2011) och deras resultat i gymnasieskolan, efter typ av program som påbörjades

Andel i % (procent)

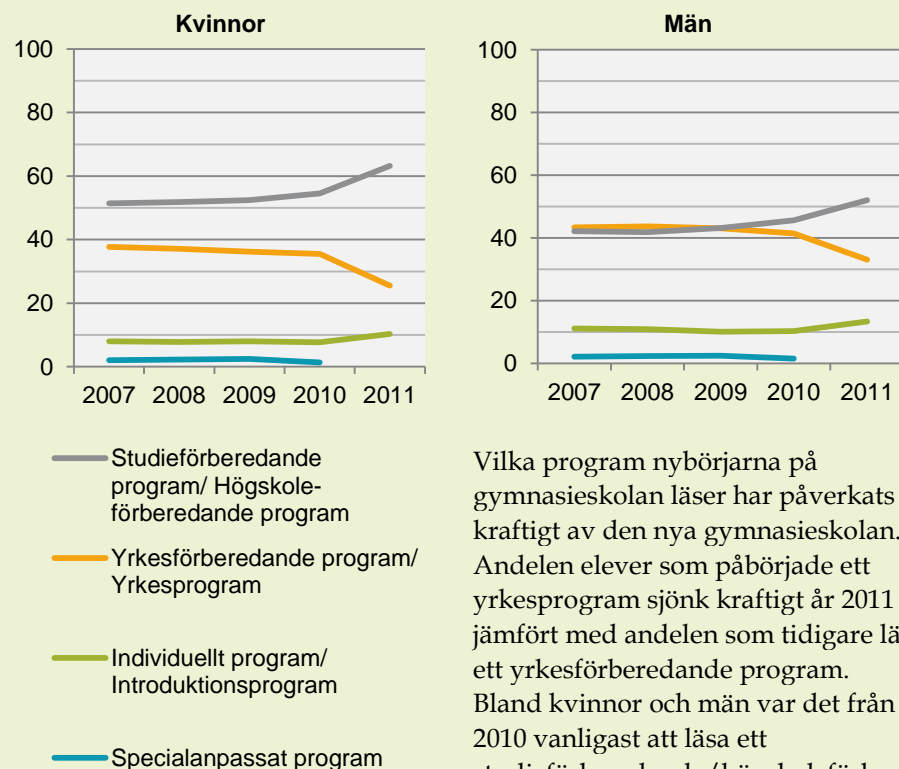
Skillnaderna mellan kvinnor och män per typ av program har minskat om man jämför nybörjarna 2007-2010 med nybörjarna 2011. Skillnaderna var störst mellan kvinnor och män som gått ett högskoleförberedande program, där 81 procent av kvinnorna och 77 procent av männen avslutat utbildningen med examen. En större andel av männen hade istället varit inskrivna i årskurs 3 utan att ha avslutat med examen. För resterande programtyper var skillnaderna mellan könen mycket små.

Diagram 13

Nyborjare i gymnasieskolan höstterminen 2007-2011 (inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan), efter typ av program i gymnasieskolan som påbörjades och efter kön

Program som eleverna börjat på oavsett eventuella senare byten.

Andel i % (procent)

Vilka program nyborjarna på gymnasieskolan läser har påverkat kraftigt av den nya gymnasieskolan. Andelen elever som påbörjade ett yrkesprogram sjönk kraftigt år 2011 jämfört med andelen som tidigare läst ett yrkesförberedande program. Bland kvinnor och män var det från 2010 vanligast att läsa ett studieförberedande/högskoleförberedandes program. Andelen som började läsa på gymnasieskolan

på ett introduktionsprogram var 2011 något högre än andelen som läst på det individuella programmet åren innan. De specialanpassade programmen avskaffades i samband med den reformerade gymnasieskolan. Sedan 2011 har andelen nyborjare som studerar på yrkesprogram fortsatt att sjunka. Som följd av den ökade flyktinginvandringen sedan 2012 har andelen som studerat på något av introduktionsprogrammen ökat kraftigt.

3.4. Ungdomars skäl till att sakna slutbetyg och deras upplevelse av samhällets insatser

Detta kapitel redovisar resultaten från enkätundersökningen som genomfördes under 2015 och som riktade sig till ungdomar födda 1991-1994 som saknade slutbetyg från gymnasieskolan. I detta kapitel presenteras deras bild av varför de aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieutbildningen utan slutbetyg. Observera att dessa tre redovisningsgrupper här baseras på ungdomarnas egna enkätsvar och att antalet som enligt enkäten inte hade påbörjat gymnasieskolan var större än antalet ungdomar som inte gjort det enligt registeruppgifter. Läs mer om detta i kapitel 3.3 i de grönfärgade faktarutorna.

Vi får också deras bild av samhällets insatser för att de skulle påbörja eller avsluta gymnasieutbildningen med slutbetyg och hur de bedömer att de myndighetskontakter de haft för studie- eller yrkesvägledning har fungerat.

Läs mer om populationsavgränsningen och definitioner i kapitel 6.5.

De tabeller som ligger till grund för detta kapitel finns i "Tabellbilaga 5 - Enkätstudie 2015". Tabellbilagan finns i anslutning till rapporten på www.scb.se/uf0549.

De viktigaste resultaten

- Hälften av alla ungdomar angav skoltrötthet som skäl för att inte ha påbörjat eller fullföljt gymnasieskolan. Andra skäl, som dock inte var lika vanliga, var att de började arbeta och faktorer kopplade till skolan, såsom oengagerade lärare. En del angav att en funktionsnedsättning eller andra hälsoskäl hindrat dem från att påbörja eller fullfölja en gymnasieutbildning.
- Många som aldrig påbörjat gymnasieskolan upplever att de varken fått vägledning eller stöd för att påbörja gymnasieskolan. Endast en liten andel har angett att de blivit kontaktade av kommunen eller socialtjänsten.
- Ungefär hälften av de som påbörjat gymnasieskolan upplevde att de fått hjälp av skolpersonalen för att klara gymnasieutbildningen. Drygt 1 av 10 angav att de blivit kontaktade av skolan när de hoppade av gymnasieskolan. Bland de som hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg var 6 av 10 ändå nöjda med gymnasietiden.
- Drygt 6 av 10 hade inte kontaktat någon myndighet eller organisation för att få studie- eller yrkesvägledning. Av de som hade gjort det tyckte sammanlagt 4 av 10 att kontakterna hade fungerat bra. Av dessa var det många som angav att de hade användning av den information de fick. Det var vanligast att kontakta Arbetsförmedlingen för att få studie- eller yrkesvägledning - ungefär 1 av 4 hade kontaktat Arbetsförmedlingen.

Skoltrötthet vanligaste orsaken för avhopp eller för att slutföra utan slutbetyg

Den vanligaste orsaken till att ungdomar hoppade av gymnasieskolan eller slutförde den utan slutbetyg var att de var skoltrötta, se diagram 14. Det var fallet för hälften av alla som hoppat av eller slutfört gymnasieutbildningen utan slutbetyg. Andelen var något högre bland de som slutfört gymnasieutbildningen utan slutbetyg. Det var också en högre andel män som angav skoltrötthet jämfört med andelen kvinnor. Av de som angett skoltrötthet som skäl angav ungefär 2 av 10 även oengagerade lärare respektive stökig skolmiljö som skäl för avhoppet eller för att de inte avslutat utbildningen med slutbetyg.

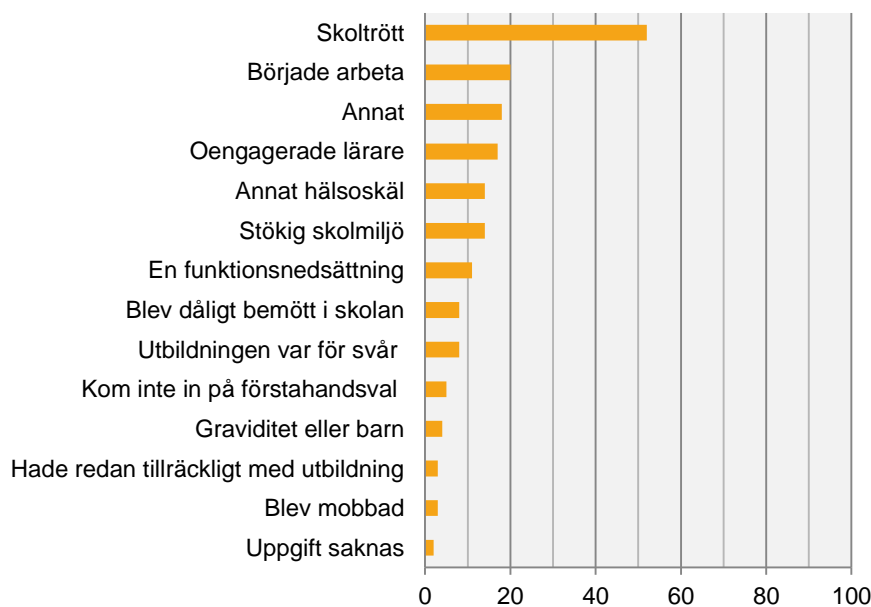
Runt 2 av 10 angav att de istället började arbeta. Andelen var högst bland män som hoppat av gymnasieutbildningen (3 av 10) och lägst bland kvinnor som slutfört gymnasieutbildningen utan slutbetyg.

En nästan lika stor andel (2 av 10) tyckte att lärarna var oengagerade och angav det som orsak för att de inte fullföljde utbildningen. De som slutfört utbildningen utan slutbetyg svarade i högre utsträckning att oengagerade lärare varit en bidragande orsak till att de inte slutfört utbildningen med slutbetyg jämfört med de som hoppat av utbildningen. Andra skolrelaterade skäl som nämns av mer än 1 av 10 var stökig skolmiljö, att de blivit dåligt bemötta i skolan eller att utbildningen upplevdes som för svår.

Diagram 14

Skäl att ungdomar hoppat av gymnasieskolan eller slutfört utan slutbetyg

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan
Andel i % (procent). Flera svarsalternativ kunde anges, därför blir summan större än 100 procent.

Mer än 1 av 10 angav att en funktionsnedsättning hindrat dem från att fullfölja gymnasieutbildningen med slutbetyg och ungefär 1 av 10 angav att andra hälsoskäl var en bidragande orsak. Kvinnor angav i dubbelt så hög utsträckning andra hälsoskäl än män (2 av 10 kvinnor jämfört med 1 av 10 män).

Det var i stort sett enbart kvinnor som angav graviditet eller barn som orsak för att hoppa av gymnasieutbildningen eller för att inte fullfölja med slutbetyg. Bland de kvinnor som hoppat av gymnasieutbildningen var det 1 av 10 som angav graviditet eller barn som skäl. Bland kvinnor som slutfört utan slutbetyg var andelen hälften så stor.

Omkring 2 av 10 angav andra skäl för att inte avsluta gymnasieskolan med slutbetyg. Följande skäl, som har koppling till individen, har angetts av flera svarande:

- Problem hemma
- Döds- eller sjukdomsfall inom familjen
- Missbruk.

Följande skäl, som har koppling till skolan och undervisningen, har angetts av flera svarande:

- Byte av skola eller program
- Att man valde fel program eller inriktning
- Dålig skola och/eller dåliga lärare
- Att man hamnat efter och inte klarat vissa kurser
- Att man blev för gammal för att delta i gymnasieskolan
- Språksvårigheter bland ungdomar som invandrat till Sverige.

Frånvaro från undervisningen och dålig motivation återkom också i kommentarerna. Dessa faktorer kan kopplas såväl till individen som till skolan och undervisningen.

Några ungdomar angav att de studerat vid komvux, på folkhögskola eller utomlands istället för att läsa på gymnasieskola i Sverige.

Nöjdhet med gymnasietiden bland de som hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg

De som hoppat av och de som slutfört utan slutbetyg fick frågan om hur nöjda eller missnöjda de var med sin tid i gymnasieskolan som helhet. Här menas skolan, programmet, klasskamraterna, lärarna och liknande.

Nästan 6 av 10 svarade att de var nöjda och 4 av 10 att de var missnöjda med tiden i gymnasieskolan. De som slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg var i högre grad nöjda jämfört med de som hoppat av.

Skoltrötthet och arbete vanligaste skäl för att inte påbörja gymnasieskolan

I gruppen som inte påbörjat gymnasieskolan alls var de vanligaste orsakerna skoltrötthet och att man började arbeta, se diagram 15. Knappt 3 av 10 angav respektive skäl. Andelen som började arbeta var ungefär dubbelt så stor bland män (drygt 1 av 3) än bland kvinnor (ungefär 16 procent).

Nästan 2 av 10 angav som skäl för att inte påbörja gymnasieskolan att de inte var behöriga till gymnasieskolan. Antalet ungdomar som enligt enkäten inte hade påbörjat gymnasieskolan var större än antalet ungdomar som inte gjort det enligt registeruppgifter. Många av de som i enkäten svarat att de inte påbörjat gymnasieskolan hade enligt registeruppgifter ändå gjort det, men nästan alla av dessa hade läst på det individuella programmet och hade under sin tid på gymnasieskolan inte påbörjat något nationellt program.

Drygt 1 av 10 angav att en funktionsnedsättning hindrat dem från att påbörja gymnasieskolan. Av kvinnorna angav 1 av 10 att graviditet eller barn hindrat dem från att påbörja gymnasieskolan. Andelen var nära noll bland män.

Ungefär 30 procent angav ett annat skäl för att inte påbörja gymnasieskolan. De vanligaste förklaringarna var enligt fritextsvaren:

- Att de invandrat till Sverige när de var 16 år eller äldre och att de var för gamla för att påbörja gymnasieskolan.
- Att de var nyanlända och inte kunde det svenska språket tillräckligt väl för att gå i gymnasieskolan
- Att de läser på svenska för invandrare (Sfi), grundläggande eller gymnasial kommunal vuxenutbildning eller på folkhögskola
- Att de gått på gymnasieskolan utomlands och antingen återvänt till Sverige eller invandrat därefter

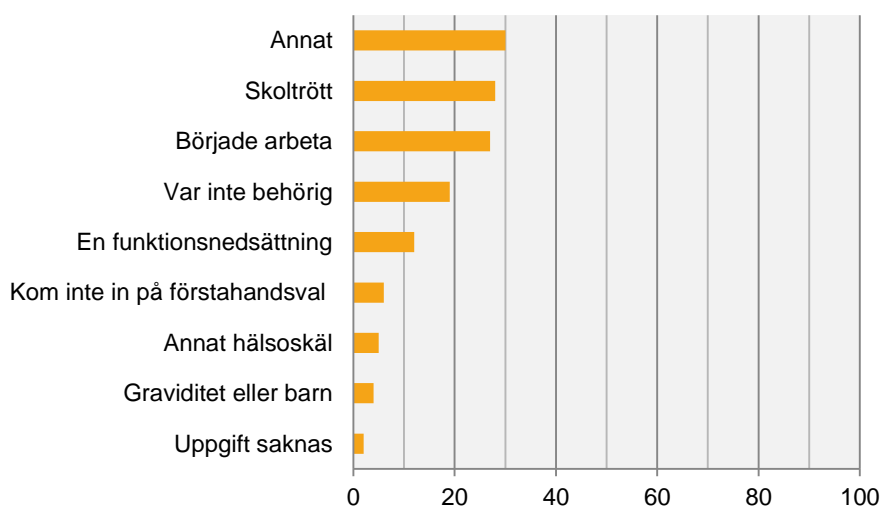
- Att de redan hoppat av skolan under grundskoletiden.

Enligt registerstatistiken var andelen som varit inskrivna högst i årskurs 1 eller 2 mycket högre bland ungdomar som påbörjat ett individuellt program. Endast några få procent angav dock i enkätstudien att de hoppade av gymnasieskolan på grund av att utbildningen varit för svår. Det verkar snarare vara faktorer som är motivationsrelaterade och sociala faktorer som spelar roll, såsom oengagerade lärare, stökig skolmiljö och att ungdomarna upplever att de blivit dåligt bemötta i skolan.

Diagram 15

Skäl att ungdomar aldrig påbörjat gymnasieskolan

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan. Andel i % (procent). Flera svarsalternativ kunde anges, därför blir summan större än 100 procent.

Observera att antalet ungdomar som enligt enkäten inte hade påbörjat gymnasieskolan var större än antalet ungdomar som enligt registeruppgifter aldrig påbörjat gymnasieskolan. Här redovisas resultaten utifrån vad ungdomarna själva uppfattat och angett i enkäten. Läs mer om detta i kapitel 3.3. i avsnittet "Individuellt program/introduktionsprogram en del av gymnasieskolan?"

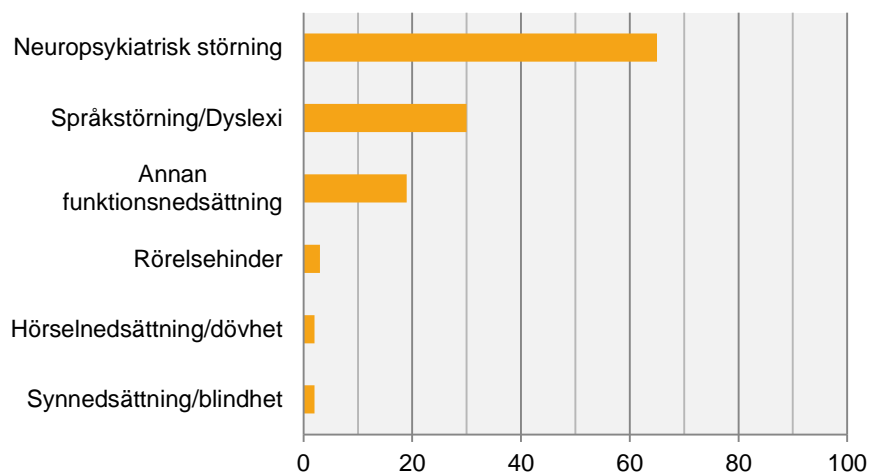
Funktionsnedsättning som hinder för att klara gymnasieskolan

Ungefär 1 av 10 angav att en funktionsnedsättning hindrat dem från att påbörja eller slutföra gymnasieskolan. Dessa ungdomar fick frågan om vilket eller vilka typer av funktionsnedsättning som hindrat dem. Två tredjedelar svarade neuropsykiatriska störningar t.ex. ADHD och Aspergers. Den näst vanligaste funktionsnedsättningen var språkstörningar/dyslexi. Se diagram 16. En högre andel kvinnor än män angav neuropsykiatriska störningar. Däremot var det en högre andel män som angav språkstörningar/dyslexi.

Diagram 16

Typ av funktionsnedsättning som hindrat ungdomar från att påbörja/fullfölja gymnasieutbildningen

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan. Andel i % (procent). Flera svarsalternativ kunde anges, därför blir summan större än 100 procent.

Många som aldrig påbörjat gymnasieskolan hade varken fått vägledning eller stöd för att påbörja gymnasieskolan

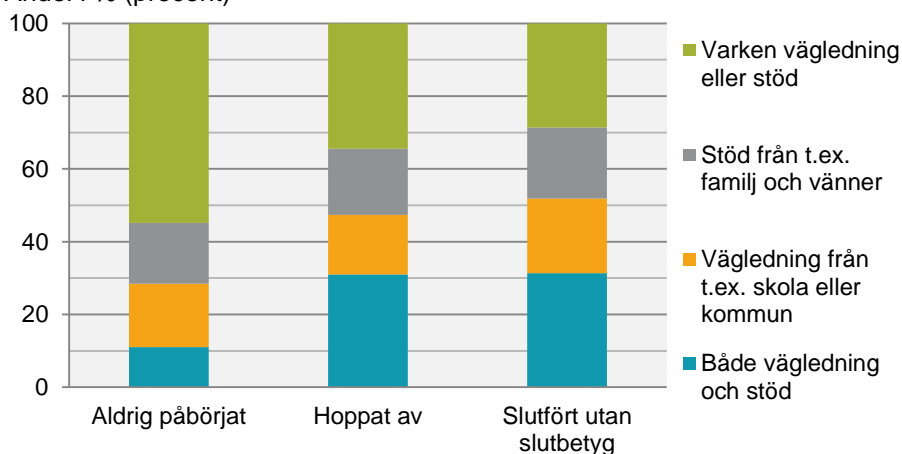
Vägledning från skola eller kommun samt stöd från familj och vänner kan underlätta att påbörja eller fullfölja gymnasieutbildningen med slutbetyg.

Drygt hälften av de som aldrig påbörjat en gymnasieutbildning svarade i enkäten att de varken hade fått vägledning eller stöd, vilket är en mycket högre andel jämfört med de som påbörjat gymnasieskolan men hoppat av eller slutfört utan slutbetyg (runt 3 av 10). Se diagram 17.

Diagram 17

Upplevelse av om man fått vägledning och stöd för att kunna påbörja/fullfölja gymnasieutbildning

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan. Andel i % (procent)

Ungefär hälften upplever att de fått hjälp av skolpersonalen för att klara gymnasieutbildningen

De som har hoppat av eller slutfört gymnasieutbildningen utan slutbetyg skulle i enkäten ange om skolpersonalen under tiden i gymnasieskolan gjorde något för att de skulle kunna fullfölja sin gymnasieutbildning. Till skolpersonal räknas här t.ex. rektor, lärare, studievägledare och mentor.

Ungefär hälften av de som hoppat av gymnasieskolan upplevde att de fick hjälp. De som slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg angav i högre utsträckning att de fick hjälp av skolpersonalen (6 av 10). Inga större skillnader fanns mellan kvinnor och män.

Liten andel har blivit kontaktade av kommunen eller socialtjänsten

Av de som inte hade påbörjat gymnasieskolan angav ungefär 1 av 10 att de blivit kontaktade av kommunen, socialtjänsten eller från bådadera när de aldrig påbörjade gymnasieskolan. Dessa uppgifter måste förstås utifrån att många av de som i enkäten svarat att de inte påbörjat gymnasieskolan enligt registeruppgifter ändå hade gjort det, men nästan alla av dessa hade läst på det individuella programmet och hade under sin tid på gymnasieskolan inte påbörjat något nationellt program.

Drygt 1 av 10 angav att de blivit kontaktade när de hoppade av skolan. Det fanns inga skillnader mellan kvinnor och män.

Flest har varit hos Arbetsförmedlingen för att få studie- eller yrkesvägledning

En fråga i enkäten handlade om man hade kontaktat myndigheter eller organisationer för att få studie- eller yrkesvägledning. Hit räknas t.ex. Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, kommunen och socialtjänsten. Möjligheten fanns att ange mer än ett svar.

Bilden är ganska likartad för de som aldrig påbörjat eller hoppat av en gymnasieutbildning. Ungefär 3 av 10 hade kontaktat Arbetsförmedlingen för att få studie- eller yrkesvägledning. Drygt 2 av 10 hade kontaktat andra myndigheter, se diagram 18. Fördelningen var mycket jämn - ungefär 5-6 procent vardera kontaktade Försäkringskassan, kommunen, socialtjänsten eller någon annan aktör. Andelen som haft kontakt med kommunen för att få studie- eller yrkesvägledningen kan vara något underskattad. Många av de som angett att de haft kontakt med någon annan aktör angav i fritextsvaret att de haft kontakt med komvux, skolan eller studievägledningen.

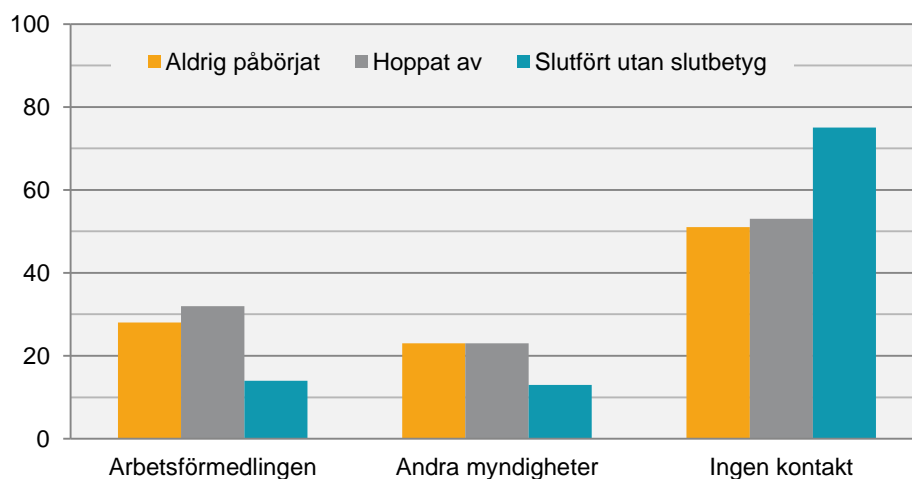
Ungefär hälften hade inte kontaktat någon aktör för att få studie- eller yrkesvägledning.

De som slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg hade i lägst utsträckning haft kontakt med de ovan nämnda myndigheterna, 3 av 4 hade inte kontaktat någon myndighet eller organisation.

Diagram 18

Kontaktat myndigheter eller organisationer för att få studie- eller yrkesvägledning

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan
Andel i % (procent). Flera svarsalternativ kunde anges, därför blir summan större än 100 procent.

4 av 10 nöjda med den studie- eller yrkesvägledning de fått

Av de ungdomar som haft kontakt med myndigheter för att få studie- eller yrkesvägledning tyckte knappt 4 av 10 att kontakterna hade fungerat bra. Ungefär 2 av 10 tyckte att de hade fungerat dåligt och knappt 4 av 10 tyckte att kontakterna varken varit bra eller dåliga. Det fanns inga skillnader mellan kvinnor och män. Det fanns heller inga säkerställda skillnader beroende på om man hade påbörjat gymnasieskolan eller inte, eller om man hoppat av eller inte. Men statistiken tyder ändå på att de som aldrig påbörjat i högre grad anser att kontakterna fungerat bra.

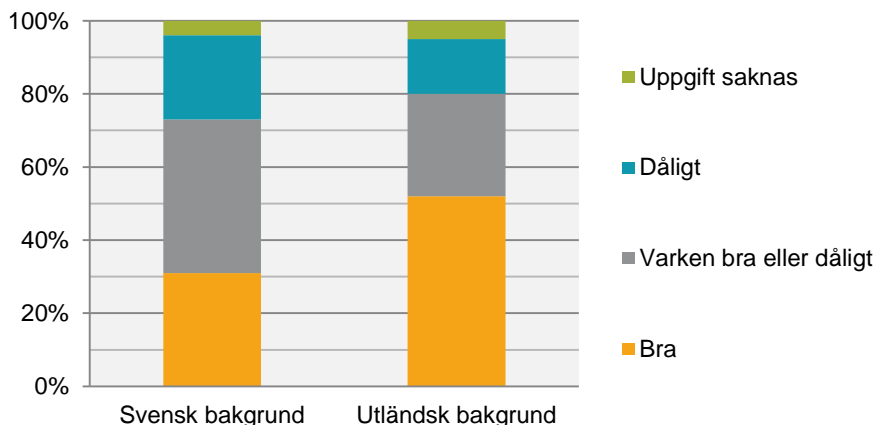
De som varit i kontakt med Arbetsförmedlingen för att få studie- eller yrkesvägledning tyckte i något högre utsträckning att kontakterna hade fungerat dåligt och de som varit i kontakt med kommunen tyckte i något högre utsträckning att kontakterna hade fungerat bra.

Personer med utländsk bakgrund tyckte i större utsträckning att kontakterna med myndigheterna hade fungerat bra jämfört med de med svensk bakgrund, se diagram 19. Det gäller oberoende av om de aldrig påbörjat gymnasieskolan, hoppat av eller slutfört utan slutbetyg.

Diagram 19

Upplevelse av hur har kontakterna med myndigheter fungerat efter svensk/utländsk bakgrund

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan
Andel i % (procent)

De som var nöjda med kontakterna hade användning av den information de fick vid studie- eller yrkesvägledningen

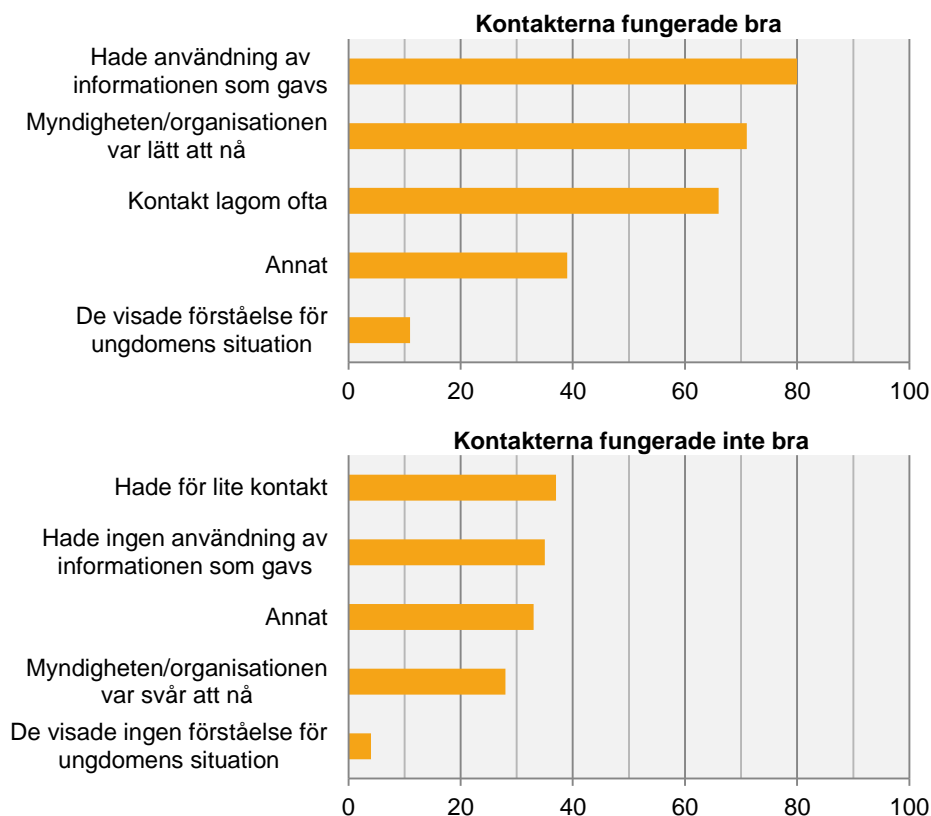
Bland de som hade haft myndighetskontakter som fungerat bra tyckte 8 av 10 att de hade användning av den information de fick. Omkring 7 av 10 angav att myndigheten var lätt att nå och en nästan lika stor andel tyckte att man hade kontakt lagom ofta. Se diagram 20. Nästan 4 av 10 hade angett andra skäl till att de var nöjda med kontakterna och fritextsvaren vittnar om att ungdomarna mötte engagerad personal som legat i för att få till möten, som visat förståelse, varit trevliga och hjälpsamma.

Bland de som hade haft myndighetskontakter som fungerat dåligt tyckte en tredjedel att de hade haft för lite kontakt. En nästan lika stor andel tyckte att de inte hade någon användning av den information som gavs. Nästan 3 av 10 tyckte att myndigheten var svår att nå. En tredjedel hade angett andra skäl till att kontakterna varit dåliga och fritextsvaren berättar om oengagerade handläggare som var svåra att få tag på och som inte upplevdes som kunniga eller villiga att hjälpa.

Diagram 20

Anledning till att kontakterna med myndigheter i syfte att få studie- eller yrkesvägledning fungerade bra eller dåligt.

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan
 Andel i % (procent). Flera svarsalternativ kunde anges, därför blir summan större än 100 procent.

4. Etableringsprocessen

4.1. Bakgrund – Faktorer som påverkar etableringsprocessen

Detta kapitel beskriver etableringen på arbetsmarknaden bland ungdomar som i huvudsak är födda 1991-1994 och som gick ut gymnasieskolan läsåren 2009/10-2012/13. Fokus ligger på att visa hur etableringen skiljer sig beroende på resultat i gymnasieskolan och de bakgrundsfaktorer som spelade roll för genomströmningen i gymnasieskolan.

Forskningen visar att det finns flera riskfaktorer för att unga ska få en sämre etableringsprocess på arbetsmarknaden. Flera studier undersöker särskilt risken att ungdomar efter grund- eller gymnasieskolan varken arbetar eller studerar.

Forskning och olika studier¹⁷ visar på följande resultat:

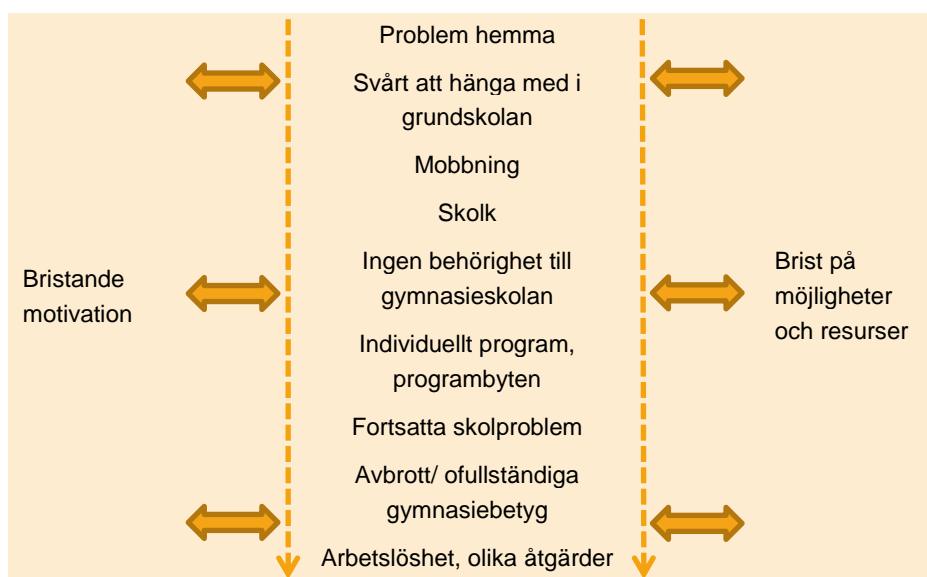
- Dåliga resultat i gymnasieskolan, dvs. att aldrig påbörjat, att inte slutfört med slutbetyg eller att sakna behörighet till högskolan påverkar mycket negativt.
- Även brottslighet över en lång period och missbruk har stor negativ påverkan.
- Risken att efter utbildningen varken arbeta eller studera är högre bland kvinnor jämfört med män.
- Risken att efter utbildningen varken arbeta eller studera är högre bland ungdomar med utländsk bakgrund jämfört med svensk bakgrund.
- Även uppväxtmiljön och föräldrarna påverkar risken, där fattigdom påverkar negativt. Studierna visar dock inte på någon samstämmig bild kring betydelsen av föräldrarnas utbildningsnivå som ofta används som indikator för sämre förutsättningar i de ungas hemmiljö.
- Även studieresultaten från grundskolan påverkar etableringen på arbetsmarknaden, där risken att varken arbeta eller studera är högre ju sämre resultaten i grundskolan är.
- Psykiska sjukdomar ökar risken att varken arbeta eller studera enbart något.
- Småbarn under tonåren ökar risken att varken arbeta eller studera enbart något.

Låga resultat i grundskolan och gymnasieskolan och brottslighet är de faktorer som ökar risken att varken arbeta eller studera mest.

Figur 1 visar samspelet av flera faktorer som hindrar en framgångsrik etablering på arbetsmarknaden och där problem i skolan spelar en central roll. Figuren visar också hur flera faktorer kan samverka och bidra till att skapa bristande motivation bland ungdomarna. Bristande motivation lär vara en viktig faktor bakom "skoltrötthet" som angavs av hälften av alla ungdomar som skäl för att de aldrig påbörjat, hoppat av eller inte slutfört gymnasieutbildning med slutbetyg.

¹⁷ Nilsson A och Bäckman O (2014), Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2017)

Figur 1
Övergångsprocess med förhinder – faktorer som påverkar etableringen på arbetsmarknaden negativt

Källa: Lundahl L (2014)

Etableringen på arbetsmarknaden redovisas i detta kapitel främst utifrån resultat i gymnasieskolan, vilket är den enskilt viktigaste faktorn som påverkar etableringsprocessen. Etableringen på arbetsmarknaden beskrivs med hjälp av etableringsmålet, som är ett registerbaserat mått som bygger på aktiviteterna under ett helt kalenderår. Även deltagande i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och deltagande i folkhögskolans allmänna kurser¹⁸ beskrivs. Deltagandet beskrivs utifrån resultaten i gymnasieskolan för att visa på i vilken utsträckning olika grupper försöker komplettera sina gymnasiestudier. Resultaten kompletteras med de ungas perspektiv på sin sysselsättning och sin etableringsprocess på arbetsmarknaden.

För de som aldrig påbörjat gymnasieskolan redovisas etableringen på arbetsmarknaden utifrån några av de bakgrundsfaktorer som påverkar etableringsprocessen: kön, svensk/utländsk bakgrund och vistelsetid samt resultat i grundskolan i form av behörighet till gymnasieskolan. Föräldrarnas utbildningsnivå lämnade inte några tydliga avtryck bland ungdomarnas etablering och redovisas därför inte.

¹⁸ Folkhögskolans allmänna kurser syftar till att få motsvarande slutbetyg från gymnasieskolan.

4.2. Etablering på arbetsmarknaden utifrån registerstatistik

Här redovisas registerstatistik över ungdomars etablering på arbetsmarknaden utifrån ett mått som omfattar aktiviteter under ett helt kalenderår. Skolverket tar sedan år 2014 regelbundet fram sådan statistik för elever som påbörjat gymnasieskolan och redovisar etableringen ett, tre och fem år efter gymnasieskolan. Dessa siffror kompletteras här med etableringsgraden för ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan höstterminen 2007 till höstterminen 2010, men som inte gjort det. Resultaten skiljer sig endast marginellt mellan de fyra ungdomskullar som gick ut eller skulle gått ut gymnasieskolan 2009/10-2012/13. Där det finns tydliga skillnader mellan ungdomskullarna kommenteras det i texten. Ungdomarnas etableringsstatus följs upp ett och tre år efter det år de gick ut eller skulle gått ut gymnasieskolan.

Läs mer om populationsavgränsningen och definitioner i kapitel 6.3.

De tabeller som ligger till grund för detta kapitel finns i "Tabellbilaga 3 - Etablering register". Tabellbilagan finns i anslutning till rapporten på www.scb.se/uf0549.

De viktigaste resultaten

Etablering på arbetsmarknaden utifrån resultat i gymnasieskolan

- Andelen med etablerad ställning på arbetsmarknaden var lägst bland de som aldrig påbörjat en gymnasieutbildning och högst bland de som fullföljt med slutbetyg.
- Det var vanligare bland kvinnor att studera och vanligare bland män att vara etablerade på arbetsmarknaden.
- Ungdomar med slutbetyg studerade i högre utsträckning på högskolan och ungdomar utan slutbetyg men som varit inskrivna i årskurs 3 studerade i högre utsträckning i andra utbildningsformer.
- Andelen som varken arbetade eller studerade var högre ju lägre resultat i gymnasieskolan.
- En mycket hög andel varken arbetade eller studerade bland ungdomar som aldrig påbörjat gymnasieskolan.

Etablering på arbetsmarknaden bland de som aldrig påbörjat gymnasieskolan

- Andelen som varken arbetade eller studerade var högre bland kvinnor.
- Skillnader bland kvinnor beroende på svensk eller utländsk bakgrund var små. Bland nyinvandrade män var dock en högre andel i studier jämfört med andra grupper män.
- Etableringen på arbetsmarknaden var sämre bland ungdomar som saknade behörighet till gymnasieskolan.

4.2.1. Etablering utifrån resultat i gymnasieskolan

Vanligare bland kvinnor att studera och vanligare bland män att vara etablerade på arbetsmarknaden

Etableringen på arbetsmarknaden bland ungdomar efter gymnasieskolan skiljer sig tydligt mellan kvinnor och män. Ser man till samtliga ungdomar oavsett om de påbörjat gymnasieskolan, hoppat av, eller slutfört med eller utan slutbetyg får man följande bild: Ett år efter gymnasieskolan befann sig 40 procent av kvinnorna i studier. De studerade i huvudsak på högskola eller universitet, kompletterade sina

gymnasiala studier på komvux eller läste ett fjärde eller femte år på gymnasieskolan. Motsvarande andel bland män var 32 procent. Bland männen var istället en högre andel etablerade på arbetsmarknaden – 25 procent jämfört med 16 procent bland kvinnor. Se diagram 21.

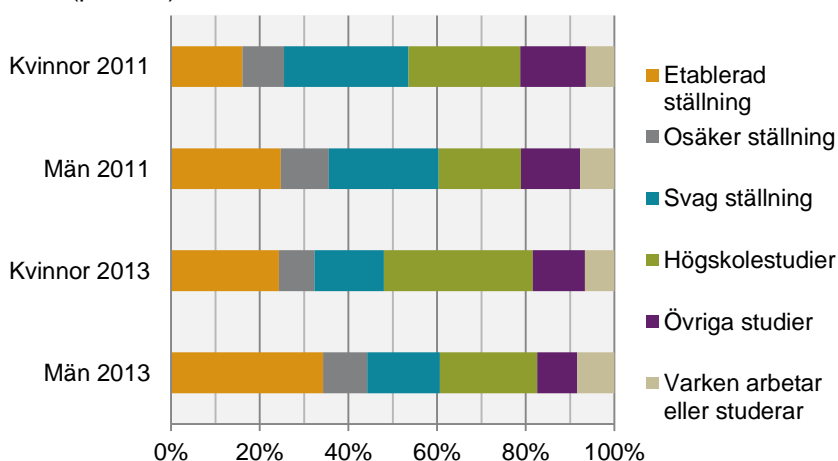
Det var samma mönster tre år efter gymnasieskolan. Då hade andelen män och kvinnor som befann sig i andra studier minskat till förmån för andelen som studerade på högskola och universitet. Andelen i studier var dock klart lägre bland män jämfört med kvinnor – 45 procent bland kvinnor och 31 procent bland män. Män var istället i högre utsträckning etablerade på arbetsmarknaden – andelen etablerade män hade ökat med cirka 10 procentenheter till 34 procent, vilket kan jämföras med 24 procent etablerade bland kvinnor tre år efter gymnasieskolan.

Diagram 21

Etableringsstatus 2011 och 2013 (1 och 3 år efter gymnasieskolan), efter kön

Elever som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg 2009/10 och ungdomar i samma ålder som inte gjort det

Andel i % (procent)

Källor: Skolverket och SCB

Etablering på arbetsmarknaden

Personernas etableringsstatus är årsbaserad och totalräknad. Den klassificeras i sex olika kategorier utifrån individbaserade uppgifter från flera olika datakällor, t.ex. inkomstuppgifter från kontrolluppgiftssystemet, sysselsättningsregistret på SCB och Arbetsförmedlingens sökanderegister. Nedan följer definitioner för personernas etableringsstatus (inkomstgränser gäller kalenderåret 2013):

- Etablerad ställning på arbetsmarknaden**
 Arbetsinkomst på minst 178 900 kr, sysselsatt enligt sysselsättningsregistrets definition (november månad aktuellt år), inga händelser som indikerar arbetslöshet och inga händelser som indikerar arbetsmarknadspolitiska åtgärder som inte är att betrakta som sysselsättning.
- Osäker ställning på arbetsmarknaden**
 Arbetsinkomst på minst 151 300 kr och upp till 178 900 kr. Vid inkomst av aktiv näringsverksamhet gäller ingen nedre inkomstgräns. Inte klassificerad som studerande.

eller

Arbetsinkomst på minst 178 900 kr och under året förekomst av arbetslöshet (hel- eller deltid), arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller inte klassificerad som sysselsatt enligt sysselsättningsregistrets definition. Inte klassificerad som studerande.

- **Svag ställning på arbetsmarknaden**

Arbetsinkomst upp till 151 300 kr. Inte klassificerad som studerande.

eller

Arbetsinkomst på minst 151 300 kr och under året förekomst av heltidsarbetslöshet/arbetsmarknadspolitiska åtgärder som överstiger 274 dagar. Inte klassificerad som studerande.

- **Övriga studerande**

Erhållit någon form av studieersättning under aktuellt år. Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden eller högskolestuderande.

- **Högskolestuderande**

Registrerad på högskolans grundutbildning vårterminen eller höstterminen aktuellt år och erhållit någon form av studieersättning samma år. Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden.

- **Utanför arbetsmarknaden (varken arbetar eller studerar)**

Avsaknad av arbetsinkomst aktuellt år. Inte klassificerad som studerande.

Ungdomar med slutbetyg studerade på högskolan, ungdomar utan slutbetyg men som varit inskrivna i årskurs 3 studerade i andra utbildningsformer

Etableringsstatus skiljde sig tydligt beroende på resultat i gymnasieskolan. Andelen kvinnor och män med etablerad ställning var högst bland de som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg (31 procent med etablerad ställning tre år efter gymnasieskolan 2009/10) och bland de som saknade slutbetyg, men som varit inskrivna i årskurs 3 (28 procent med etablerad ställning tre år efter gymnasieskolan 2009/10). Se diagram 22.

Bland kvinnor och män med slutbetyg var det en hög andel som studerade på högskola och universitet (34 procent tre år efter gymnasieskolan 2009/10). Andelen som studerade på högskolan var högre bland kvinnor och andelen med etablerad ställning var högre bland män. Kvinnor och män utan slutbetyg som varit inskrivna i årskurs 3 hade i högre utsträckning svag ställning på arbetsmarknaden och studerade i högre utsträckning inom andra utbildningsformer, såsom komvux. Endast en liten andel studerade på högskola och universitet. Drygt 1 av 10 varken arbetade eller studerade. Det var samma mönster oavsett kön och både ett och tre år efter gymnasieutbildningen.

Även om skillnaden i andelen med etablerad ställning efter gymnasieskolan var mycket liten mellan elever som avslutat med slutbetyg och elever som varit inskrivna i årskurs 3 men utan slutbetyg, så visar uppföljningar efter längre tid att det är avgörande att avsluta gymnasieskolan med slutbetyg. Skolverkets statistik¹⁹ över etablering på arbetsmarknaden bland avgångna från gymnasieskolan 2008/09 visar att andelen med etablerad ställning efter fem år varit högst i den grupp som

¹⁹ Skolverket (2016)

avslutat gymnasieskolan med slutbetyg. Samtidigt studerade många i denna grupp på högskolan. Etableringen på arbetsmarknaden efter högskolestudier är generellt mycket god²⁰, vilket innebär att andelen med etablerad ställning i denna grupp skulle öka kraftigt med en än längre uppföljningshorisont. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har publicerat statistik²¹ som visar att andelen med etablerad ställning bland födda 1984 i 29 års-åldern var högst bland ungdomar som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg och grundläggande behörighet till högskolestudier (71 procent med etablerad ställning). Bland resterande ungdomar i samma ålder var andelen med etablerad ställning något lägre (62 procent).

Högre andel som varken arbetade eller studerade ju lägre resultat i gymnasieskolan

Andelen ungdomar som varken arbetade eller studerade var lägre ju längre ungdomarna hade nått i gymnasieskolan. Andelen var mycket liten bland de som avslutat med slutbetyg och var störst bland de som aldrig påbörjat gymnasieskolan. Det gällde för både kvinnor och män och såväl ett som tre år efter gymnasieskolan. Skolverkets statistik för tidigare årskullar visar att samma mönster består fem år efter gymnasieskolan²².

År 2011 varken arbetade eller studerade nära 2 av 10 utan slutbetyg som varit inskrivna högst i årskurs 2. Bland de som varit inskrivna högst i årskurs 1 var motsvarande andel nära 3 av 10. I båda grupperna ökade andelen som varken arbetade eller studerade från 2011 till 2013. Bland kvinnor som aldrig påbörjat någon gymnasieutbildning var det fler än 4 av 10 som varken arbetade eller studerade, både 1 och 3 år efter att jämnåriga ungdomar gått ut gymnasieskolan. Motsvarande andel bland män var något lägre.

Kvinnor läste i högre utsträckning än män på komvux eller folkhögskola

Bland kvinnorna verkar en hög andel komplettera sina gymnasiestudier under året efter gymnasieskolan. Andelen i övriga studier året efter gymnasieskolan var dock högst bland de som högst varit inskrivna i årskurs 2 och lägst bland de som aldrig påbörjat gymnasieskolan. Samma mönster fanns bland männen, dock på lägre nivåer. Istället var det bland män något vanligare att arbeta.

Fler män var etablerade på arbetsmarknaden

Det var genomgående en högre andel män än kvinnor som var etablerade på arbetsmarknaden. Etableringsgraden var högre ju högre resultat i gymnasieskolan. Just i den ungdomskull som skulle avgått från gymnasieskolan 2009/10 var det en relativt hög andel med etablerad ställning bland de män som aldrig påbörjat gymnasieskolan. Ungdomar som aldrig påbörjat gymnasieskolan hade i denna kull lika bra eller bättre ställning på arbetsmarknaden jämfört med ungdomar i samma ålder som påbörjat gymnasieskolan men som varit inskrivna högst i årskurs 1 eller 2. Mönstret såg dock annorlunda ut för ungdomar som skulle avgått från gymnasieskolan senare år. Andelen med etablerad ställning var lägre och motsvarade mer gruppen som varit inskriven högst i årskurs 1. Jämfört med jämnåriga som varit inskrivna högst i årskurs 1 eller 2 befann sig dock en högre andel av de som aldrig påbörjat någon gymnasieutbildning i övriga studier.

²⁰ Universitetskanslersämbetet (2015)

²¹ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2017)

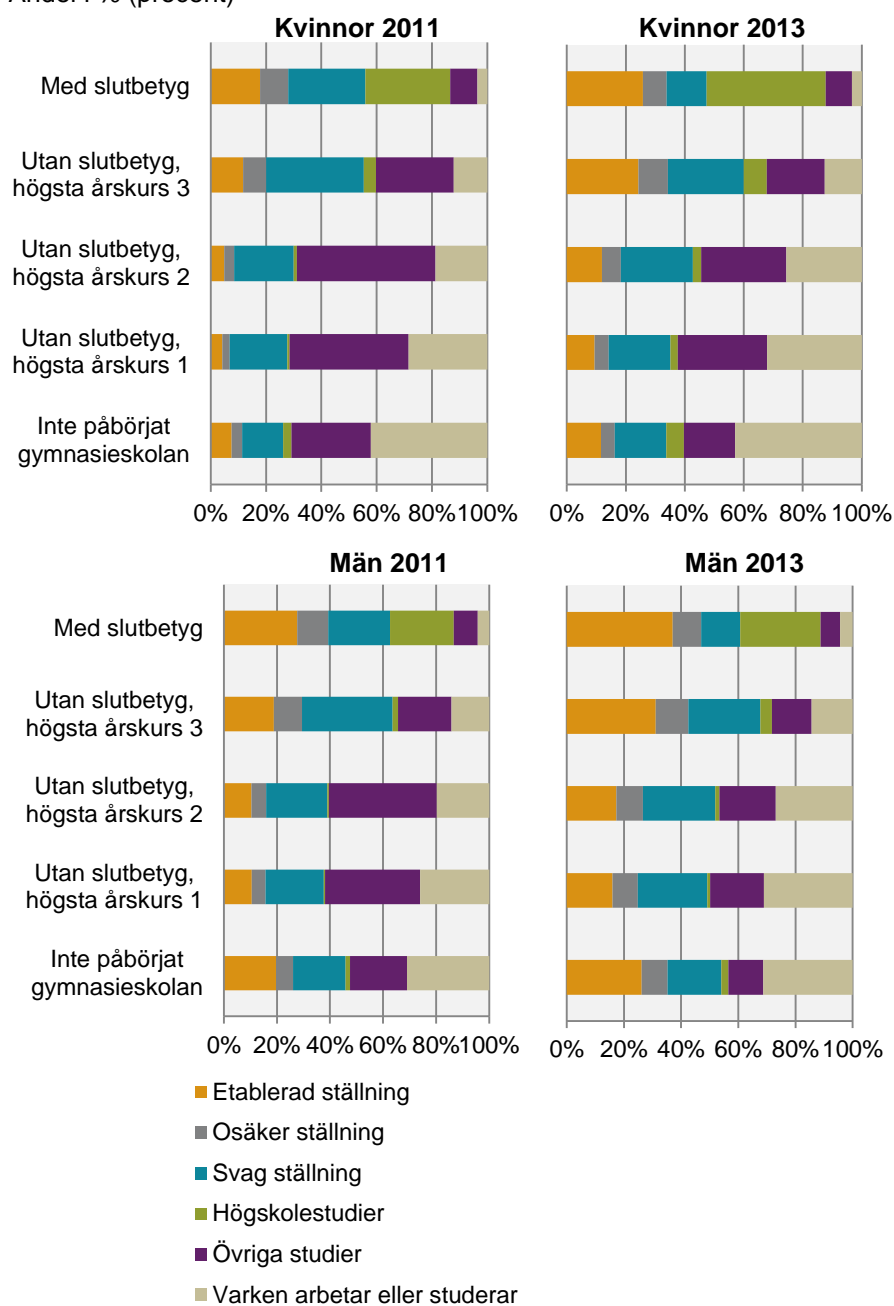
²² Skolverket (2016)

Diagram 22

Etableringsstatus 2011 och 2013 (1 och 3 år efter gymnasieskolan) efter resultat i gymnasieskolan och kön

Ungdomar som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg 2009/10 och ungdomar i samma ålder som inte gjort det

Andel i % (procent)

Källor: Skolverket (grupperna Med slutbetyg och Utan slutbetyg) och SCB (gruppen Inte påbörjat gymnasieskolan)

Vad gör unga som varken arbetar eller studerar?

Statistik från SCB²³ visar att det år 2012 fanns ungefär 99 300 personer i åldersgruppen 20-25 år som varken arbetade eller studerade. Det var lika många kvinnor som män. Statistiken visar också vilken huvudsaklig inkomstkälla dessa personer har 2012, se tabell 2. Unga som varken arbetar eller studerar har i denna statistik varken löneinkomst över ett prisbasbelopp (44 000 kronor år 2012), erhållit studiemedel eller deltagit i studier²⁴. Tabellen nedan visar att de vanligaste inkomstkällorna var ekonomiskt bistånd eller ersättning för arbetsmarknadspolitiska program. En knapp fjärdedel sakna inkomst helt.

SCB kommenterar att av de unga som varken arbetar eller studerar hade 19 procent minst ett barn under sju år, att jämföra med knappt 9 procent av befolkningen. Det är en förklaring till att andelen föräldralediga kvinnor var så mycket större bland dem än bland befolkningen som helhet. Viktigt att notera är ändå att föräldraledighet i sig kan vara en orsak till att en person räknas till gruppen unga som varken arbetar eller studerar. Studier²⁵ som följer samma grupp flera år i rad visar att de föräldralediga kvinnorna i ganska stor utsträckning går tillbaka till den sysselsättning de hade innan de kom in i gruppen unga som varken arbetar eller studerar.

Tabell 2

Huvudsaklig inkomstkälla för befolkningen respektive unga som varken arbetar eller studerar (UVAS) ålder 20–25, år 2012.

Andel i % (procent)

Huvudsaklig inkomstkälla	UVAS 2012		Befolkning 2012	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Löneinkomst <basbelopp	17,3	21,1	5,5	5,6
Löneinkomst >basbelopp	–	–	57,3	62,7
Studiemedel	–	–	20,5	16,8
Föräldraledighet samt vård av närstående	22,6	0,4	4,3	0,1
Aktivitetsersättning	13	16,4	2,1	2,5
Ekonomiskt bistånd	11,2	14,9	2,8	3,3
Ersättning för arbetsmarknadspolitiska program ¹	11,3	20,4	2,4	4
Övrigt ²	2,2	2,3	0,6	0,5
Saknar inkomst	22,4	24,5	4,5	4,5
Totalt	100	100	100	100
Antal personer	49 590	49 710	387 216	404

¹) Exempelvis viss praktik på en arbetsplats eller arbetsmarknadsstudier

²) Arbetslöshetsersättning, sjukdoms- och arbetsskadeersättning samt ålderspension (inklusive efterlevandepension)

Källa: SCB

Se även SCB (2015b) för långsiktiga effekter av att varken arbeta eller studera.

²³ SCB (2015a)

²⁴ Avgränsningen är därmed något vidare än i etableringsmättet där arbetsinkomsten i gruppen personer som varken arbetar eller studerar är noll.

²⁵ Mörtvik (2014)

4.2.2. Etablering bland unga som aldrig påbörjat gymnasieskolan

Högre andel som varken arbetade eller studerade bland kvinnor

Som kapitlet innan visade var etableringen på arbetsmarknaden sämst för ungdomar som aldrig påbörjat gymnasieskolan jämfört med ungdomar som påbörjat men inte avslutat gymnasieskolan med slutbetyg och de som avslutat med slutbetyg. Även om andelen med etablerad ställning var snarlik hos ungdomar som aldrig påbörjat gymnasieskolan eller som påbörjat den men varit högst inskrivna i årskurs 1 eller 2, så var andelen som varken arbetade eller studerade högre ju mindre ungdomarna läst på gymnasieskolan. Andelen som varken arbetade eller studerade bland de ungdomar som aldrig påbörjat gymnasieskolan var något högre bland kvinnor än bland män och oförändrat hög tre år efter att jämnåriga gått ut gymnasieskolan. Se diagram 23.

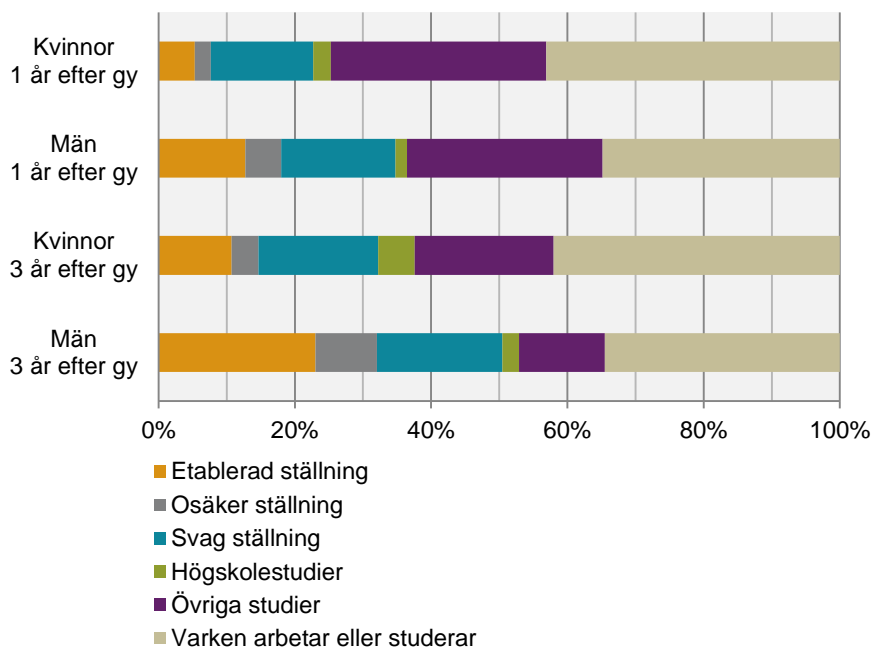
Resultaten varierade inte nämnvärt mellan de fyra ungdomskullar som skulle gått ut gymnasieskolan 2009/10-2012/13. Resultaten för män som aldrig påbörjat gymnasieskolan har dock förändrats. Som beskrevs ovan sjönk andelen med etablerad ställning bland män för varje årskull och låg för de som skulle gått ut gymnasieskolan 2012/13 på 8 procent år 2014 (1 år efter gy). Istället ökade andelen i övriga studier.

Diagram 23

Genomsnittlig etableringsstatus 1 och 3 år efter att jämnåriga gått ut gymnasieskolan, efter kön

Ungdomar som inte påbörjat gymnasieskolan 2007-2010

Andel i % (procent)

Små skillnader bland kvinnor beroende på svensk eller utländsk bakgrund

Skillnaden i etablering på arbetsmarknaden bland kvinnor som aldrig påbörjat gymnasieskolan varierade endast lite beroende på svensk eller utländsk bakgrund, se diagram 24. Den enda påtagliga skillnad gäller deltagande i övrig utbildning ett år efter att jämnåriga gått ut gymnasieskolan. Andelen var högst bland nyinvandrade kvinnor, något lägre bland kvinnor med utländsk bakgrund som inte var nyinvandrade och lägst bland kvinnor med svensk bakgrund. Två år senare var det en mindre andel som befann sig i övriga studier. Istället var det en högre andel som hade etablerad, osäker eller svag ställning på arbetsmarknaden. Drygt 4 av 10 kvinnor varken arbetade eller studerade; det var samma andel såväl ett som tre år efter att jämnåriga gått ut gymnasieskolan. Andelen var något lägre bland kvinnor med svensk bakgrund och något högre bland kvinnor med utländsk bakgrund.

Hög andel nyinvandrade män i studier

Bland män fanns större skillnader i etablering beroende på svensk eller utländsk bakgrund, se diagram 24. Bland män med svensk bakgrund var det vanligare att ha etablerad ställning på arbetsmarknaden jämfört med män med utländsk bakgrund. Knappt 4 av 10 män med svensk bakgrund varken arbetade eller studerade, både ett och tre år efter att jämnåriga gick ut gymnasieskolan. Bland män med utländsk bakgrund var det stora skillnader beroende på nyinvandrade och ej nyinvandrade. Bland nyinvandrade befann sig hälften i övriga studier ett år efter att jämnåriga gått ut gymnasieskolan. Andelen var mycket lägre bland ej nyinvandrade med utländsk bakgrund. Samma mönster kvarstår två år senare, dock var andelen lägre i båda grupperna. Andelen män som varken arbetade eller studerade var lägst bland nyinvandrade män och högst bland män med utländsk bakgrund som inte var nyinvandrade.

Sämre etablering bland obehöriga till gymnasieskolan

Resultaten i grundskolan verkar påverka etableringen på arbetsmarknaden för ungdomar som aldrig påbörjat gymnasieskolan. Ställningen på arbetsmarknaden var bättre bland ungdomar som hade avslutat grundskolan med behörighet till gymnasieskolan. Det var samma mönster för kvinnor som för män. Se diagram 25.

Bland kvinnor med behörighet till gymnasieskolan befann sig knappt 3 av 10 i övriga studier ett år efter att jämnåriga gått ut gymnasieskolan, 1 av 10 hade etablerad ställning. Bland män var det en mycket högre andel med etablerad ställning och en lägre andel i övriga studier. Två år senare var fler etablerade och färre studerade, både bland män och bland kvinnor.

Bland kvinnor och män som gått ut grundskolan utan behörighet till gymnasieskolan var istället en mycket högre andel varken i arbete eller i studier, såväl ett som tre år efter att jämnåriga gått ut gymnasieskolan. Andelen minskade dock något över tid och istället började fler arbeta.

Bland kvinnor med behörighet till grundskolan studerade 1 av 10 på högskolan tre år efter att jämnåriga gått ut gymnasieskolan. Andelen var något lägre bland män. Det tyder på att de kanske genomgått gymnasieskolan på annat sätt, t.ex. utomlands.

Diagram 24

Genomsnittlig etableringsstatus 1 och 3 år efter att jämnåriga gått ut gymnasieskolan, efter svensk/utländsk bakgrund och kön

Ungdomar som inte påbörjat gymnasieskolan 2007-2010

Andel i % (procent)

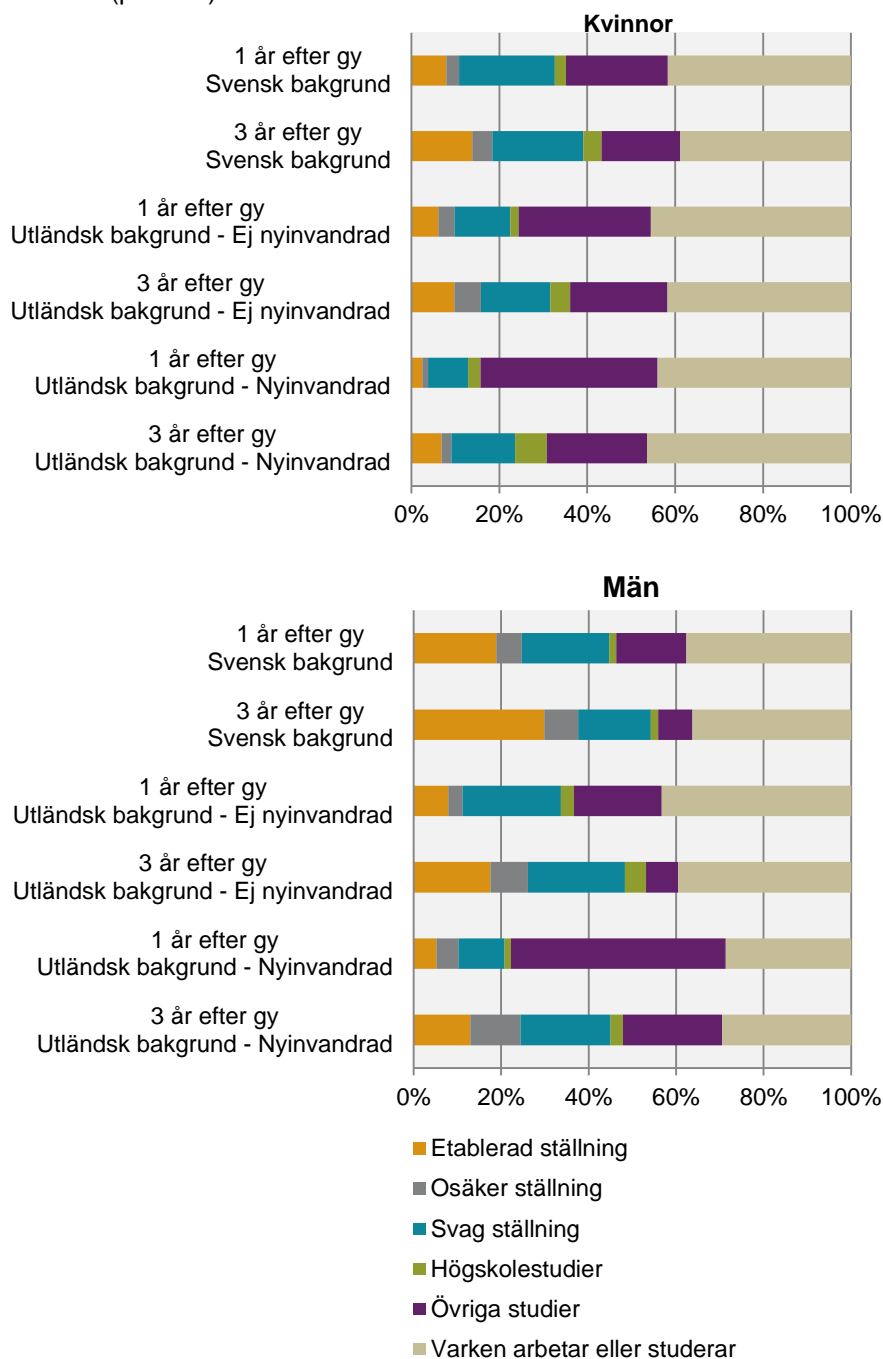
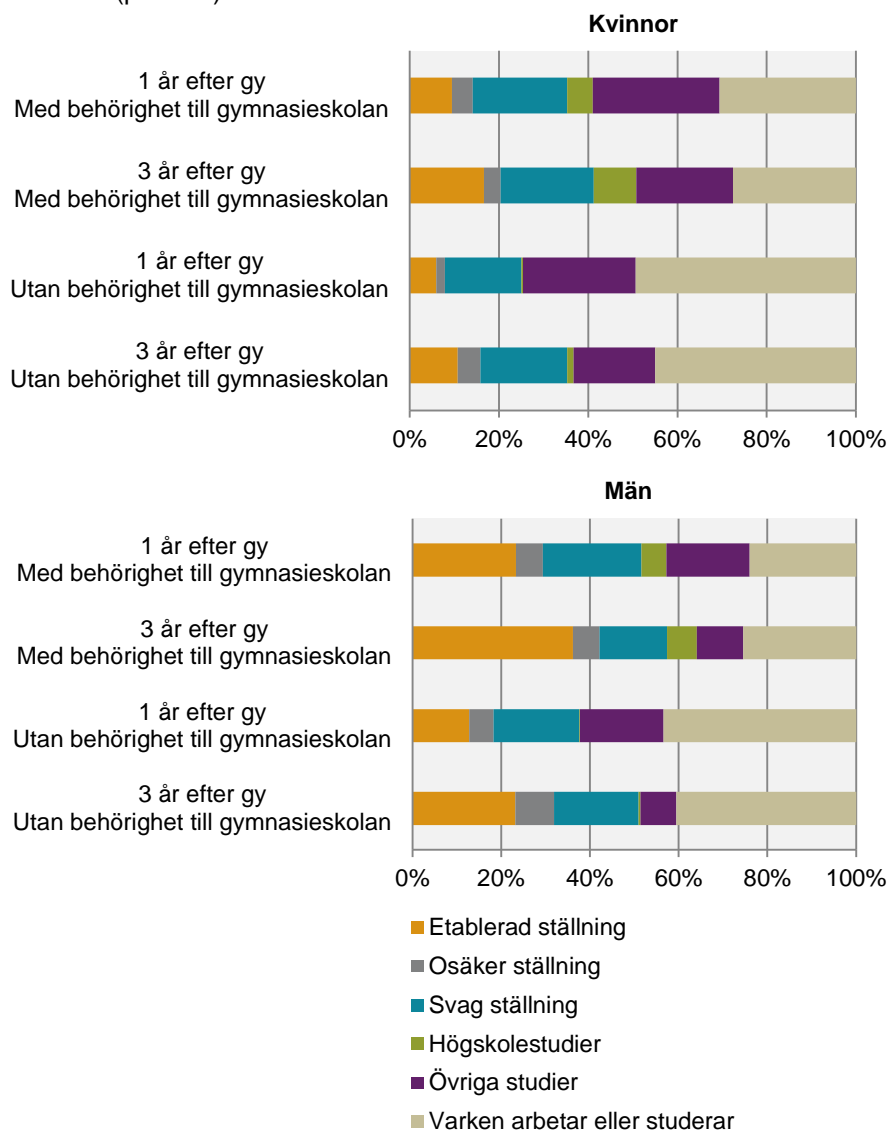

Diagram 25

Genomsnittlig etableringsstatus 1 och 3 år efter att jämnåriga gått ut gymnasieskolan, efter behörighet till gymnasieskolan och kön

Ungdomar som inte påbörjat gymnasieskolan 2007-2010

Andel i % (procent)

4.3. Gymnasiala studier på komvux och folkhögskola

I detta kapitel undersöks i vilken utsträckning ungdomar kompletterade sin gymnasieutbildning med gymnasiala kurser inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) eller på folkhögskolans allmänna kurser. Folkhögskolans allmänna kurser är ett alternativ till komvux, men antalet personer som läser allmänna kurser är mycket lägre än antal personer som läser gymnasial komvux. Ungdomar som påbörjat eller skulle påbörjat gymnasieskolan 2007-2011 följs här utifrån deras resultat i gymnasieskolan och utifrån några bakgrundsfaktorer. Uppföljningen sker upp till 1, 3 och 5 år efter en treårig gymnasieutbildning. Resultaten skiljer sig endast marginellt mellan de olika nybörjarpopulationerna.

Läs mer om populationsavgränsningen och definitioner i kapitel 6.4.

De tabeller som ligger till grund för detta kapitel finns i "Tabellbilaga 5 - Komvux och folkhögskola". Tabellbilagan finns i anslutning till rapporten på www.scb.se/uf0549.

De viktigaste resultaten

- Mindre än en tredjedel av de som aldrig påbörjat gymnasieskolan hade läst på komvux eller folkhögskola.
- Det var vanligast att kvinnor som gått ut gymnasieskolan utan slutbetyg deltog i gymnasiala kurser på komvux eller folkhögskolan.
- Ungdomar med föräldrar med eftergymnasial utbildning deltog i högre utsträckning än ungdomar med föräldrar med lägre utbildning i gymnasiala kurser på komvux eller folkhögskola.
- Som förväntat var deltagandet i komvux eller folkhögskola lägst bland de som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg.

Mindre än en tredjedel av de som aldrig påbörjat gymnasieskolan läste på komvux eller folkhögskola

Av de som skulle påbörjat gymnasieskolan höstterminen 2007 var det i genomsnitt 40 procent av kvinnorna och 25 procent av männen som fram till och med år 2015 någon gång läst på gymnasial nivå inom den kommunala vuxenutbildningen (komvux) eller på allmän kurs på folkhögskola. Under de tre år som de skulle gått i gymnasieskolan deltog endast 10 procent i gymnasial utbildning på komvux eller folkhögskolan, se diagram 26. Andelen var något lägre bland män än bland kvinnor. Möjligtvis deltog en del i grundläggande vuxenutbildning för att komplettera grundskolekurser eller i svenska för invandrare (Sfi).

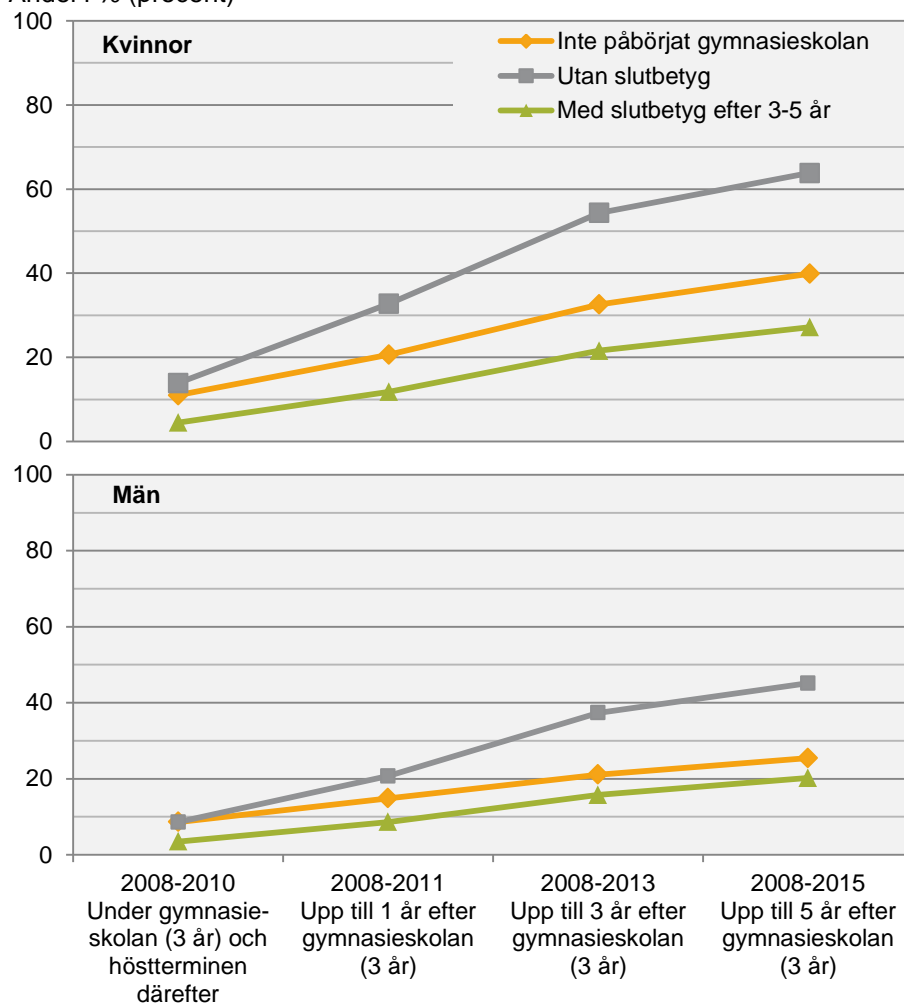
Andelen som läst på gymnasial komvux eller folkhögskolans allmänna kurser var ungefär densamma för de fyra ungdomskullar som skulle påbörjat gymnasieskolan höstterminen 2007 till 2010. Andelen var dock något lägre för de som skulle påbörjat gymnasieskolan höstterminen 2011. Det gäller för såväl kvinnor som män.

Diagram 26

Ackumulerat deltagande i gymnasial utbildning på komvux eller folkhögskola åren 2008-2015 bland nybörjare 2007, efter resultat i gymnasieskolan, efter kön

Nybörjare i gymnasieskolan höstterminen 2007 (inklusive ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan)

Andel i % (procent)

Generellt så deltog en något större andel elever med utländsk bakgrund i gymnasial komvux eller i folkhögskolans allmänna kurser och det gäller för såväl kvinnor som män. Det är ett förväntat resultat då kvinnor och män med utländsk bakgrund i genomsnitt har sämre resultat i gymnasieskolan och därmed större behov av att komplettera gymnasieutbildningen.

Det finns vissa skillnader i deltagande i komvux och folkhögskola beroende på vilken årskurs ungdomen varit inskriven i som högst. Skillnaderna minskar dock över tid och fem år efter gymnasieskolan kvarstår endast marginella skillnader i andelen som deltagit i gymnasiala kurser på komvux eller folkhögskola. Det kan dock antas att ungdomarna läst mer på komvux och folkhögskola ju mindre de läst i gymnasieskolan.

Vanligast att kvinnor som gått ut gymnasieskolan utan slutbetyg deltog i komvux eller folkhögskolans allmänna kurser

Precis som statistiken över etableringen på arbetsmarknaden visade, så är ungdomar som påbörjat gymnasieskolan men inte avslutat med slutbetyg den grupp som i störst utsträckning kompletterar sin gymnasieutbildning på komvux eller folkhögskolans allmänna kurser. Andelen skiljde sig dock kraftigt mellan kvinnor och män. Bland nybörjare höstterminen 2007 hade 64 procent av de kvinnor som påbörjat gymnasieskolan men inte avslutat med slutbetyg läst på komvux eller folkhögskola under åren 2008 till 2015. Motsvarande andel bland män var 45 procent. En faktor som påverkar deltagande i gymnasiala kurser efter gymnasieskolan kan vara att kvinnor överlag deltar i utbildning i större utsträckning efter gymnasieskolan. En annan faktor skulle kunna vara att de yrkeskurser som erbjuds inom den kommunala vuxenutbildningen i större utsträckning är kurser på kvinnodominerade utbildningar. Många av de yrkeskurser som har flest kursdeltagare inom komvux är inom området vård och omsorg²⁶.

Ungdomar med föräldrar med eftergymnasial utbildning läste i högre utsträckning på komvux eller folkhögskolans allmänna kurser

Bland ungdomar som påbörjat gymnasieskolan men inte avslutat med slutbetyg spelade föräldrarnas utbildningsnivå stor roll för deras deltagande i gymnasial komvux eller folkhögskolans allmänna kurser. Bland kvinnor som var nybörjare i gymnasieskolan höstterminen 2007 hade knappt 7 av 10 med föräldrar med eftergymnasial utbildning kompletterat sina gymnasiala studier fram till år 2015. Andelen var ungefär 6 av 10 bland kvinnor med föräldrar utan eftergymnasial utbildning. Motsvarande andel bland män med föräldrar med eftergymnasial utbildning var knappt 6 av 10, vilket kan jämföras med 4 av 10 män med föräldrar utan eftergymnasial utbildning. Föräldrarnas utbildningsnivå hade därmed en större betydelse för männens deltagande i komvux eller folkhögskola än för kvinnornas.

Andelen som läste på komvux eller folkhögskola var något högre bland de som läst studieförberedande program. Skillnaden mellan olika programtyper var mycket små bland kvinnor, men desto större bland män. Knappt 6 av 10 män som läst studieförberedande program och inte avslutat med slutbetyg hade läst på komvux eller folkhögskola inom fem år efter gymnasieutbildningen. Motsvarande andel bland män som läst yrkesprogram eller individuellt program var ungefär 4 av 10.

Lägst deltagande bland de som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg

Även ungdomar som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg deltog efter gymnasieskolan i gymnasiala kurser på komvux eller i folkhögskolans allmänna kurser. Även i denna grupp var andelen något högre bland kvinnor än bland män. Bland nybörjare 2007 var det knappt 3 av 10 kvinnor och 2 av 10 män som hade deltagit i komvux eller folkhögskola fram till och med år 2015.

²⁶ Källa: Skolverket "Komvux – Elever och kursdeltagare – Riksnivå, Tabell 5: Kurser med flest deltagare per utbildningsnivå kalenderåret 2015"

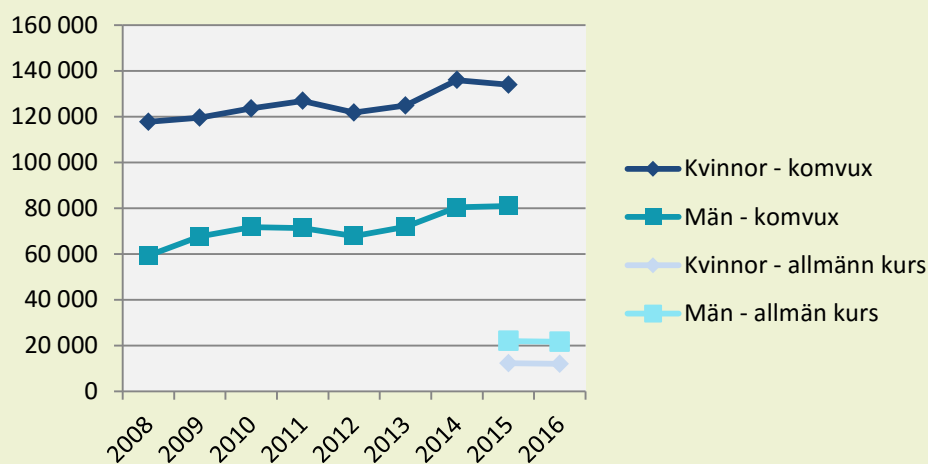
Kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och allmän kurs på folkhögskola

Antal kvinnor och män som årligen deltar i gymnasiala kurser inom den kommunala vuxenutbildningen är mycket högre än antalet som deltar i allmänna kurser på folkhögskolan, se diagram 27. Inom komvux är antalet kvinnor mycket högre än antal män. Inom folkhögskolans allmänna kurser finns däremot en högre andel män. Observera att antalet deltagare i allmänna kurser här avser både grundskole- och gymnasienivå.

Diagram 27

Elever i komvux på gymnasial nivå 2012-2015 efter kön och i folkhögskolans allmänna kurser (både grundskole- och gymnasienivå samt minst 15 dagars deltagande) 2015-2016, efter kön

Antal

Not: Uppgift om antal elever i folkhögskolan på årsbasis finns först från och med år 2015.

Källa: Skolverket för komvux, SCB för folkhögskolan

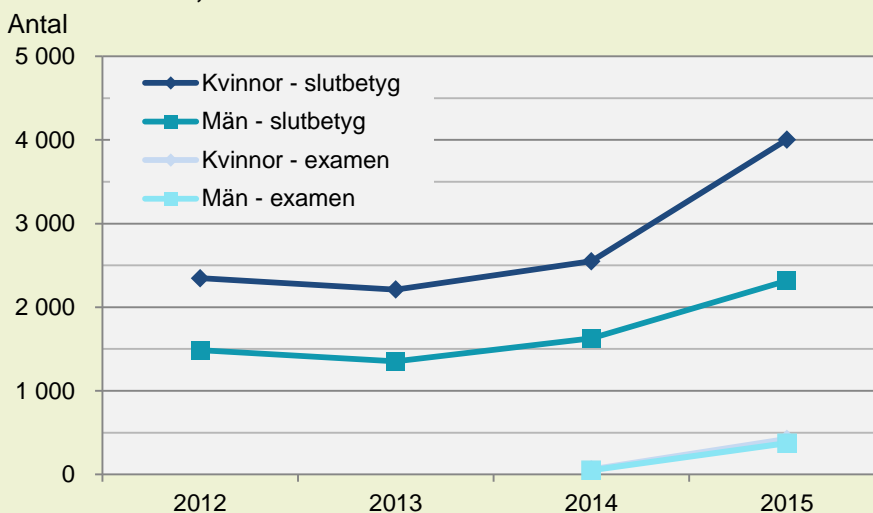
Allmän kurs på folkhögskolan vänder sig främst till de som saknar grundskole- eller gymnasieutbildning och är ett alternativ till komvux för att få grundläggande behörighet att söka vidare till högskola eller yrkeshögskola. Alla folkhögskolor har Allmän kurs på gymnasienivå, men en del av dem erbjuder också studier på grundskolenivå.

Slutbetyg och examen från komvux

Sedan 2012 för Skolverket officiell statistik över antal personer som fått slutbetyg från den kommunala vuxenutbildningen på gymnasial nivå. Från och med den 1 juli 2012 infördes gymnasieexamen för elever inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå. Gymnasieexamen inom vuxenutbildningen ska omfatta 2400 poäng.

Antalet personer som fått slutbetyg respektive examen är litet jämfört med det totala antalet personer som läser gymnasiala kurser under ett år. Antalet har dock ökat de senaste åren, se diagram 28. Antalet kvinnor med slutbetyg är högre än antal män. Antal med examen är dock ungefär detsamma för kvinnor och män.

Diagram 28

Elever som fått slutbetyg respektive examen från komvux på gymnasial nivå 2012-2015, efter kön

Källa: Skolverket

4.4. Sysselsättning hösten 2015

Nedan följer en beskrivning av de viktigaste resultaten när det gäller etableringsprocessen för ungdomar utan slutbetyg från gymnasieskolan utifrån den enkätundersökning som SCB genomförde under hösten 2015. Undersökningen riktade sig till ungdomar födda 1991-1994 som antingen aldrig påbörjat en gymnasieutbildning, som hoppat av gymnasieskolan eller som hade genomgått hela utbildningen dock utan att få slutbetyg. Observera att dessa tre redovisningsgrupper här baseras på ungdomarnas egna enkätsvar och att antalet som enligt enkäten inte hade påbörjat gymnasieskolan var större än antalet ungdomar som inte gjort det enligt registeruppgifter. Läs mer om detta i kapitel 3.3 i de grönfärgade faktarutorna.

Uppföljningen sker 2,5 till 5,5 år efter det år de skulle gått ut gymnasieskolan. Ungdomarna var hösten 2015 mellan 21 och 24 år gamla.

De tabeller som ligger till grund för detta kapitel finns i "Tabellbilaga 6 - Enkätstudie 2015". Tabellbilagan finns i anslutning till rapporten på www.scb.se/uf0549.

De viktigaste resultaten**Huvudsaklig sysselsättning hösten 2015**

- Bland samtliga utan slutbetyg från gymnasieskolan hade hösten 2015 hälften arbete som huvudsaklig sysselsättning.
- Arbete som huvudsaklig sysselsättning var vanligare ju mer ungdomarna läst på gymnasieskolan.
- Det fanns tydliga könsskillnader. En högre andel kvinnor angav studier och en högre andel män angav arbete som huvudsaklig sysselsättning. Störst var skillnaden mellan kvinnor och män bland de som aldrig påbörjat gymnasieskolan.
- Hälften hade haft en tillsvidareanställning oavsett om de hade påbörjat gymnasieskolan eller om de hade slutbetyg från gymnasieskolan eller inte.

- Det var vanligare att arbeta heltid bland män än bland kvinnor. Skillnaderna mellan de som aldrig påbörjat gymnasieskolan, hoppat av eller slutfört den utan slutbetyg var små.
- Många arbetade inom service-, omsorgs- och försäljningsyrken. Bland de som hade slutbetyg från gymnasieskolan hade en något större andel yrken med krav på minst högskolekompetens jämfört med som saknade slutbetyg.
- Det var vanligast att ha fått arbete genom kontakter. Bland ungdomar med slutbetyg var det en högre andel som fått arbete genom extrajobb/sommarjobb eller praktik/APU eller motsvarande.

Arbete som varat minst sex månader

- Mer än hälften hade haft ett arbete som varat minst sex månader sedan grund- respektive gymnasieskolan.
- Det tog kortare tid att få ett arbete ju bättre resultat från gymnasieskolan ungdomarna hade.
- Hälften av de som inte avslutade gymnasieskolan med slutbetyg på grund av en funktionsnedsättning hindrades också av denna att få arbete.

Arbetslöshet

- En stor andel hade varit arbetslösa någon gång sedan grund- respektive gymnasieskolan.
- En något högre andel med utländsk bakgrund var inskriven på Arbetsförmedlingen och sökte arbete aktivt jämfört med ungdomar med svensk bakgrund.

Arbete och studier utomlands

- Ungefär 1 av 10 har arbetat utomlands någon gång sedan skolan och en mindre andel hade studerat utomlands.

Planer för framtiden

- Ungdomarna planerade främst att fortsätta på sitt arbete respektive hitta något arbete, eller att studera på komvux.

4.4.1. Huvudsaklig sysselsättning hösten 2015

Hälften hade arbete som huvudsaklig sysselsättning

Drygt hälften av alla som antingen aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört utan slutbetyg hade arbete som huvudsaklig sysselsättning hösten 2015, se diagram 29. Män hade arbete i något större utsträckning än kvinnor. Kvinnor studerade istället i större utsträckning på komvux, folkhögskola, yrkeshögskola eller universitet/högskola. Arbete och studier stod tillsammans för över 70 procent av den huvudsakliga sysselsättningen.

Det var något vanligare att personer med svensk bakgrund än personer med utländsk bakgrund hade arbete som huvudsaklig sysselsättning. Bland personer med utländsk bakgrund var det en lägre andel som hade arbete som huvudsaklig sysselsättning bland de som invandrat till Sverige vid 12 års ålder eller senare.

Även personer som var i den äldre åldersgruppen (23-24 år) jämfört med den yngre (21-22 år) hade arbete som huvudsaklig sysselsättning i högre grad.

Arbete vanligare ju mer ungdomarna läst på gymnasieskolan

Den huvudsakliga sysselsättningen skiljde sig åt beroende på om ungdomarna inte hade påbörjat, hoppat av eller slutfört en gymnasieutbildning utan slutbetyg.

Andelen var lägst bland de som aldrig påbörjat en gymnasieutbildning (4 av 10) och högst bland de som slutfört utan slutbetyg (6 av 10).

Bland de som hoppat av eller slutfört utan slutbetyg var det knappt 1 av 10 som angav någon annan sysselsättning som huvudsaklig under hösten 2015. Andelen var något högre bland de som aldrig påbörjat gymnasieskolan. I redovisningsgruppen "Annat" ingår även de som inte svarat på frågan om huvudsaklig sysselsättning vilket var något vanligare bland ungdomar som aldrig påbörjat gymnasieskolan.

De vanligaste sysselsättningarna som angavs var:

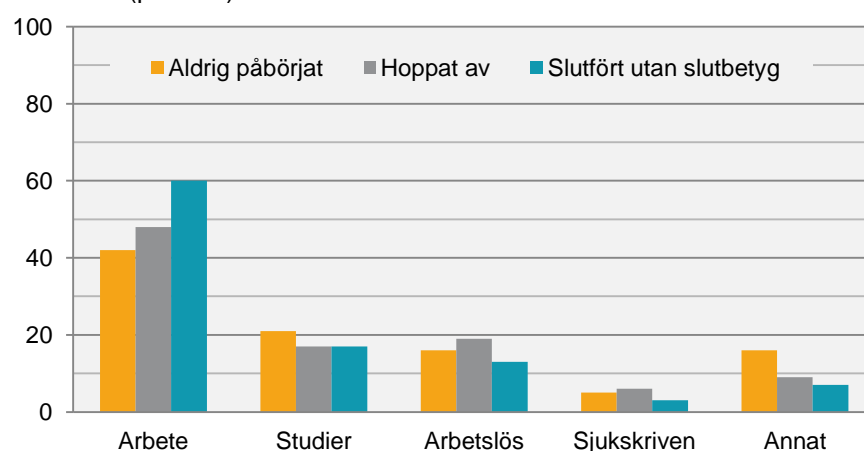
- Föräldraledighet
- Annan typ av utbildning, t.ex. Svenska för invandrare
- Arbete en mindre del av tiden (deltidsarbetslöshet)
- Praktik
- Arbetslöshet
- Arbete och studier.

Diagram 29

Huvudsaklig sysselsättning hösten 2015

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan

Andel i % (procent)

Not: I redovisningsgruppen "Annat" ingår även andelen som inte svarat på frågan.

Jämförelse med ungdomar som slutfört gymnasieskolan med slutbetyg

Ungdomar som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg läsår 2010/11 och deras sysselsättning tre år efter gymnasieskolan²⁷ jämförs med unga i åldern 21-22 år som aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg och deras sysselsättning 2,5–3,5 år efter att de borde gått ut gymnasieskolan.

Även bland de som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg var arbete den vanligaste sysselsättningen, då runt hälften hade arbete. Män hade arbete som huvudsaklig sysselsättning i högre grad än kvinnor. Den huvudsakliga sysselsättningen skiljde sig åt beroende på om ungdomarna hade läst ett

²⁷ SCB (2014)

yrkes- eller studieförberedande program. Bland de som hade läst ett yrkesförberedande program hade två tredjedelar arbete som huvudsaklig sysselsättning. Andelen ungdomar som hade arbete som huvudsaklig sysselsättning har legat på ungefär samma nivå de senaste tio åren.

Bland ungdomar som inte avslutat gymnasieskolan med slutbetyg hade hälften arbete som huvudsaklig sysselsättning. Knappt 4 av 10 av de som aldrig påbörjat hade arbete som huvudsaklig sysselsättning, drygt 4 av 10 av de som hoppat av och knappt 6 av 10 av de som slutfört utan slutbetyg. Det var betydligt lägre andelar jämfört med de som avgått med slutbetyg från gymnasieskolan läsåret 2010/11.

Tydliga könsskillnader – störst skillnad bland kvinnor och män som aldrig påbörjat gymnasieskolan

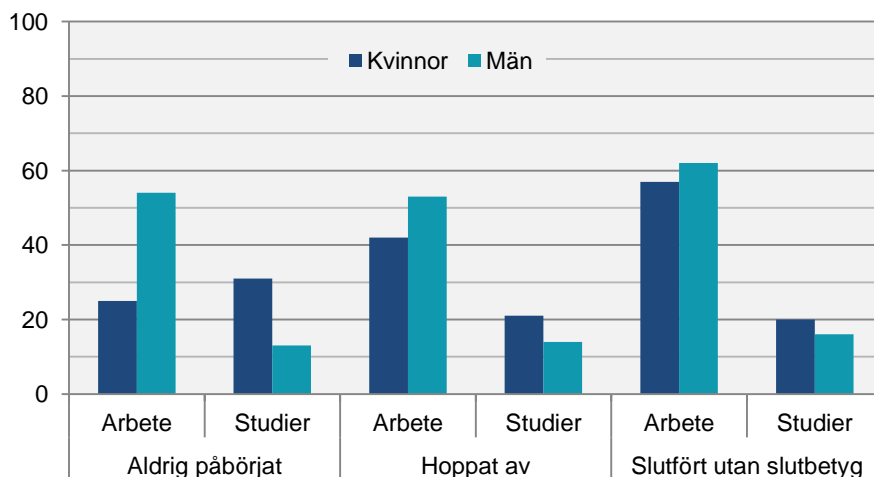
Det fanns tydliga skillnader mellan könen oavsett om de aldrig påbörjat gymnasieskolan, hoppat av eller slutfört utan slutbetyg. En högre andel av männen hade arbete som huvudsaklig sysselsättning och en högre andel av kvinnorna hade studier som huvudsaklig sysselsättning. Se diagram 30.

Bland de som aldrig påbörjat gymnasieskolan angav 3 av 10 kvinnor studier som huvudsaklig sysselsättning och en fjärdedel arbete. Motsvarande andelar bland män var 2 av 10 med studier och hälften med arbete som huvudsaklig sysselsättning. Andelen arbetslösa var ungefär 15 procent och skiljde sig inte mellan kvinnor och män.

Diagram 30

Arbete och studier som huvudsaklig sysselsättning hösten 2015, efter resultat i gymnasieskolan och kön

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan
Andel i % (procent)

Det fanns även skillnader mellan kvinnor och män bland de som hoppat av gymnasieutbildningen. Drygt hälften av männen, dvs. samma andel som för män som aldrig påbörjat gymnasieskolan, hade arbete som huvudsaklig sysselsättning. Drygt 4 av 10 kvinnor hade arbete som huvudsaklig sysselsättning, vilket är en mycket högre andel jämfört med gruppen kvinnor som aldrig påbörjat gymnasieskolan.

Samma mönster hittas även i gruppen som slutfört en gymnasieutbildning utan slutbetyg, dvs. männen arbetade i något större utsträckning än kvinnorna medan kvinnorna studerade i högre grad än männen. Skillnaderna mellan kvinnor och män var minst i denna grupp.

Hälften hade tillsvidareanställning oavsett resultat i gymnasieskolan

Hälften av alla som arbetat minst en timme under mätveckan angav att de hade en tillsvidareanställning. Män hade en fast anställning i något större utsträckning än kvinnor, 5 av 10 män jämfört med 4 av 10 kvinnor. För kvinnor var det vanligare med tidsbegränsade anställningar som t.ex. vikariat eller timanställningar. Det fanns inga skillnader i typ av anställning mellan de som aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg.

Jämförelse med ungdomar som slutfört gymnasieskolan med slutbetyg

Ungdomar som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg läsåret 2010/11 och deras sysselsättning tre år efter gymnasieskolan²⁸ jämförs med unga i åldern 21-22 år som aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg och deras sysselsättning 2,5–3,5 år efter att de borde gått ut gymnasieskolan.

Cirka hälften av de ungdomar som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg och som hade ett arbete, hade haft en tillsvidareanställning. Bland de som gått ett yrkesförberedande program hade drygt 6 av 10 haft en tillsvidareanställning. Motsvarande andel bland de som gått ett studieförberedande program var drygt 4 av 10.

Det var ungefär samma andel bland de som inte hade påbörjat, hoppat av eller slutfört en gymnasieutbildning utan slutbetyg. Strax under 50 procent hade en tillsvidareanställning.

Vanligare att arbeta heltid bland män än bland kvinnor

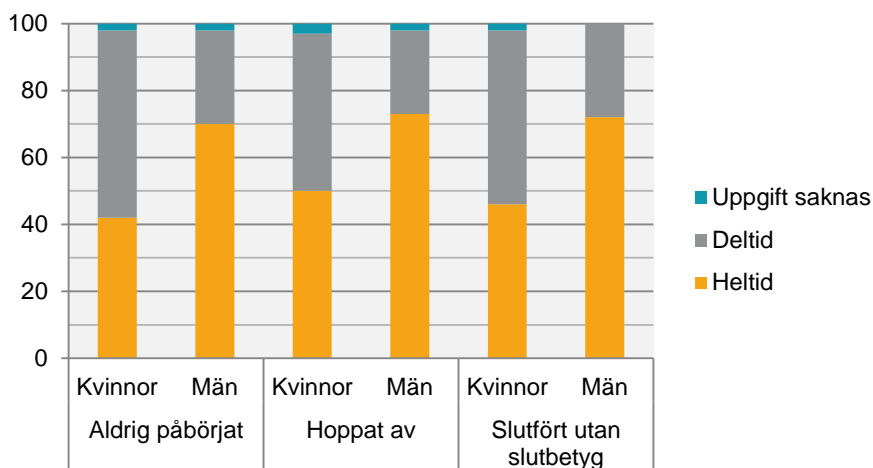
Det var vanligare bland män än kvinnor att arbeta heltid. Detta oavsett om de aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg. Knappt hälften av kvinnorna arbetade heltid medan motsvarande andel för männen var drygt 7 av 10, se diagram 31.

²⁸ SCB (2014)

Diagram 31

Hel- och deltid bland de som hade arbete i minst en timme under mätveckan, efter resultat i gymnasieskolan och kön

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan
Andel i % (procent)

Många inom service-, omsorgs- och försäljningsyrken

Det var vanligast att arbeta inom service-, omsorgs- och försäljningsyrken bland ungdomarna - oavsett om de aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg, se diagram 32. Drygt hälften av samtliga kvinnor som hade ett arbete var sysselsatta inom service-, omsorgs- och försäljningsyrken. Bland männen var motsvarande andel knappt 3 av 10. Ungefär 2 av 10 av de arbetande männen hade något yrke inom byggverksamhet och tillverkning. Inom denna yrkeskategori fanns nästan inga kvinnor. Även yrken med maskinell tillverkning och transport mm. var mycket vanligare bland män än kvinnor.

Diagrammet nedan redovisar andelen kvinnor och män inom olika yrkesgrupper för samtliga ungdomar som hade ett arbete, oavsett om det var arbete som huvudsaklig sysselsättning eller som bisyssla. De två översta kategorierna i diagrammet motsvarar yrken med krav på minst högskolekompetens (knappt 1 av 10). Den näst sista kategorin motsvarar yrken där det räcker med kortare utbildning eller introduktion, vilket i praktiken innebär att det inte finns något krav på gymnasiekompetens (drygt 1 av 10). Yrken i resterande kategorier kräver vanligtvis gymnasiekompetens.

Jämförelse med ungdomar som slutfört gymnasieskolan med slutbetyg

Ungdomar som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg läsår 2010/11 och deras sysselsättning tre år efter gymnasieskolan²⁹ jämförs med unga i åldern 21-22 år som aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg och deras sysselsättning 2,5-3,5 år efter att de borde gått ut gymnasieskolan.

Vid en jämförelse av yrken mellan ungdomar som avgått med slutbetyg och ungdomar som aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg hittades inga större skillnader.

En något större andel ungdomar som avgått med slutbetyg svarade att de

²⁹ SCB (2014)

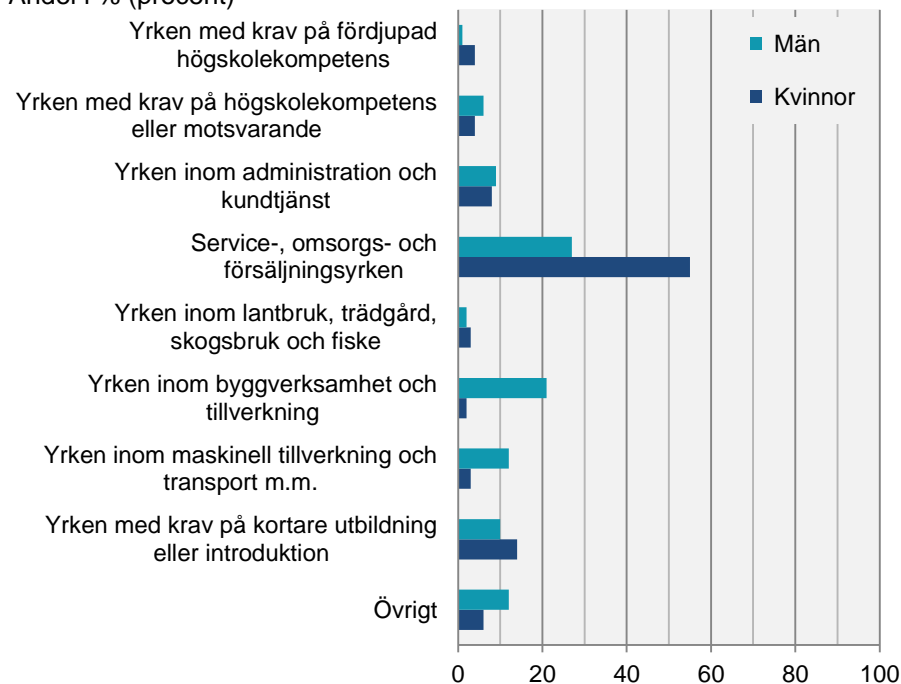
hade ett arbete som motsvarar yrken med krav på minst högskolekompetens jämfört med de som inte hade påbörjat, hoppat av eller slutfört en gymnasieutbildning utan slutförelse.

Diagram 32

Yrke bland unga som arbetat minst en timme under mätveckan, efter kön

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutförelse från gymnasieskolan

Andel i % (procent)

Kontakter hade lett till arbete

För både kvinnor och män var det vanligast att de hade fått arbetet via kontakter t.ex. familj, vänner eller bekanta. Drygt 4 av 10 hade fått arbetet på det sättet. Det näst vanligaste sättet att ha fått arbetet var att själv ha kontaktat arbetsgivaren, cirka 2 av 10 för både kvinnor och män. Inga signifikanta skillnader mellan ungdomarna hittades utifrån om de aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutförelse. I frågan fick flera svarsalternativ anges.

Jämförelse med ungdomar som slutfört gymnasieskolan med slutförelse

Ungdomar som avgått från gymnasieskolan med slutförelse läsåret 2010/11 och deras sysselsättning tre år efter gymnasieskolan³⁰ jämförs med unga i åldern 21-22 år som aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutförelse och deras sysselsättning 2,5–3,5 år efter att de borde gått ut gymnasieskolan.

Vid en jämförelse av ungdomar som avgått med slutförelse och de som aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutförelse hittades inga större skillnader. Personliga kontakter och att själv kontakta arbetsgivaren var de mest vanliga sätten att få ett arbete.

Det var dock en något högre andel ungdomar som avgått med slutförelse som svarade att de hade fått arbetet via extrajobb/sommarjobb samt via

³⁰ SCB (2014)

lärling-/praktikplats eller APU/APL, jämfört med de som inte hade påbörjat, hoppat av eller slutfört en gymnasieutbildning utan slutbetyg.

4.4.2. Arbete som varat minst ett halvår

Mer än hälften hade haft ett arbete som varat minst sex månader sedan skolan

Ungefär 6 av 10 hade sedan skolan haft något arbete som varat minst sex månader. Män hade haft sådana arbeten i något större utsträckning än kvinnor, se diagram 33. Även personer med svensk bakgrund hade haft sådana arbeten i högre utsträckning jämfört med personer med utländsk bakgrund.

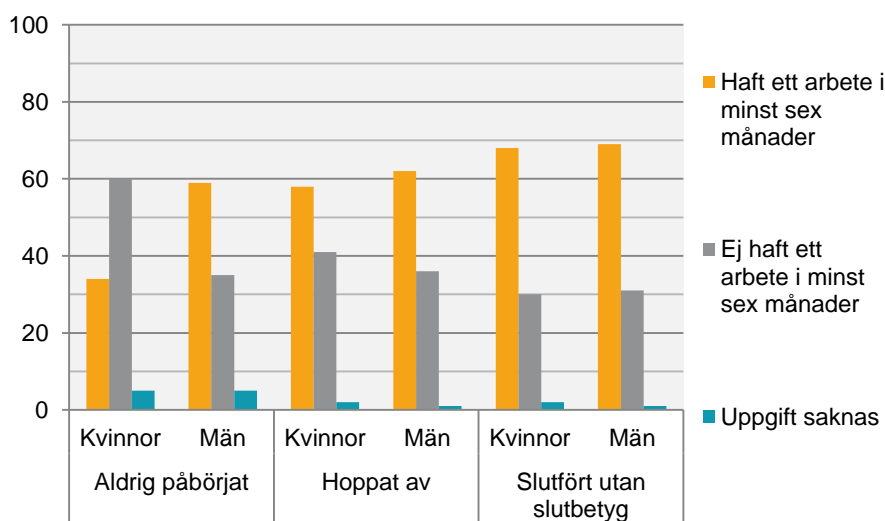
Bland de ungdomar som aldrig påbörjat en gymnasieutbildning hade hälften haft ett arbete som varat minst sex månader, jämfört med 6 av 10 i gruppen som avbrutit gymnasieutbildningen. Högst andel fanns bland de som slutfört en gymnasieutbildning utan slutbetyg, knappt 7 av 10.

Tydliga könsskillnader fanns i gruppen som aldrig påbörjat gymnasieskolan. En tredjedel av kvinnorna hade haft ett arbete som varat minst sex månader, vilket kan jämföras med nästan 6 av 10 bland männen. Könsskillnaderna var inte lika tydliga bland de som avbrutit gymnasieutbildningen eller slutfört utan slutbetyg.

Diagram 33

Arbete som varat minst 6 månader, efter resultat i gymnasieskolan

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan
Andel i % (procent)

Jämförelse med ungdomar som slutfört gymnasieskolan med slutbetyg

Ungdomar som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg läsåret 2010/11 och deras sysselsättning tre år efter gymnasieskolan³¹ jämförs med unga i åldern 21-22 år som aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg och deras sysselsättning 2,5–3,5 år efter att de borde gått ut gymnasieskolan.

Ungefär 7 av 10 ungdomar som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg hade haft ett arbete som varat minst sex månader. Bland de som avgått från ett yrkesförberedande program hade 8 av 10 haft ett arbete som varat minst

³¹ SCB (2014)

sex månader. Motsvarande andel bland de som gått ett studieförberedande program var drygt 6 av 10.

Andelen bland de som inte hade påbörjat, hoppat av eller en slutfört gymnasieutbildning utan slutbetyg var lägre jämfört med de som avgått med slutbetyg från gymnasieskolan. Något mer än hälften hade haft något arbete som varat minst sex månader.

Kortare tid att få ett arbete ju bättre resultat från gymnasieskolan

Tabell 3 nedan visar hur många månader det tog innan ungdomar utan slutbetyg från gymnasieskolan fick det första arbete som varat minst sex månader. Man kan konstatera att ju mer utbildning ungdomarna hade desto kortare tid tog det. Det fanns inga skillnader mellan kvinnor och män. Observera dock att andelen som hade ett arbete som varat minst sex månader skiljde sig mellan könen och att skillnaden var störst mellan kvinnor och män som aldrig påbörjat gymnasieskolan.

Tabell 3

Antal månader efter grundskolan respektive gymnasieskolan innan ungdomar fick det arbete som varade i minst 6 månader, efter resultat i gymnasieskolan

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan
Andel i % (procent)

Resultat i gymnasieskolan	Hade redan arbete innan de slutade skolan					
	Mindre än 7 månader	7-12 månader	Mer än 12 månader	Minns inte	Uppgift saknas	
Aldrig påbörjat	11 ± 5	23 ± 7	9 ± 5	42 ± 8	11 ± 5	5 ± 3
Hoppat av	20 ± 3	34 ± 4	12 ± 3	29 ± 4	5 ± 2	1 ± 1
Slutfört utan slutbetyg	26 ± 3	43 ± 4	10 ± 2	18 ± 3	3 ± 1	0 ± 0

Not: Tiden till det första arbetet som varat minst sex månader avser tiden sedan grundskolan för de som aldrig påbörjat gymnasieskolan, tiden sedan de hoppat av gymnasieskolan för de som hoppat av och tiden sedan de gick ut gymnasieskolan för de som slutfört utan slutbetyg.

Drygt hälften av ungdomarna hade varit mellan 17 och 19 år när de fick sitt första arbete. Ungefär 1 av 4 fick det första arbetet i åldern 20-21 år. Bland de ungdomar som aldrig påbörjat en gymnasieutbildning hade drygt 20 procent fått sitt första arbete när de var 16 år eller yngre. Motsvarande andel var mycket lägre bland de som hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg (6 respektive 7 procent). Det fanns inte tydliga könsskillnader.

Hälften av de som inte kunde avsluta gymnasieskolan med slutbetyg på grund av en funktionsnedsättning hindrades också av funktionsnedsättningen från att få arbete

Ungefär 1 av 10 som aldrig påbörjat, hoppat av eller inte slutfört gymnasieutbildningen med slutbetyg angav att detta berodde på en funktionsnedsättning. Dessa personer fick frågan om deras funktionsnedsättning också hindrat dem från att ha haft ett arbete som varat minst sex månader. Cirka hälften med en funktionsnedsättning tyckte att så var fallet. Ungefär tre fjärdedelar angav att en neuropsykiatrisk störning (t.ex. ADHD, Tourettes eller Aspergers) hade hindrat dem från att få ett arbete som varat minst sex månader. Knappt 2 av 10 angav språkstörning/dyslexi.

4.4.3. Arbetslöshet

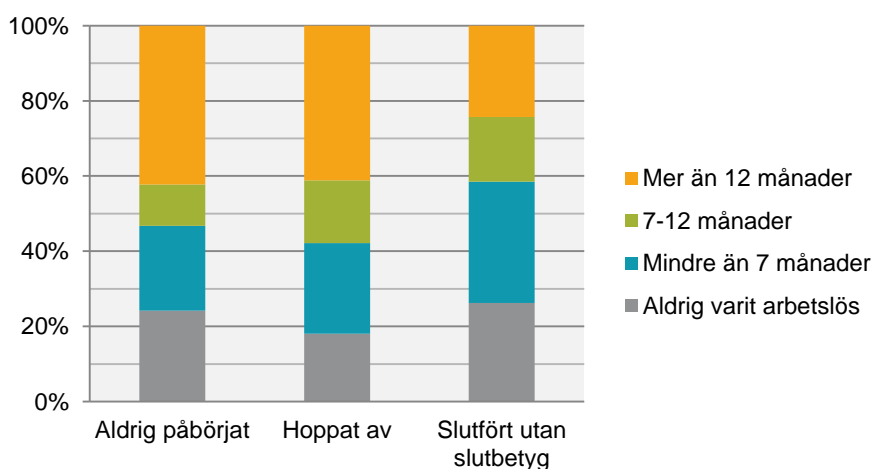
En stor del hade varit arbetslösa någon gång sedan skolan

Nästan 8 av 10 ungdomar hade varit arbetslösa någon gång sedan de avslutade grund- respektive gymnasieskolan. Det var något vanligare att ha varit arbetslös bland de ungdomar som hoppat av gymnasieutbildningen jämfört med de som aldrig påbörjat eller slutfört gymnasieutbildningen utan slutbetyg, se diagram 34. Det fanns inga skillnader mellan könen.

Diagram 34

Arbetslöshet sedan grundskolan respektive gymnasieskolan och arbetslöshetens sammanlagda längd, efter resultat i gymnasieskolan

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan
Andel i % (procent)

Not: Observera att det gått olika lång tid sedan ungdomarna lämnat skolan beroende på om de aldrig påbörjat gymnasieskolan, hoppat av eller slutfört utan slutbetyg.

Jämförelse med ungdomar som slutfört gymnasieskolan med slutbetyg

Ungdomar som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg läsår 2010/11 och deras sysselsättning tre år efter gymnasieskolan³² jämförs med unga i åldern 21-22 år som aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg och deras sysselsättning 2,5–3,5 år efter att de borde gått ut gymnasieskolan.

Runt 6 av 10 ungdomar som avgått med slutbetyg från gymnasieskolan hade varit arbetslösa någon gång. Det var alltså vanligare att ha varit arbetslös bland de ungdomar som aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg jämfört med de som avgått med slutbetyg. Omkring 3 av 4 hade varit arbetslösa någon gång, vilket är en högre andel jämfört med de som avgått med slutbetyg.

En något högre andel med utländsk bakgrund inskriven på Arbetsförmedlingen och sökte arbete aktivt

Ungefär 14 procent hade angett att de varit i huvudsak varit arbetslösa, men ungefär dubbelt så många (3 av 10) ungdomar var inskrivna på Arbetsförmedlingen. Det fanns inga skillnader mellan de tre grupperna eller

³² SCB (2014)

mellan könen. En lika stor andel (3 av 10) angav att det sökte arbete aktivt. Det fanns inga skillnader här heller mellan de tre grupperna eller mellan könen.

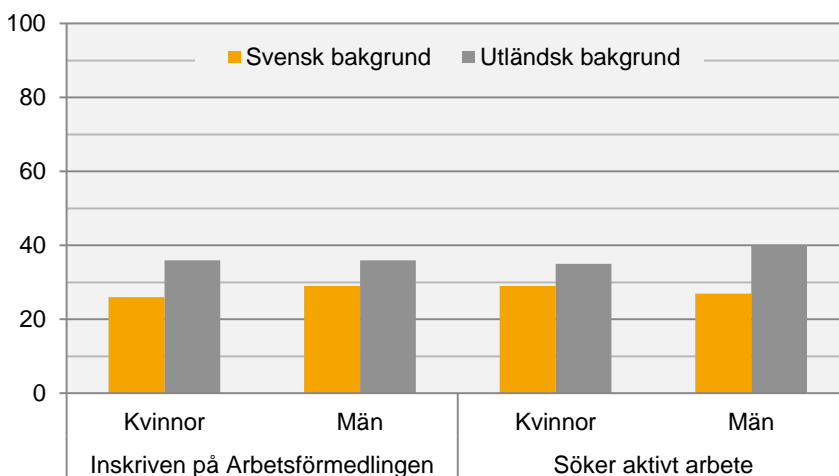
Skillnader fanns däremot vid en jämförelse mellan ungdomar med svensk och utländsk bakgrund, se diagram 35. En högre andel ungdomar med utländsk bakgrund hade varit inskrivna på Arbetsförmedlingen samt sökte arbete aktivt jämfört med ungdomar med svensk bakgrund. Detta gällde oavsett kön.

Diagram 35

Inskrivna på Arbetsförmedlingen och andel som aktivt söker arbete, efter kön och svensk/utländsk bakgrund

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan

Andel i % (procent)

Drygt 20 procent av alla studerande var inskrivna på Arbetsförmedlingen och nästan 30 procent angav att de aktivt sökte arbete. Ungefär 60 procent av alla arbetslösa var inskrivna som arbetssökande på Arbetsförmedlingen och en lika stor andel sökte aktivt arbete. Ungefär 1 av 4 av de som hade arbete som huvudsaklig sysselsättning sökte aktivt arbete.

4.4.4. Arbete eller studier utomlands

Omkring 1 av 10 ungdomar hade arbetat utomlands någon gång sedan skolan. En något större andel män än kvinnor hade gjort det. Det fanns dock inga skillnader mellan de som aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg.

Ungefär 3 procent av alla med svensk bakgrund hade studerat utomlands. Motsvarande andel bland ungdomar med utländsk bakgrund är något osäker. Andelen är betydligt högre bland dessa ungdomar. En möjlig förklaring kan vara att en del av de ungdomar som har kommit till Sverige under tonåren svarade att de studerade i sina hemländer innan de kom till Sverige.

Jämförelse med ungdomar som slutfört gymnasieskolan med slutbetyg

Ungdomar som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg läsår 2010/11 och deras sysselsättning tre år efter gymnasieskolan³³ jämförs med unga i åldern 21-22 år som aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg och

³³ SCB (2014)

deras sysselsättning 2,5–3,5 år efter att de borde gått ut gymnasieskolan.

Det var ungefär samma andel som hade arbetat utomlands bland ungdomar som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg, jämfört med ungdomar som aldrig påbörjat, hoppat av eller slutfört utan slutbetyg.

4.4.5. Planer för framtiden

Ungdomarna ombads svara på vad de hade för planer för det närmaste året. Flera svarsalternativ kunde anges och därför summerar inte statistiken till 100 procent.

Av de ungdomar som hade arbete ville 2 av 3 fortsätta med det under det närmaste året. Runt 2 av 10 planerade att studera på Komvux, en något högre andel kvinnor än män. Personer med svensk bakgrund planerade i högre grad än de med utländsk bakgrund att fortsätta på sitt nuvarande arbete, medan de med utländsk bakgrund i högre grad angav att de planerade att studera på Komvux.

Bland de som inte hade något arbete hade 4 av 10 planer på att skaffa något arbete under det närmaste året och 3 av 10 ville läsa på Komvux. Det fanns inga skillnader mellan kvinnor och män.

5. Unga med funktionsnedsättning

I detta kapitel ges ett sammandrag av statistik över antal unga med funktionsnedsättning generellt sett och deras situation vad gäller utbildning och arbetsmarknad. En koppling görs till de resultat från enkätundersökningen 2015 som riktade sig till unga födda 1991-1994 som saknade slutbetyg från gymnasieskolan. I enkätundersökningen ställdes frågor i vilken omfattning en funktionsnedsättning varit ett hinder för att påbörja eller avsluta gymnasieskolan med slutbetyg eller ett hinder för att arbeta.

Unga med funktionsnedsättning

Det finns ingen entydig definition av vad som menas med funktionsnedsättning och funktionshinder. Socialstyrelsen³⁴ definierar funktionsnedsättning och funktionshinder utifrån att en funktionsnedsättning är kopplad till en person och att den inte behöver innebära ett hinder för delaktighet. En funktionsnedsättning är en nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Det är först om miljö och omgivning är otillgängliga för personer med funktionsnedsättning som funktionshinder uppstår. Funktionshinder blir då närmare kopplat till frågor om tillgänglighet och miljö än till individen.

Sedan 2014 tar Statistiska centralbyrån tar varje år fram en rapport om funktionsnedsattas situation på arbetsmarknaden³⁵. Enligt den senaste rapporten³⁶ uppgav runt 15 procent av befolkningen i åldern 16-64 år att de hade någon form av funktionsnedsättning. I åldersgruppen 16-29 år var motsvarande andel 14 procent. Det var ungefär lika många män som kvinnor som hade en funktionsnedsättning.

Av de 14 procent i åldern 16-29 år som hade en funktionsnedsättning angav 8 procentenheter att de hade nedsatt arbetsförmåga och 6 procentenheter att de inte hade nedsatt arbetsförmåga, se tabell 4.

Med funktionsnedsättning menas i SCB:s rapport nedsatt syn eller hörsel, tal- eller röstproblem, rörelsenedsättning, allergi eller någon form av psykisk funktionsnedsättning. Det kan också handla om att ha diabetes, hjärt-/lungproblem, mag-/tarmsjukdom, psoriasis, epilepsi, dyslexi eller något liknande.

³⁴ Socialstyrelsen termbank <http://termbank.socialstyrelsen.se/> 2017-04-09

³⁵ Den första rapporten publicerades 2014 och avsåg funktionsnedsattas situation på arbetsmarknaden 2013.

³⁶ Statistiska centralbyrån (2017)

Tabell 4

Personer i åldern 16-29 år, år 2016, efter funktionsnedsättning och nedsatt arbetsförmåga

Antal och andel i % (procent)

	Antal	Antal konfidens- intervall	Andel	Andel konfidens- intervall
Personer med funktionsnedsättning	246 000	+ - 30 000	14,0 %	+ - 1,7 %
varav med nedsatt arbetsförmåga	140 000	+ - 23 000	8,0 %	+ - 1,3 %
varav utan nedsatt arbetsförmåga	105 000	+ - 21 000	6,0 %	+ - 1,2 %
Övriga i befolkningen	1 510 000	+ - 30 000	85,9 %	+ - 1,7 %
Befolkningen totalt	1 757 000	+ - 0	100,0 %	+ - 0,0 %

Källa: SCB

Unga med funktionsnedsättning och gymnasieskolan

Senast det gjordes en undersökning särskild om unga med funktionsnedsättning var 2013 då Ungdomsstyrelsen publicerade en rapport³⁷ som byggde på specialbearbetningar av SCB:s undersökning om levnadsförhållanden (ULF). Statistiken byggde på ett genomsnitt för åren 2008-2011 och avsåg unga i åldern 16 till 25 år. I rapporten konstaterades bland annat att andelen som har grundskola som högsta avslutade utbildning var 17 procent bland unga med funktionsnedsättning, jämfört med 7 procent bland övriga unga.

Ungdomar som deltar i gymnasiesärskolan är en delmängd av alla ungdomar med funktionsnedsättning. Skolverkets officiella statistik visar att läsåret 2015/16 deltog 6 400 ungdomar i gymnasiesärskolan jämfört med 323 100 ungdomar i gymnasieskolan. Andelen ungdomar som deltog i gymnasiesärskolan utgjorde 2 procent av alla ungdomar som antingen deltog i gymnasiesärskolan eller gymnasieskolan.

Det finns ingen statistik över i vilken omfattning funktionsnedsättningar blir till funktionshinder som hindrar ungdomar från att genomföra en gymnasiesärutbildning eller en gymnasieutbildning. I enkätundersökningen 2015 som riktade sig till unga födda 1991 till 1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan angav ungefär 1 av 10 att en funktionsnedsättning hindrat de från att påbörja eller slutföra gymnasieutbildning med slutbetyg. I den undersökningen exkluderades ungdomar som sannolikt deltagit i grundsärskola. Den vanligaste funktionsnedsättningen som hindrade ungdomarna från att påbörja eller fullfölja gymnasieskolan med slutbetyg var neuropsykiatriska störningar såsom ADHD och Aspergers syndrom följt av språkstörningar/dyslexi, se diagram 36.

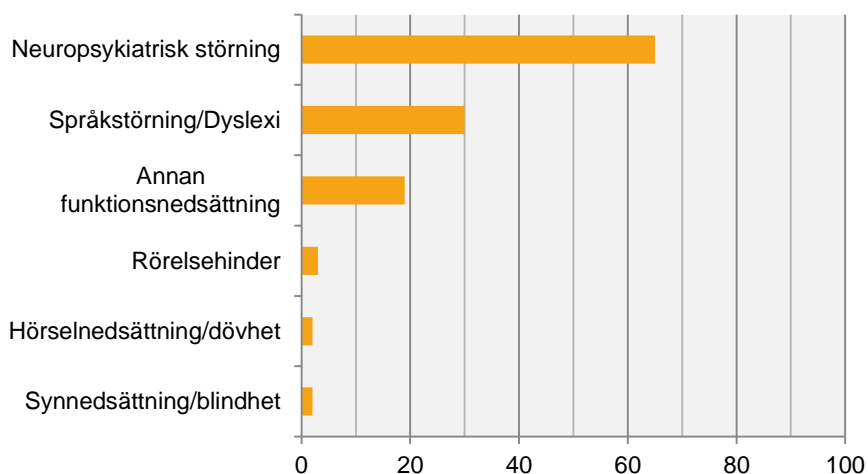
Statistiken tillåter inga slutsatser om andelen ungdomar totalt sett som hade en funktionsnedsättning och hur stor andel av dessa som i sin tur aldrig påbörjat gymnasieskolan, hoppat av eller slutfört gymnasieskolan utan slutbetyg på grund av ett funktionshinder.

³⁷ Ungdomsstyrelsen (2012)

Diagram 36

Typ av funktionsnedsättning som hindrat ungdomar från att påbörja/fullfölja gymnasieutbildningen, efter kön.

Uppföljning hösten 2015 av födda 1991-1994 utan slutbetyg från gymnasieskolan. Andel i % (procent). Flera svarsalternativ kunde anges, därför blir summan större än 100 procent.

Unga med funktionsnedsättning och deras situation på arbetsmarknaden

SCB:s rapport³⁸ om funktionsnedsatta i åldern 16-64 år och deras situation på arbetsmarknaden 2016 visar att det är en mindre andel bland personer med funktionsnedsättning som tillhör arbetskraften än i befolkningen som helhet (70 procent jämfört med 85 procent). I gruppen med nedsatt arbetsförmåga tillhör 65 procent arbetskraften. Bland de som tillhör arbetskraften var sysselsättningsgraden lägre bland de med funktionsnedsättning än i befolkningen (62 procent jämfört med 79 procent). Bland personer med nedsatt arbetsförmåga var 58 procent sysselsatta. Arbetslösheten var högre bland personer med funktionsnedsättning och en lägre andel arbetade heltid och hade tillsvidareanställningar.

Ungdomsstyrelsen konstaterar i sin rapport³⁹ att etableringsprocessen var svår för unga med funktionsnedsättning. En mindre andel hade enligt rapporten ett arbete jämfört med ungdomar utan funktionsnedsättning och det var vanligare att aldrig ha haft ett arbete. Det är vanligare med långtidsarbetslöshet och fler hade haft aktivitetsersättning. Unga som varken arbetar eller studerar är en särskilt utsatt grupp i samhället. Av de som dessutom hade ersättning för sjukdom eller funktionsnedsättning var etableringen särskilt svår. Bland de som varken var i jobb eller studier och hade aktivitetsersättning 2009 var det endast 11 procent som började arbeta eller studera året därpå, vilket kan jämföras med 43 procent bland övriga unga som varken arbetade eller studerade.

Rapporten anger också att arbetsmarknadsetableringen för elever i gymnasiesärskolan har försämrats i jämförelse med mätningar gjorda på 1970-talet. I en rapport⁴⁰ från 2017 visar Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

³⁸ SCB (2017)

³⁹ Ungdomsstyrelsen (2012)

⁴⁰ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2017b)

att andelen med etablerad ställning på arbetsmarknaden efter gymnasiesärskolan var mycket låg. Av de som var födda 1984 och som hade gått på gymnasiesärskola var det år 2009 drygt 7 av 10 som varken arbetade eller studerade. En del av dessa ungdomar tillhör sannolikt inte arbetskraften. Av alla födda 1981, 1984 och 1986 som deltagit i gymnasiesärskolan var det 18 procent som varken arbetade, studerade eller deltog i daglig verksamhet år 2011. Andelen var något större bland kvinnor än bland män.

I den ovan nämnda enkätundersökningen 2015 angav hälften av de som angett att en funktionsnedsättning hindrat dem från att påbörja eller fullfölja gymnasieskolan med slutbetyg angav också att en funktionsnedsättning hindrat dem från att ha haft ett arbete som varat minst sex månader sedan grund- respektive gymnasieskolan. Ungefär tre fjärdedelar angav att en neuropsykiatrisk störning, såsom ADHD eller Aspergers syndrom, hade hindrat dem från att få ett arbete som varat minst sex månader. Knappt 2 av 10 angav språkstörning/dyslexi.

6. Fakta om statistiken

Denna rapport bygger på flera olika datakällor, såväl olika statistiska register som en enkätundersökning. Detta kapitel är strukturerat utifrån innehållet i rapporten.

6.1. Övergång från grundskola till gymnasieskola

6.1.1. Detta omfattar statistiken

Statistiken beskriver övergången från grund- till gymnasieskolan bland avgångna från grundskolan vårterminen 2007 till vårterminen 2011. Statistiken innehåller även information om när övergången skedde. Övergången klassificeras utifrån om övergången skedde samma år som grundskolan avslutades, om eleven tog ett uppehåll på ett eller två år eller om eleven inte påbörjade gymnasieskolan alls. Övergångsstatistiken beskrivs utifrån flera bakgrundsfaktorer.

6.1.2. Definitioner och förklaringar

Övergång till gymnasieskolan

- *Övergång till gymnasieskolan höstterminen samma år*
Personer som avgått från grundskolan ett år och som har varit inskrivna på gymnasieskolan 15 oktober samma år (oavsett typ av program på gymnasieskolan). Exklusive personer som inte varit folkbokförda under året.
- *Övergång till gymnasieskolan höstterminen inom ett år*
Personer som avgått från grundskolan ett år och som har varit inskrivna på gymnasieskolan 15 oktober nästa år (oavsett typ av program på gymnasieskolan). Exklusive personer som inte varit folkbokförda året efter de avgick från grundskolan.
- *Övergång till gymnasieskolan höstterminen inom två år*
Personer som avgått från grundskolan ett år och som har varit inskrivna på gymnasieskolan 15 oktober två år efter avgångsåret (oavsett typ av program på gymnasieskolan). Exklusive personer som inte varit folkbokförda två år efter de avgick från grundskolan.
- *Inte påbörjat gymnasieskolan inom 2 år*
Personer som avgått från grundskolan ett år har inte varit inskriven på gymnasieskolan 15 oktober samma år, ett eller två år senare. Exklusive personer som inte varit folkbokförda två år efter de avgick från grundskolan.

Det är ett mycket litet antal personer som påbörjar gymnasieskolan efter två års uppehåll sedan grundskolan. Antalet personer som påbörjar gymnasieskolan inom tre eller fler år antas vara nära noll. Därför likställs här att inte påbörjat inom två år med att inte påbörjat gymnasieskolan alls.
- *Ej folkbokförda aktuellt år.*
Antal personer som inte ingår i kategorierna ovan.

Svensk/utländsk bakgrund

- *Elever med svensk bakgrund*
Födda i Sverige med minst en förälder som också är född i Sverige.

- *Elever med utländsk bakgrund*
Elever födda utomlands och elever födda i Sverige med båda föräldrarna födda utomlands.

Invandringsdatum

Invandringsdatum beräknas utifrån första folkbokföringsdatum. Eleven kan ha gått i svensk skola och varit registrerad med ett ofullständigt personnummer. Personer med tillfälliga personnummer har exkluderats från statistiken eftersom de inte kan följas över tid.

Tabell 5

Översikt över olika populationer av avgångna från grundskolan och olika redovisningsgrupper utifrån första folkbokföringsdatum

Grupp	Invandrat före ordinarie skolstart	Invandrat efter skolstart men inte nyinvandrat	Nyinvandrat
Avgångna 2006/07	Före juni 1998	Juli 1998 eller senare men tidigare än juni 2003	Juni 2003 eller senare
Avgångna 2007/08	Före juni 1999	Juli 1999 eller senare men tidigare än juni 2004	Juni 2004 eller senare
Avgångna 2008/09	Före juni 2000	Juli 2000 eller senare men tidigare än juni 2005	Juni 2005 eller senare
Avgångna 2009/10	Före juni 2001	Juli 2001 eller senare men tidigare än juni 2006	Juni 2006 eller senare
Avgångna 2010/11	Före juni 2002	Juli 2002 eller senare men tidigare än juni 2007	Juni 2007 eller senare

Föräldrarnas utbildningsnivå

- *Förgymnasial utbildning*
Minst en föräldrars högsta utbildning är genomgången folkskola/grundskola.
- *Gymnasial utbildning*
Minst en föräldrars högsta utbildning är genomgången gymnasial utbildning.
- *Eftergymnasial utbildning*
Minst en föräldrars högsta utbildning är eftergymnasial utbildning med minst 30 högskolepoäng.
- *Uppgift saknas*
Båda föräldrar saknar uppgift om utbildningsnivå.

Resultat i grundskolan

- *Elever med slutbetyg som nått målen i alla ämnen eller i alla förutom i ett ämne*
Antal elever som har avslutat årskurs 9 och fått slutbetyg från det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet och som nått målen i samtliga ämnen eller i alla förutom ett ämne.
- *Elever med slutbetyg som ej nått målen i två eller flera ämnen*
Antal elever som har avslutat årskurs 9 och fått slutbetyg från det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet men som ej nått målen i två eller fler ämnen. Godkända betyg i minst ett ämne.

- *Elever utan slutbetyg*
Antal elever som har avslutat årskurs 9 men som ej fått slutbetyg från det mål- och kunskapsrelaterade betygssystemet eller från andra bedömningsystem. Eleverna saknade betyg i alla ämnen.
- *Elever som saknar uppgift om slutbetyg*
Elever som inte har erhållit kunskapsrelaterade betyg eftersom de gått i internationella skolor eller på Waldorfskola samt elever som invandrat till Sverige och därför inte gått i svensk grundskola.

Behörighet till gymnasieskolan

För att en elev ska vara behörig till ett nationellt program i gymnasieskolan krävdes från till och med läsåret 2010/11 lägst betyget godkänt i ämnena svenska/svenska som andraspråk, engelska och matematik. Behörighetskraven ändrades i den reformerade gymnasieskolan Gy 2011. Behörighet till gymnasieskolan avser dock i denna rapport behörighet enligt definitionen före 2011, även för elever som skulle påbörjat gymnasieskolan läsåret 2011/12 eller senare.

6.1.3. Så görs statistiken och statistikens tillförlitlighet

Population

Populationen utgörs av elever som funnits i registret över avgångna från årskurs 9 i grundskolan läsåren 2006/07, 2007/08, 2008/09, 2009/10 och 2010/11. Personer som lämnat grundskolan före årskurs 9 och personer med ofullständiga personnummer har exkluderats från statistiken. Det innebär att nyinvandrade elever som inte hunnit få ett fullständigt personnummer inte ingår i statistiken, oavsett om de gått i grundskola i Sverige eller inte.

Personer som ingår i populationen har kontrollerats för eventuellt personnummerbyte. En person som förekommer med två olika personnummer har bara räknats med en gång. Statistiken kan därför avvika något från den officiella statistik över övergång från grundskola till gymnasieskola samma år som publiceras av Skolverket.

Tabell 6

Antal avgångna från grundskolan respektive läsåret som ingår i statistiken

Grupp	Antal personer som ingår i denna studie	Antal personer som exkluderats	Antal avgångna enligt Skolverket (SOS)
Avgångna 2006/07	125 464	156	125 620
Avgångna 2007/08	123 120	202	123 322
Avgångna 2008/09	118 814	228	119 042
Avgångna 2009/10	114 264	273	114 537
Avgångna 2010/11	106 878	299	107 177

Källor

Statistiken baseras på tre källor:

- Skolverkets register över slutbetyg från årskurs 9 i grundskolan. Läs mer om hur statistiken tas fram i dokumentationen av statistiken och om statistikens kvalitet i kvalitetsdeklarationen. Du hittar dokumentation om slutbetyg i årskurs 9 i grundskolan på SCB:s webbplats:

<http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/skolvasende-och-barnomsorg/grundskolan-slutbetyg/>.

- Registret över totalbefolkningen
Läs mer om statistikens framställning och kvalitet på SCB:s webbplats http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/befolkning/befolkningens-sammansattning/befolkningsstatistik/#_Dokumentation.
- Registret över befolkningens utbildning
Du hittar dokumentation om Utbildningsregistret på SCB:s webbplats http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/befolkningens-utbildning/befolkningens-utbildning/#_Dokumentation.

6.1.4. Bra att veta

Jämförbarheten med Skolverkets officiella statistik över direktövergången från grundskolan till gymnasieskolan bedöms vara god. Precis som i denna studie inkluderar Skolverket enbart personer med fullständigt personnummer i sin statistik. På grund av mindre skillnader i populationsavgränsningen är andelen som påbörjar gymnasieskolan samma år något högre i Skolverkets statistik jämfört med denna studie, se tabell 7.

Tabell 7

Avgångna från grundskolan som påbörjat gymnasieskolan samma år enligt Skolverkets officiella statistik och enligt beräkningen i denna studie

Andel i % (procent)

Vårtermin grundskola och hösttermin gymnasieskola	Direktövergång enligt Skolverket	Direktövergång enligt denna studie
2007	98,6	98,3
2008	98,6	98,4
2009	98,8	98,5
2010	98,7	98,4
2011	98,4	98,3

6.2. Genomströmning i gymnasieskolan

6.2.1. Detta omfattar statistiken

Statistiken beskriver genomströmningen i gymnasieskolan för personer som påbörjat eller skulle påbörjat gymnasieskolan läsåren 2007/08 - 2011/12. Genomströmningen redovisas utifrån om personen påbörjat gymnasieskolan eller inte, om den avslutat gymnasieskolan med slutbetyg inom fem år eller inte samt, för de som inte avslutat med slutbetyg, högsta årskurs som ungdomen varit inskriven i. För personer som påbörjat eller skulle påbörjat gymnasieskolan läsåret 2011/12, dvs. det första året med den reformerade gymnasieskolan Gy 2011, redovisas examen istället för slutbetyg. Statistiken redovisas också utifrån ett antal bakgrundsfaktorer.

6.2.2. Definitioner och förklaringar

Resultat i gymnasieskolan

Redovisningsgrupper:

- *Inte påbörjat gymnasieskolan inom 2 år*
Avgångna från grundskolan som inte påbörjat gymnasieskolan inom två år (se definition i kapitel 6.1.2) och personer i åldern 16-17 år som folkbokförts för första gången i Sverige nybörjaråret och som inte påbörjat gymnasieskolan inom två år efter nybörjaråret.
- *Inte påbörjat nationellt program*
Personer som har påbörjat gymnasieskolan på ett introduktionsprogram, men under fem års tid inte påbörjat något nationellt program. Denna kategori finns endast för nybörjare läsår 2011/12, dvs. från och med den reformerade gymnasieskolan Gy2011.
- *Högst årskurs 1*
Personer som har påbörjat gymnasieskolan, men som varit inskriven högst i årskurs 1. Det kan handla om personer som
 - hoppat av efter det första året i gymnasieskolan
 - gått om årskursen en eller flera gånger
 - påbörjat gymnasieskolan på det individuella programmet eller på ett introduktionsprogram och under gymnasietiden gått över till ett nationellt program men varit inskriven högst i årskurs 1 på det nationella programmet.
- *Högst årskurs 2*
Personer som har påbörjat gymnasieskolan, men som högst varit inskrivna på årskurs 2. Det kan handla om personer som
 - hoppat av efter det andra året i gymnasieskolan
 - gått om årskursen en eller flera gånger
 - påbörjat gymnasieskolan på det individuella programmet eller på ett introduktionsprogram och under gymnasietiden gått över till ett nationellt program men varit inskriven högst i årskurs 2 på det nationella programmet.
- *Högst årskurs 3*
Personer som har påbörjat gymnasieskolan, men som varit inskrivna i årskurs 3 men som saknar slutbetyg eller examen. Eleven som varit inskrivna i år 4 ingår också i denna grupp. Det kan handla om personer som
 - hoppat av gymnasieskolan i årskurs 3
 - genomgått hela gymnasieskolan, men inte uppfyllt kraven för slutbetyg eller examen.
- *Slutbetyg/Examen efter 3 år*
Personer som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg respektive examen efter tre år, dvs. år 2009/10 för nybörjare 2007/08.
- *Slutbetyg/Examen efter 4 år*
Personer som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg respektive examen efter fyra år, dvs. år 2010/11 för nybörjare 2007/08.

- *Slutbetyg/Examen efter 5 år*
Personer som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg respektive examen efter fem år, dvs. år 2011/12 för nybörjare 2007/08.
- *Ej folkbokförda*
Personer som skulle påbörjat gymnasieskolan, men som inte varit folkbokförda under gymnasietiden. Exempel: Ej folkbokförda 2007/08-2009/10 bland de som skulle påbörjat gymnasieskolan läsåret 2007/08.

Högsta årskurs:

- Enligt programstrukturen som gällde enligt Läroplanen för de frivilliga skolformerna från 1994 (Lpf-94), dvs. till och med nybörjare i läsåret 2010/11 avses högsta årskurs oavsett om det var på ett nationellt program eller det individuella programmet.
- Enligt programstrukturen enligt den reformerade gymnasieskolan, Gy 2011, dvs. från och med nybörjare i läsåret 2011/12 avses med högsta årskurs enbart årskurser på nationella program. Elever på ett introduktionsprogram som inte gått över till något nationellt program under gymnasieskolan redovisas inte efter högsta årskurs. Observera att uppgifterna om högsta årskurs därför inte är jämförbara före och efter 2011.

Slutbetyg/gymnasieexamen:

- Slutbetyg enligt programstrukturen som gällde enligt Läroplanen för de frivilliga skolformerna från 1994 (Lpf-94), dvs. till och med nybörjare i läsåret 2010/11
 - Elever som erhållit slutbetyg från nationellt, specialutformat eller individuella program eller från utbildning vid fristående skolor. Hit räknas även elever som erhållit omdöme från Waldorfskola eller diplom från International Baccalaureate (IB).
 - Elever ska få slutbetyg när de har gått igenom ett nationellt program eller ett specialutformat program eller motsvarande vid en fristående skola och har fått betyg på alla kurser och det projektarbete som ingår i elevens studieväg. Elever som har gått ett individuellt program ska få slutbetyg efter att ha fullföljt den studieplan som har lagts upp för eleven.
- Gymnasieexamen enligt programstrukturen i den reformerade gymnasieskolan, Gy 2011, dvs. från och med nybörjare i läsåret 2011/12
 - För en yrkesexamen ska eleven ha läst 2 500 poäng varav 2 250 ska vara godkända (betygen A-E). Eleven ska ha godkänt i svenska 1, eller svenska som andraspråk 1, engelska 5 och matematik 1. Eleven ska också ha godkänt i 400 poäng av de programgemensamma ämnena. Eleven ska även ha ett godkänt gymnasiearbete.
 - För en högskoleförberedande examen ska eleven ha läst 2 500 poäng varav 2 250 ska vara godkända (betygen A-E). Eleven ska ha godkänt i svenska 1, 2 och 3 eller svenska som andraspråk 1, 2 och 3, engelska 5 och 6 samt matematik 1. Eleven ska även ha ett godkänt gymnasiearbete.

Svensk/utländsk bakgrund

Se kapitel 6.1.2.

Invandringsdatum

Invandringsdatum beräknas utifrån första folkbokföringsdatum. En del elever kan ha gått i svensk skola och varit registrerade med ett ofullständigt personnummer. Personer med tillfälliga personnummer har exkluderats från statistiken eftersom de inte kan följas över tid. Se tabell 8 för en översikt över första invandringsdatum och de olika redovisningsgrupperna.

Tabell 8

Översikt över olika nybörjarpopulationer och olika redovisningsgrupper utifrån första folkbokföringsdatum

Grupp	Invandrat före ordinarie skolstart	Invandrat efter skolstart men inte nyinvandrat	Nyinvandrat
Nybörjare 2007/08	Före juni 1998	Juli 1998 eller senare men tidigare än juni 2003	Juni 2003 eller senare
Nybörjare 2008/09	Före juni 1999	Juli 1999 eller senare men tidigare än juni 2004	Juni 2004 eller senare
Nybörjare 2009/10	Före juni 2000	Juli 2000 eller senare men tidigare än juni 2005	Juni 2005 eller senare
Nybörjare 2010/11	Före juni 2001	Juli 2001 eller senare men tidigare än juni 2006	Juni 2006 eller senare
Nybörjare 2011/12	Före juni 2002	Juli 2002 eller senare men tidigare än juni 2007	Juni 2007 eller senare

Föräldrarnas utbildningsnivå

Se kapitel 6.1.2.

Resultat i grundskolan

Se kapitel 6.1.2.

Behörighet till gymnasieskolan

Se kapitel 6.1.2.

Typ av program

Avser den typ av program som ungdomarna läst när de påbörjade gymnasieskolan. Detta innebär t.ex. att ungdomar som började på individuella program för att sedan gå över till ett nationellt program redovisas i det individuella programmet.

- Yrkesförberedande program/Yrkesprogram i Gy 2011
- Studieförberedande program/Högskoleförberedande program i Gy 2011
- Specialutformat program
- Individuellt program/Introduktionsprogram i Gy 2011
- Individuellt program, inriktning invandrarintroduktion/Introduktionsprogram Språkin introduktion i Gy2011.

Redovisning som för nybörjare 2007/08-2010/11 omfattar programstrukturen som gällde enligt Läroplanen för de frivilliga skolformerna från 1994 (Lpf-94):

- Yrkesförberedande program inkluderar: barn- och fritidsprogrammet, byggprogrammet, elprogrammet, energiprogrammet, fordonsprogrammet, handels- och administrationsprogrammet, hantverksprogrammet, hotell- och restaurangprogrammet, industriprogrammet, livsmedelsprogrammet, medieprogrammet, naturbruksprogrammet och omvårdnadsprogrammet
- Studieförberedande program inkluderar: estetiska programmet, International Baccalaureate, naturvetenskapsprogrammet, samhällsvetenskapsprogrammet, teknikprogrammet och Waldorfbildning
- Specialutformade program utan anknytning inkluderar riksrekryterande specialutformade program
- Individuella program avser alla former av individuella program och inkluderar ungdomar som läst programinriktat individuellt program samt individuella program vid fristående skolor
- De ungdomar som har läst fristående skolors gymnasieutbildningar eller specialutformade program med anknytning har hänförts till närmast liggande nationellt program.

För de ungdomar som påbörjat gymnasieskolan från och med läsåret 2011/12 gäller programstrukturen enligt den reformerade gymnasieskolan, Gy 2011:

- Yrkesprogram inkluderar: Barn och fritid, Bygg och anläggning, El och energi, Fordon och transport, Handel och administration, Hantverk, Hotell och turism, Industritekniska, Naturbruk, Restaurang och livsmedel, VVS och fastighet, Vård och omsorg samt riksrekryterande utbildningar med egna examensmål
- Högskoleförberedande program inkluderar: Ekonomi, Estetiska, Humanistiska, Naturvetenskap, Samhällsvetenskap, Teknik och International Baccalaureate
- Introduktionsprogram inkluderar: Individuellt alternativ, Preparandutbildning, Programinriktat individuellt val, Språkinträdning och Yrkesintroduktion.

6.2.3. Så görs statistiken och statistikens tillförlitlighet

Population

Populationen består av tre olika grupper som har eller skulle påbörjat gymnasieskolan läsåren 2007/08, 2008/09, 2009/10, 2010/11 och 2011/12.

- *Grupp 1*
Nybörjare i gymnasieskolan respektive läsåret. Med nybörjare menas elever 20 år eller yngre som gick år 1 i gymnasieskolan den 15 oktober eller närliggande vardag och som inte fanns i gymnasieskolan något av de sex närmast föregående läsåren. Det ingår även personer som av olika skäl inte varit inskrivna år 1 i gymnasieskolan, men år 2 eller 3 under därpå följande år.
- *Grupp 2*
Avgångna från grundskolan samma år som inte påbörjat gymnasieskolan inom två år. Elever som tar ett uppehåll ingår i nybörjarpopulationen för det läsåret då eleven påbörjar gymnasieskolan.

- *Grupp 3*

Nyanlända som inte påbörjat gymnasieskolan inom två år. Personer i åldern 16-17 år som folkbokförts för första gången i Sverige aktuellt nybörjarår och som inte varit inskrivna som elever i gymnasieskolan inom två år efter aktuellt nybörjarår.

Exempel för populationen som skulle påbörja gymnasieskolan läsåret 2007/08: Personer i åldern 16-17 år kalenderåret 2007 som folkbokförts för första gången i Sverige under 2007 som inte varit inskrivna i gymnasieskolan läsåren 2007/08-2009/10.

Följande personer ingår inte i statistiken:

- Nyinvandrade personer som saknar fullständigt svenskt personnummer har exkluderats från statistiken.

Tillfälliga personnummer är inte unika för respektive person och därför kan dessa personer inte följas över tid. En del av dessa personer ingår ändå i statistiken:

- Personer med ofullständigt personnummer som gått i grundskolan i Sverige som hinner få ett fullständigt personnummer under gymnasietiden och som därför ingår i statistiken.

Exempel: En person med ofullständigt personnummer är registrerad som avgången från grundskolan läsåret 2006/07. Några personer får ett fullständigt personnummer och registreras som nybörjare i gymnasieskolan. Några personer påbörjar gymnasieskolan läsåret 2007/08 med ofullständigt personnummer, men får ett fullständigt personnummer under år 2 eller år 3 i gymnasieskolan. Dessa personer tillhör då populationen nybörjare i gymnasieskolan läsåret 2007/08.

- Personer med ofullständigt personnummer som inte gått i grundskolan i Sverige som hinner få ett fullständigt personnummer under gymnasietiden och som därför ingår i statistiken.

Personer som påbörjar gymnasieskolan ingår i statistiken, se ovan. Personer som inte påbörjar gymnasieskolan ingår i statistiken om de folkbokförts för första gången under nybörjaråret och varit 16 eller 17 år gamla. Personer som folkbokförts för första gången under nybörjaråret, men som varit 18 år eller äldre ingår inte i statistiken. Även om personer upp till 20 år har rätt att påbörja en gymnasieutbildning är det endast en mindre andel som gör det. Det kan antas att en del redan har en gymnasieutbildning från hemlandet eller att de påbörjat exempelvis Svenska för invandrare.

- Nyinvandrade personer som folkbokförts för första gången när de varit 18 eller äldre och som inte varit registrerade med sitt fullständiga personnummer i gymnasieskolan ingår inte i statistiken. Majoriteten i den gruppen har inte varit registrerade i gymnasieskolan. Det kan bero på att de istället deltar i Svenska för invandrare eller kommunal vuxenutbildning.
- Personer som gått i grundskola, men som slutat grundskolan före årskurs 9. En del kan av olika skäl helt slutat gå i skolan, en del kan ha gått över till grund- eller gymnasieskolan. Antalet personer i en årskull som varken påbörjat gymnasieskolan eller gymnasieskolan underskattas sannolikt något.

- Personer som gått i grundsärskola. Statistiken över elever i grund- och gymnasiesärskola är inte individbaserad, vilket innebär att eleverna inte går att följa över tid. Uppgift om att en person gått i grund- eller gymnasiesärskola är kopplad till dennes hälsa. Uppgifter om hälsa är känsliga uppgifter enligt Personuppgiftslagen (1998:204) och får inte registreras på individnivå.

Personer som ingår i populationen har kontrollerats för eventuellt personnummerbyte. En person som förekommer med två olika personnummer har bara räknats med en gång.

Källor

Statistiken baseras på fem källor:

- Skolverkets register över avgångna från årskurs 9 i grundskolan
Läs mer om statistikens framställning och kvalitet på SCB:s webbplats:
<http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/skolvasende-och-barnomsorg/grundskolan-slutbetyg/>.
- Skolverkets register över elever i gymnasieskolan per 15 oktober
Läs mer om statistikens framställning och kvalitet på SCB:s webbplats:
<http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/skolvasende-och-barnomsorg/gymnasieskolan-elever-per-15-oktober/>.
- Skolverkets register över gymnasieskolans betygsuppgifter (avgångna från gymnasieskolan)
Läs mer om statistikens framställning och kvalitet på SCB:s webbplats:
<http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/skolvasende-och-barnomsorg/gymnasieskolans-betygsuppgifter/>.
- Registret över befolkningens utbildning
Du hittar dokumentation om Utbildningsregistret på SCB:s webbplats
http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/befolkningens-utbildning/befolkningens-utbildning/#_Dokumentation
- Utbildningsregistret
Läs mer om statistikens framställning och kvalitet på SCB:s webbplats:
http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/befolkningens-utbildning/befolkningens-utbildning/#_Dokumentation.

6.2.4. Bra att veta

Jämförbarheten med Skolverkets officiella statistik är begränsad då populationsavgränsningen skiljer sig något mellan den officiella statistik och denna studie.

- I Skolverkets statistik ingår samtliga elever i gymnasieskolan oavsett om de har ett ofullständigt eller ett fullständigt personnummer. I denna studie ingår endast personer med fullständigt personnummer.
- I Skolverkets statistik över genomströmning i gymnasieskolan ingår endast personer som varit nybörjare i gymnasieskolan. I denna studie ingår även personer som skulle påbörjat gymnasieskolan, men som inte gjort det. Det ingår även personer som aldrig varit registrerade som nybörjare utan haft sin första registrering årskurs 2 eller 3.
- I denna studie särredovisas personer som inte varit folkbokförda under samtliga tre år som gymnasieskolan pågår. I Skolverkets statistik ingår dessa personer, men de särredovisas inte.

I likhet med Skolverket har eleverna fördelats på högsta årskurs även om de gått på det individuella programmet. I motsats till Skolverket särredovisas andelen som i den reformerade gymnasieskolan Gy 2011 inte gått över från ett introduktionsprogram till ett nationellt program.

I Skolverkets officiella statistik redovisas genomströmningen per program och programtyp utifrån det program som eleven deltagit i senast. I denna studie redovisas istället vilket program eleven börjat studera på i gymnasieskolan.

6.3. Etableringsmått

6.3.1. Detta omfattar statistiken

Statistiken beskriver etableringen på arbetsmarknaden för personer som avgått från gymnasieskolan med slutbetyg läsåren 2009/10– 2012/13 eller ungdomar borde gjort det utifrån ålder. Uppföljningen görs ett och tre år efter avgångsåret. Etableringen på arbetsmarknaden redovisas utifrån om personen påbörjat gymnasieskolan eller inte, om den avslutat gymnasieskolan med slutbetyg respektive examen inom fem år eller inte samt, för de som inte avslutat med slutbetyg respektive examen, högsta årskurs som ungdomen varit inskriven i. För personer som inte påbörjat gymnasieskolan alls redovisas etableringen även uppdelat på olika bakgrundsfaktorer.

6.3.2. Definitioner och förklaringar

Etablering på arbetsmarknaden

Personernas etableringsstatus är årsbaserad och totalräknad. Den klassificeras i sex olika kategorier utifrån individbaserade uppgifter från flera olika datakällor, t.ex. inkomstuppgifter från kontrolluppgiftssystemet, sysselsättningsregistret på SCB och Arbetsförmedlingens sökanderegister. Nedan följer definitioner för personernas etableringsstatus (inkomstgränser gäller kalenderåret 2014):

- *Etablerad ställning på arbetsmarknaden*
Arbetsinkomst på minst 183 600 kr, sysselsatt enligt sysselsättningsregistrets definition (november månad aktuellt år), inga händelser som indikerar

arbetslöshet och inga händelser som indikerar arbetsmarknadspolitiska åtgärder som inte är att betrakta som sysselsättning.

- *Osäker ställning på arbetsmarknaden*
Arbetsinkomst på minst 155 300 kr och upp till 183 600 kr. Vid inkomst av aktiv näringsverksamhet gäller ingen nedre inkomstgräns. Inte klassificerad som studerande.
eller
Arbetsinkomst på minst 183 600 kr och under året förekomst av arbetslöshet (hel- eller deltid), arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller inte klassificerad som sysselsatt enligt sysselsättningsregistrets definition. Inte klassificerad som studerande.
- *Svag ställning på arbetsmarknaden*
Arbetsinkomst upp till 155 300 kr. Inte klassificerad som studerande.
eller
Arbetsinkomst på minst 155 300 kr och under året förekomst av heltidsarbetslöshet/arbetsmarknadspolitiska åtgärder som överstiger 274 dagar. Inte klassificerad som studerande.
- *Utanför arbetsmarknaden (varken arbetar eller studerar)*
Avsaknad av arbetsinkomst aktuellt år. Inte klassificerad som studerande.
- *Högskolestuderande*
Registrerad på högskolans grundutbildning vårterminen eller höstterminen aktuellt år och erhållit någon form av studieersättning samma år. Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden.
- *Övriga studerande*
Erhållit någon form av studieersättning under aktuellt år. Här ingår även elever som läser ett fjärde eller femte år på gymnasieskolan. Inte klassificerad som etablerad på arbetsmarknaden eller högskolestuderande.

Se tabell 9 för inkomstgränser för uppföljningsåren 2010 till 2014.

Tabell 9

Inkomstgränserna för åren 2010, 2011, 2012, 2013 och 2014 (kr)

Uppföljningsår	Lägre inkomstgräns	Högre inkomstgräns
2010	140 500	166 000
2011	143 400	169 500
2012	147 400	174 200
2013	151 300	178 900
2014	155 300	183 600

Resultat i gymnasieskolan

Se kapitel 6.3.2

Svensk/utländsk bakgrund

Se kapitel 6.1.2.

Invandringsdatum

Se kapitel 6.3.2

Föräldrarnas utbildningsnivå

Se kapitel 6.1.2.

Resultat i grundskolan

Se kapitel 6.1.2.

Behörighet till gymnasieskolan

Se kapitel 6.1.2.

6.3.3. Så görs statistiken och statistikens tillförlitlighet**Population**

Statistiken över etablering på arbetsmarknaden bland ungdomar som påbörjat gymnasieskolan – oavsett resultat – är framtagen och publicerad av Skolverket. Populationsavgränsningen är delvis annorlunda än avgränsningen i kapitel 3 i denna rapport. I Skolverkets statistik ingår ungdomar som är folkbokförda 31 december respektive uppföljningsår och som någon gång har varit inskrivna i gymnasieskolan. Avgångna från gymnasieskolan oavsett studieresultat redovisas för åren 2009/10-2012/13. I gruppen avgångna från gymnasieskolan läsår 2009/10 ingår ungdomar som antingen fullföljt gymnasieskolan med slutbetyg läsåret 2012/13, eller påbörjat gymnasiestudier och är födda 1991. Det innebär att ungdomarna kan ha påbörjat gymnasieskolan olika år. Exempelvis ingår samtliga ungdomar som avslutat med slutbetyg ett läsår, oavsett om de läst tre, fyra eller fem år på gymnasieskolan. Det ingår även elever som exempelvis gjort ett uppehåll mellan grund- och gymnasieskolan och därför påbörjat gymnasieskolan senare än jämnåmra.

Se tabell 10 för en översikt över avgångsår, födelseår och uppföljningsår.

Tabell 10

Översikt över populationer och uppföljningsår**Ungdomar som påbörjat gymnasieskolan**

Avgångsår från gymnasieskolan	Födelseår för elever utan slutbetyg	Uppföljning ett år efter avgångsåret	Uppföljning tre år efter avgångsåret
2009/10	1991	2011	2013
2010/11	1992	2012	2014
2011/12	1993	2013	-
2012/13	1994	2014	-

För avgränsningen av populationen "Unga som inte påbörjat gymnasieskolan" se kapitel 6.3.2. Unga som inte varit folkbokförda under uppföljningsperioden, dvs. ett respektive tre år efter att jämnåmra gått ut gymnasieskolan, har exkluderats från populationen för att skapa jämförbarhet med Skolverkets statistik.

Källor

Statistiken baseras på SCB:s longitudinella integrationsdatabas för sjukförsäkrings- och arbetsmarknadsstudier (LISA). Läs mer om statistikens framställning och kvalitet på SCB:s webbplats http://www.scb.se/sv_/Vara-tjanster/Bestalla-mikrodata/Vilka-mikrodata-finns/Longitudinell-integrationsdatabas-for-sjukforsakrings--och-arbetsmarknadsstudier-LISA/.

6.3.4. Bra att veta

Statistiken om etableringen på arbetsmarknaden kommer från Skolverket för de personer som har varit registrerade i gymnasieskolan. Uppgifter om etableringen bland personer som skulle påbörjat gymnasieskolan, men som inte gjort det, har tagits fram av SCB. Uppgifterna har tagits fram på samma sätt som Skolverkets beräkningar är gjorda för att skapa jämförbarhet.

Fler myndigheter än Skolverket tar fram statistik över etableringen på arbetsmarknaden. Det handlar om Universitetskanslersämbetet, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor och Myndigheten för yrkeshögskolan samt SCB. Observera att dessa studier kan använda andra inkomstgränser, vilket försvårar jämförbarheten.

6.4. Gymnasiala studier på komvux och folkhögskola

6.4.1. Detta omfattar statistiken

Statistiken beskriver deltagande i gymnasiala kurser inom den kommunala vuxenutbildningen och i allmänna kurser på gymnasienivå som ges av folkhögskolor. Deltagandet beskrivs för personer som påbörjat eller skulle påbörjat gymnasieskolan läsåren 2007/08 - 2011/12. Deltagandet redovisas utifrån om personen påbörjat gymnasieskolan eller inte samt om gymnasieskolan avslutats med slutbetyg eller inte. Deltagandet redovisas på årsbasis och som ackumulerade andelar under gymnasietiden, ett, tre och fem år efter gymnasieskolan. Statistiken redovisas också utifrån ett antal bakgrundsfaktorer.

6.4.2. Definitioner och förklaringar

Deltagande i komvux eller allmän kurs på folkhögskolan på gymnasienivå

Statistiken över deltagandet i gymnasiala studier på komvux eller folkhögskolans allmänna kurser är årsbaserad och totalräknad. Andelen som deltagit ackumuleras över tid och nettoräknas. Det innebär att om en person deltagit i komvux/folkhögskola flera år under uppföljningsperioden räknas den ändå bara en gång.

Uppföljningsperioder:

- *Under gymnasietiden*
Andel personer i populationen som deltagit i komvux/folkhögskola under de år de skulle deltagit i gymnasieskolan, exklusive första halvåret på gymnasieskolan och inklusive första halvåret efter gymnasieskolan. Exempel: Andel av personer som påbörjat eller skulle påbörjat gymnasieskolan läsåret 2007/08 som varit inskrivna i komvux/folkhögskola någon gång under perioden 2008-2010.

- *Upp till ett år efter gymnasieskolan*
Andel personer i populationen som deltagit i komvux/folkhögskola upp till ett år efter gymnasieskolan, exklusive första halvåret på gymnasieskolan.
Exempel: Andel av personer som påbörjat eller skulle påbörjat gymnasieskolan läsåret 2007/08 som varit inskrivna i komvux/folkhögskola någon gång under perioden 2008-2011.
- *Upp till tre år efter gymnasieskolan*
Andel personer i populationen som deltagit i komvux/folkhögskola upp till tre år efter gymnasieskolan, exklusive första halvåret på gymnasieskolan.
Exempel: Andel av personer som påbörjat eller skulle påbörjat gymnasieskolan läsåret 2007/08 som varit inskrivna i komvux/folkhögskola någon gång under perioden 2008-2013.
- *Upp till fem år efter gymnasieskolan*
Andel personer i populationen som deltagit i komvux/folkhögskola upp till fem år efter gymnasieskolan, exklusive första halvåret på gymnasieskolan.
Exempel: Andel av personer som påbörjat eller skulle påbörjat gymnasieskolan läsåret 2007/08 som varit inskrivna i komvux/folkhögskola någon gång under perioden 2008-2015.

Resultat i gymnasieskolan

Se kapitel 6.3.2

Elever som påbörjat gymnasieskolan men inte avslutat med slutbetyg redovisas som en grupp. De fördelas inte efter högsta årskurs de varit inskrivna på.

Svensk/utländsk bakgrund

Se kapitel 6.1.2.

Föräldrarnas utbildningsnivå

Se kapitel 6.1.2.

Typ av program

Se kapitel 6.2.2.

6.4.3. Så görs statistiken och statistikens tillförlitlighet

Population

Se kapitel 6.2.3.

Källor

Statistiken baseras på två källor:

- Skolverkets register över Komvux: elever, kursdeltagare och utbildningsresultat
Läs mer om statistikens framställning och kvalitet på SCB:s webbplats:
http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/skolvasende-och-barnomsorg/komvux-elever-kursdeltagare-och-utbildningsresultat/#_Dokumentation
- Registret över folkhögskolan vår- och höstterminen
Läs mer om statistikens framställning och kvalitet på SCB:s webbplats:
http://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/befolkningens-utbildning/folkhogskolan-var--och-hostterminen/#_Dokumentation

6.4.4. Bra att veta

Skolverket tar fram officiell statistik över övergången från gymnasieskolan till kommunal vuxenutbildning. Jämförbarheten mellan statistiken i denna studie och den officiella statistiken är begränsad av två skäl:

- I Skolverkets statistik ingår endast elever som var registrerade i gymnasieskolan på höstterminen år tre på gymnasieskolan, oavsett om de slutfört gymnasieskolan, avbrutit sina studier eller finns kvar i gymnasieskolan. I denna studie ingår samtliga personer som påbörjat gymnasieskolan oavsett hur långt de nådd med sina studier och personer som skulle påbörjat gymnasieskolan, men som inte gjort det.
- I denna studie redovisas deltagandet i gymnasiala kurser inom den kommunala vuxenutbildningen och deltagande i allmänna kurser på gymnasial nivå på folkhögskola. I Skolverkets officiella statistik ingår endast deltagande i komvux, dock oavsett nivå.

6.5. Enkätstudie

6.5.1. Detta omfattar statistiken

Statistiken har tagits fram som ett regeringsuppdrag, läs mer om uppdraget i bilaga 2. Ett antal avstämningar har gjorts med Utbildningsdepartementet under arbetets gång.

Statistiken innehåller två delar. Den första delen handlar om ungdomars skäl till att inte påbörja, att hoppa av eller att slutföra gymnasieskolan utan slutbetyg. Här ingår även frågor om myndighetskontakter och kontakter för studie- eller yrkesvägledning. Den andra delen handlar om ungdomar utan slutbetyg från gymnasieskolan och deras situation på arbetsmarknaden vid uppföljningstidpunkten och sedan de lämnat grund- respektive gymnasieskolan.

Undersökningen genomfördes som en kombinerad webb- och telefonintervjuundersökning för att uppnå maximal svarsfrekvens.

Undersökningen genomfördes under hösten 2015. Populationen utgjordes av ungdomar utan slutbetyg från gymnasieskolan som föddes 1991-1994. En del personer i den gruppen exkluderades dock, läs mer i avsnitt 6.5.3.

6.5.2. Definitioner och förklaringar

Resultat i gymnasieskolan

Undersökningspersonerna fick själva ange om de hade påbörjat gymnasieskolan eller inte, om de hoppat av gymnasieutbildningen eller om de slutfört med respektive utan slutbetyg/examen.

Skäl till att inte påbörja, hoppa av eller inte slutföra utan slutbetyg/examen

Undersökningspersonerna fick ange flera alternativ i en fast lista med svarsalternativ. Även andra skäl fick anges i fritextsvar.

Typ av funktionsnedsättning som hindrat från att fullfölja gymnasieskolan eller att arbeta

Undersökningspersonerna fick ange flera alternativ i en fast lista med svarsalternativ. Även andra funktionsnedsättningar fick anges i fritextsvar.

Vägledning, stöd och hjälp från skolpersonalen för att fullfölja gymnasieskolan

Undersökningspersonerna fick ange om de fått vägledning från t.ex. från skola eller kommun, eller stöd från t.ex. familj och vänner för att påbörja respektive fullfölja gymnasieskolan. De fick också ange om de upplevt att skolan gjorde något för att de skulle kunna fullfölja gymnasieskolan.

Kontakter med kommun/socialtjänst eller skola när gymnasieskolan inte påbörjades eller vid avhopp

Undersökningspersonerna fick ange om de blivit kontaktade av kommun eller socialtjänst när de inte påbörjade gymnasieskolan, respektive kontaktade av skolan när de hoppade av gymnasieutbildningen.

Studie- eller yrkesvägledning

Undersökningspersonerna fick ange om de hade kontaktat någon myndighet eller organisation för att få studie- eller yrkesvägledning samt hur de kontakterna i så fall fungerade och vad som fungerade bra respektive dåligt.

Huvudsaklig sysselsättning

Undersökningspersonen fick själv göra en bedömning av sin huvudsakliga sysselsättning utifrån fasta svarsalternativ.

Arbete

Minst en timmes arbete under en viss mätvecka. Ligger nära Internationella arbetsorganisationens (ILO:s) sysselsättningsdefinition.

Arbetslöshet, inskriven på Arbetsförmedlingen och söker arbete aktivt

Med arbetslöshet menas om man sökt, men ej fått arbete. Ingen definition gavs dock i enkäten. Undersökningspersonen fick ange om de var inskrivna på Arbetsförmedlingen, vilket är möjligt även om man inte är arbetslös. Detsamma gäller för att aktivt söka arbete.

Yrke

Information om vilket yrke personerna har, har tagits fram med hjälp av svensk yrkesklassificering (SSYK). Klassificeringen av yrken i olika kategorier har gjorts

av Statistiska centralbyrån utifrån det yrke som ungdomarna själva angett och beskrivit i frågeformuläret. Här är det alltså inte ungdomarna själva som avgjort utbildningsnivån som krävs för det egna yrket.

Svensk/utländsk bakgrund

Registervariabel, se kapitel 6.1.2.

Invandringsdatum

Registervariabel, se kapitel 6.3.2

Föräldrarnas utbildningsnivå

Registervariabel, se kapitel 6.1.2.

6.5.3. Så görs statistiken

Målpopulation

Populationen består av personer folkbokförda i Sverige, födda 1991-1994 och som till och med hösten 2015 saknade en fullföljd gymnasieutbildning.

Personer som var födda utomlands och invandrat till Sverige vid 18 års ålder eller senare har uteslutits ur populationen. Dessa personer bedöms som mindre intressanta då de till stor del inte läst på svensk gymnasieskola - ca 85 % av dessa återfinns inte i Skolverkets register över gymnasieskolans betygsuppgifter (avgångna från gymnasieskolan). Även personer som gick på gymnasieskolan hösten 2015 har uteslutits ur populationen.

Fullföljd gymnasieutbildning innebär att personen erhållit ett slutbetyg eller examen från gymnasieskolan. Hit räknas inte den som fått ett samlat betygsdokument. De med samlat betygsdokument ingår således i populationen. Även personer med eftergymnasial utbildning har uteslutits.

Rampopulation

Rampopulationen hämtades från Registret över totalbefolkningen kompletterat med uppgifter från Utbildningsregistret 2014. Urvalsramen avgränsades till personer där utbildningsnivån motsvarade att de inte i fullföljt en utbildning på gymnasienivå. Utbildningsregistret 2014 omfattar utbildningar till och med vårterminen 2014. Även personer med okänd utbildningsnivå ingick i urvalsramen. Urvalsramen bestod av drygt 114 000 personer.

Urval

Urvalsramen stratifierades efter kön, födelseland (Sverige/övriga), utbildningsnivå (grundskola, gymnasial, uppgift saknas) och om personen läst på gymnasieskolan eller ej. Detta är grupper som är intressanta att redovisa efter och som också troligen samvarierar starkt med svarsbenägenheten.

Den urvalsstorlek som beslutades var 10 000 personer. Med tanke på att bortfallet förväntades bli stort bedömdes denna urvalsstorlek behövas för att kunna redovisa statistiken efter viktiga redovisningsgrupper.

Datainsamling

Undersökningen genomfördes via webb under perioden 2015-09-21 till 2015-12-16. Bortfallsuppföljning via telefon genomfördes under perioden 2015-10-26 till 2016-

01-17. Telefonuppföljningen genomfördes av Mind Research AB på uppdrag av SCB. Kontaktförsöken har skett dagtid, kvällstid och helger, fördelat under hela perioden. För de ej anträffade har upp till 42 kontaktförsök genomförts.

Svarsandel

Av de 10 000 i urvalet har 2 384 personer räknats som svarande. Efter justering för bland annat övertäckning, som blev känd under och efter datainsamlingen, blev den designvägda svarsandelen 28 procent.

Bortfallet blev totalt 5 543 personer. Därav hade 761 personer svarat på undersökningen, men angett att de har fullföljt gymnasieskolan. Eftersom svar på viktiga frågor då saknas räknades dessa personer som bortfall. Kontroll mot registeruppgifter tyder på att de inte har fullföljt gymnasieskolan enligt undersökningens definition. Läs mer i bortfallsanalysen i bilaga 4.

1 312 personer har räknats som övertäckning av olika anledningar. Övertäckningen i urvalet består främst av elever som har antagits gå i gymnasiesärskola. Statistiken över elever i grundsärskola och gymnasiesärskola är av integritetsskäl inte individbaserad. Därför saknar dessa elever uppgift om gymnasieutbildning i Utbildningsregistret. Ungdomar som är äldre än 16 år och som går i grund- eller gymnasiesärskola kan dock få ett förlängt barnbidrag. Med hjälp av dessa uppgifter från Försäkringskassan kunde personer som sannolikt gått på gymnasiesärskola identifieras som övertäckning och har därför i efterhand exkluderats från urvalet.

Även elever som enligt register slutfört gymnasieskolan våren 2015 samt gick på gymnasieskolan hösten 2015 har uteslutits ur urvalet i efterhand. Uppgifter avseende detta fanns inte tillgängliga när urvalet drogs.

Tabell 11

Övertäckning i urvalet, bortfall och svar

Kategori	Antal
Totalt urval	10 000
Total övertäckning	1 312
Svarat att de utvandrat eller går på särskola	17
Fullföljt gymnasieskolan våren 2015 enligt Utbildningsregistret	332
Går på gymnasieskolan hösten 2015 enligt Skolverkets register	162
Svarat att de går på gymnasieskolan	46
Erhållet förlängt barnbidrag enligt register från Försäkringskassan (indikator för att ha gått på grund- eller gymnasiesärskola)	755
Urval exklusive övertäckning	8 688
Totalt bortfall	5 543
Svarat att de fullföljt gymnasieskolan med slutbetyg/examen	761
Avböjt medverkan eller har ej gått att nå	4782
Totalt svar	2 384

Viktberäkning och estimation

Ett antal variabler, som samvarierar med svarsbenägenhet och som skulle användas som redovisningsvariabler, har används för viktberäkning och estimation. Läs mer i bortfallsanalysen i bilaga 4 om hur estimationen är gjord.

Följande hjälpvariabler har använts:

- Kön
- Ålder

- Utländsk bakgrund
- Behörighet till gymnasieskolan
- Föräldrarnas utbildningsnivå
- Studieresultat i gymnasieskolan
- Hushållsinkomst
- Källa för utbildningsnivå
- Meritvärde årskurs 9.

Vid estimationen har personer som i efterhand inte bedömts tillhöra målpopulationen uteslutits. Det handlar framför allt om personer som bedömts vara särskoleelever, personer som fullföljt gymnasieskolan våren 2015 och personer som fortfarande går på gymnasieskolan hösten 2015. Detta innebär att hänsyn tas för den övertäckning som identifierats i urvalsramen vid estimationen.

6.5.4. Statistikens tillförlitlighet

Ett statistikvärdes tillförlitlighet/osäkerhet beror på den totala avvikelsen (totala felet) mellan skattningen och målstorheten. Denna totala avvikelse skulle kunna beskrivas enligt följande:

Totala felet = Urvalsfel + Täckningsfel + Bortfallsfel + Mätfel + Bearbetningsfel

I denna undersökning förekommer samtliga typer av fel. Det har dock inte genomförts några metodstudier för att kunna redovisa kvantitativa mått över storleken på andra osäkerhetskällor än urvalsfelet.

Urvalsfel

I en urvalsundersökning är alltid skattningarna påverkade av fel beroende på att endast en delmängd (ett urval) av populationen studeras. Detta fel kallas urvalsfel. Denna slumpmässiga osäkerhet kvantifieras i form av konfidensintervall, som beräknats med hjälp av ett av SCB egenutvecklat estimationsprogram, ETOS.

Täckningsfel

Rampopulationen antas inte skilja sig så mycket från målpopulationen för avgångna från gymnasieutbildningen. Täckningsfelet bedöms därför som litet.

Personer som gått på gymnasiesärskola eller som skulle gått gymnasiesärskola ingick inte i målpopulationen. Personer som gått på gymnasiesärskola har ingått i rampopulationen, eftersom de inte kunde särskiljas. Personer som hade gått på gymnasiesärskola kunde dock i efterhand exkluderas från populationen. Personer som skulle ha gått i gymnasiesärskola, men som inte gjort det, kunde däremot inte identifieras och exkluderas. De ingår således i populationen och utgör okänd övertäckning. Övertäckningen i antal bedöms dock som mycket liten.

Bortfallsfel

Bortfallet i undersökningen var 72 procent. För att försöka reducera eventuella bortfallsskevheter har vikter beräknats med hjälp av kalibrering. Storleken på kvarstående skevheter orsakade av bortfallet är dock svåra att mäta. Läs mer om bortfallet i bilaga 4 Bortfallsanalys enkätundersökning.

Mätfel

Det har inte gjorts några studier över eventuella mätfel, men enkäten har utformats och mättekniskt granskats med syftet att minimera risken för mätfel. Några problem har dock visat sig vid analysen av det inkomna materialet.

Det har varit svårt att mäta resultat i gymnasieskolan med hjälp av personernas egen uppfattning av deras resultat i gymnasieskolan. Enkätsvaren har till viss del inte överensstämt med registeruppgifter. Registeruppgifterna antas hålla mycket god kvalitet. Enkätfrågorna om huruvida personerna inte påbörjat gymnasieskolan, hoppat av eller fullföljt med respektive utan slutbetyg visade sig inte mäta exakt samma sak som registeruppgifterna fångar.

- *Personer har svarat att de inte påbörjat gymnasieskolan trots att de enligt registeruppgifter gjort det.*
Tabell 12 visar att 289 personer svarade i enkäten att de inte påbörjat gymnasieskolan någon gång. 87 procent hade dock enligt registeruppgifter gjort det. Den övervägande majoriteten hade enbart varit inskrivna i det individuella programmet eller ett introduktionsprogram och av dessa hade många läst invandrarintroduktionen respektive språkintrödn. De personer som svarat att de inte påbörjat gymnasieskolan upplever sannolikt att de inte påbörjat "den riktiga gymnasieskolan" då de inte påbörjat något nationellt program.

Tabell 12

Personer som i enkäten svarat att de inte påbörjat gymnasieskolan

Uppgift enligt enkät och register	Svarande
Enkät- och registersvar	
Inte påbörjat gymnasieskolan enligt enkät	289
Inte påbörjat gymnasieskolan enligt enkät, men enligt register	251
Inte påbörjat gymnasieskolan enligt enkät och register	38
Typ av program enligt register	
Antal enbart varit inskrivna på IV eller IM	221
Antal som enbart varit inskrivna på HP, YP, SM	15
Antal som varit inskrivna både på IV/IM och HP/YH/SM	15
därav antal som varit inskrivna på IVIK eller IMSPR	103

Not: IV: individuellt program, IM: introduktionsprogram, HP: högskoleförberedande program/studieförberedande program, YP: yrkesprogram/yrkesförberedande program, SM: specialutformat program

Statistiken i rapporten och de tabellbilagor som baseras på enkätundersökningen redovisar resultat i gymnasieskolan utifrån enkätsvar, dvs. ingen korrigering av enkätresultaten har gjorts med hjälp av registeruppgifter. I gruppen som aldrig påbörjat gymnasieskolan enligt enkät ingår således en stor andel personer som har påbörjat gymnasieskolan, dock inte på ett nationellt program. Skattningar av svaren för den lilla grupp personer som inte påbörjat gymnasieskolan såväl enligt enkät som enligt register är mycket osäkra. De verkar dock inte skilja sig mycket från skattningarna för hela gruppen som svarat att de inte påbörjat gymnasieskolan.

- *Personer har svarat att de påbörjat gymnasieskolan, trots att de inte gjort det enligt register.*
60 svarande har enligt registeruppgifter inte påbörjat gymnasieskolan. Enbart 38 av dessa uppgav i enkäten att de inte påbörjat gymnasieskolan. Resterande 22 personer har angett att de påbörjat gymnasieskolan. Möjligtvis har de

hoppat av gymnasieskolan innan mätningen av antal elever i gymnasieskolan 15 oktober respektive år.

- *Personer som svarat att de har fullföljt gymnasieskolan med slutbetyg/examen men som inte gjort det enligt registeruppgifter.*
Dessa personer behandlades inte som övertäckning utan som bortfall, se bilaga 4 Bortfallsanalys enkätundersökning. Dessa personer har sannolikt inte uppfattat att de inte har fått något slutbetyg eller något examensbevis. Sannolikt har en del av dem fått ett samlat betygskdokument.
- *Personer som svarat att de hoppat av gymnasieskolan*
Antalet personer som utifrån enkätundersökningen hoppat av gymnasieskolan överstiger antalet personer som enligt registeruppgifter högst varit registrerade ett eller två år i gymnasieskolan. Det är oklart varför antalet som anger att de hoppat av gymnasieskolan är så stort. Det skulle kunna bero på tre saker
 - En del ungdomar som angivit att de hoppat av kan ha hoppat av under det tredje året i gymnasieskolan.
 - En del ungdomar kan ha gått i gymnasieskolan tre år, men upplever att de hoppat av eftersom de inte gick ett fjärde eller femte år för att nå kraven för slutbetyg.
 - Andelen som hoppat av kan ha överskattats i enkätundersökningen.

Vissa svar är motsägelsefulla vad gäller arbete som huvudsaklig sysselsättning och arbete minst 1 timme under mätveckan. Några personer har angett att de haft arbete som huvudsaklig sysselsättning men har svarat att de inte arbetat minst 1 timme. Därför redovisas inte någon statistik över hur många personer som inte haft arbete som huvudsaklig sysselsättning, men som arbetat minst 1 timme.

Bearbetningsfel

Bearbetningsfel kan uppstå vid registreringen av svar från inkomna frågeblanketter. Då registreringen av svar sker maskinellt och genomgår flera logiska kontroller bedöms felet vara litet.

6.5.5. Bra att veta

Många av frågorna i enkätundersökningen är desamma som i den reguljära inträdesundersökningen, dvs. undersökningen av inträdet på arbetsmarknaden bland gymnasieavgångna som SCB genomför regelbundet. Se tabell 13 över vilka variabler som går att jämföra mellan enkäterna. Resterande frågor har antingen inte ställts i båda enkäterna eller ställt på olika sätt så att de resultaten inte är jämförbara.

Tabell 13

Variabler som går att jämföra mellan uppföljningen 2015 av unga utan slutbetyg/examen från gymnasieskolan och inträdesundersökningen 2014
Frågor som har ställts på samma sätt

Variabel	Fråga
Huvudsaklig sysselsättning	Vilken är din huvudsakliga sysselsättning?
Anställningsform (tillsvidareanställning, tidsbegränsad anställning)	Vilken typ av anställning hade du?
Yrke	Vilket arbete eller yrke hade du?
Hur man fått arbetet som varat minst sex månader	Hur fick du det här arbetet?
Varit arbetslös någon gång sedan gymnasieskolan	Har du varit arbetslös någon gång?
Arbetat utomlands	Har du arbetat utomlands någon gång?

Senast inträdesundersökningen gjordes var våren 2014. Den riktade sig då till avgångna från gymnasieskolan läsåret 2010/11, vilket motsvarar födda 1995. Uppföljningen gjordes tre år efter gymnasieskolan. Enkätundersökningen som ligger till grund för denna studie riktade sig till födda 1991-1994 och genomfördes hösten 2015, dvs. 2,5-5,5 år efter gymnasieskolan respektive 5,5-7,7 år efter grundskolan. Då andelen i arbete och etableringen på arbetsmarknaden ökar för varje år efter gymnasieskolan är det betydelsefullt hur många år som har gått mellan skola och uppföljning. Därför jämförs i denna studie enbart resultat för födda 1993-1994 med resultat för avgångna från gymnasieskolan 2011. Bland de som inte fullföljde gymnasieskolan låg uppföljningen hösten 2015 då 2,5-3,5 år efter gymnasieskolan. Den konjunkturella utvecklingen på arbetsmarknaden spelar roll för ungdomars möjligheter att få arbete. Konjunkturen har utvecklats positivt de senaste åren, vilket innebär att situationen 2015 bör ha varit något bättre än 2014. Jämförelsen mellan gruppen med respektive utan slutbetyg måste därför göras med försiktighet.

7. Referenser

IZA (2016) "Why Do Some Young Adults Not Graduate from Upper Secondary School? On the Importance of Signals of Labour Market Failure" Discussion Paper No. 9886 April 2016

Lundahl L (2014) "Hjälp på vägen?" i antologin "Den långa vägen till arbetsmarknaden - Om unga utanför" Olofsson J (red.)

Mörtvik R (2014) "Unga utanför - Om orsaker till långvarigt utanförskap" i antologin "Den långa vägen till arbetsmarknaden - Om unga utanför" Olofsson J (red.)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2014) "10 orsaker till avhopp"

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2017a) "Det stora steget - Delrapport om ungas övergång från skola till arbetsliv" ISSN 1651-2855 ISBN 978-91-88455-12-3

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2017b) "Nya nyanser av UVAS - Ungas övergång från gymnasiesärskolan till arbetslivet" ISSN 1651-2855, ISBN 978-91-88455-15-4

Nilsson A och Bäckman O (2014) "Unga vuxna som varken arbetar eller studerar" i antologin "Den långa vägen till arbetsmarknaden - Om unga utanför" Jonas Olofsson (red.)

Skolinspektionen (2014a) "Kunskapsöversikt för studieavbrott i gymnasieskolan" Dnr 400-2014:4245

Skolinspektionen (2014b) "Undervisning på yrkesprogram" Kvalitetsgranskning Rapport 2014:05

Skolverket (2016) "Vad ungdomar gör efter gymnasieskolan" Dnr: 2014:120

SOU 2016:77 Betänkande av Gymnasieutredningen "En gymnasieutbildning för alla - åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning"

Statistiska centralbyrån (2015a) "100 000 unga varken arbetar eller studerar" Artikel i SCB:s tidskrift Välfärd Nr 1/2015

Statistiska centralbyrån (2015b) "Långsiktig märkningseffekt av att varken arbeta eller studera" i SCB:s tidskrift Fokus på näringsliv och arbetsmarknad 2015, Information om utbildning och arbetsmarknad 2015:2

Statistiska centralbyrån (2017) "Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning 2013" Information om utbildning och arbetsmarknad Rapport 2016:1

Ungdomsstyrelsen (2012) "Fokus 12 - Levnadsvillkor för unga med funktionsnedsättning" Ungdomsstyrelsens skrifter 2012:3

Universitetskanslersämbetet (2015) "Etableringen på arbetsmarknaden för högskoleutbildade 2013 - Examinerade läsåren 2011/12, 2009/10 och 2007/08" Rapport 2015:26

8. In English

8.1. Summary

The follow-up comprises young people born 1991-1995 who would have entered upper secondary school in the autumn term 2007-2011 and would have left in the spring term 2010-2013.

The follow-up shows the extent to which young people entered upper secondary school and the results they achieved in the form of a school-leaving certificate or the highest grade in which they were registered. The young people were followed up based on a number of background variables. In addition, the young people's own perspective was presented concerning the reasons for never registering in upper secondary school or not completing upper secondary school with a school-leaving certificate, and their impression of whether they received support to complete upper secondary school and how well they feel any contacts with authorities concerning study and vocational guidance worked.

The follow-up also shows the extent to which young people were established in the labour market and the extent to which they studied at upper secondary level in municipal adult education or general courses at the folk high school. The objective of general courses at the folk high school is to give a school-leaving certificate corresponding to upper secondary school. The young people's own perception of their situation in the labour market in autumn 2015, that is, 2.5-5.5 years after they would have left upper secondary school, and their establishment process, is presented.

Virtually all young people in an age cohort enter upper secondary school

There was a very high level of transition from compulsory school to upper secondary school – about 98 percent of all school leavers from compulsory school entered upper secondary school directly following compulsory school. The proportion of those never entered upper secondary school corresponded to about one percent of the entire young population. Statistics show that the proportion of those who never entered upper secondary school is particularly high among newly arrived immigrated youths. The differences are very small between women and men.

Those who leave upper secondary school lacking a school-leaving certificate comprise a heterogeneous group – some are only missing a few points, others did not begin a national programme

Looking at the collected results in upper secondary school, virtually all young people did enter upper secondary school in 2007-2010, but only 77 percent left with a school-leaving certificate within five years. The proportion with a school-leaving certificate was higher among women. The impact of the tougher requirements in the reformed upper secondary school is clearly visible in the statistics. The proportion of young people with a school-leaving certificate among those who entered upper secondary school in 2011 dropped to 70 percent. The differences between the sexes remained the same.

The group lacking a school-leaving certificate from upper secondary school was heterogeneous in its results: some were only missing a few points to a school-leaving certificate, while others had not even begun a national programme. In the questionnaire survey, half of the respondents who had entered upper secondary

school, but lacked a school-leaving certificate stated that they had dropped out, and half of the respondents stated that they had completed the education.

Factors that affect results in upper secondary school

Research and other studies show which factors matter for results in upper secondary school. Some of these factors are investigated in this report:

- **Results in compulsory school**
The proportion of those who entered upper secondary school was smaller and the results in upper secondary school were also poorer among young people who had poor grades in compulsory school.
- **Swedish/foreign background and time spent in Sweden**
Young people with a foreign background, and in particular newly immigrated youth, entered upper secondary school to a lower extent and found it more difficult to achieve a school-leaving certificate.
- **Parents' educational level**
The proportion of those who never entered upper secondary school was slightly higher among young people whose parents had attended no more than primary and lower secondary education. Among those who entered upper secondary school, the proportion with a school-leaving certificate was lowest among those whose parents had attended no more than primary and lower secondary education. However, the proportion of those whose parents had attended no more than primary and lower secondary education was small.

The young people themselves give many reasons for not having completed upper secondary school, the primary one being school fatigue

In the survey study, half of the respondents gave school fatigue as a reason for not entering upper secondary school, for dropping out, or for completing, but lacking a school-leaving certificate. Other reasons, although not as common, included that they started to work, and factors linked to school, such as uninvolved teachers. Some respondents stated that a disability or other health-related reasons hindered them from entering or completing upper secondary education. Among those who never entered upper secondary school, some also stated that they were too old to start upper secondary school, and some stated that they had insufficient knowledge of the Swedish language. Men to a greater extent stated that they had school fatigue and that they started to work, while women to a greater extent stated health-related reasons and pregnancy.

Few of those who did not enter upper secondary school or dropped out were contacted

Many of those who never entered upper secondary school felt that they received neither guidance nor support to enter upper secondary school. About one out of ten were contacted by the municipality or social services when they did not enter upper secondary school. Among those who entered upper secondary school, about half felt they received help from school personnel to cope with upper secondary education. However, only a small percentage was contacted by the school when they dropped out of upper secondary education. Among those who dropped out or completed upper secondary school lacking a school-leaving certificate, six out of ten were still satisfied with their upper secondary school period.

Among those who never entered or who dropped out of upper secondary school, about half had not contacted any actor to get study or vocational guidance. Among those who completed upper secondary school but lacked a school-leaving certificate, the corresponding proportion was three out of four.

Three years after upper secondary education, 65 percent of the young people with a school-leaving certificate were established in the labour market or studying in higher education

To follow up establishment on the labour market, an establishment measure is used, which is a register-based measure of the connection to the labour market during a whole calendar year. Establishment on the labour market was best achieved among women and men who completed upper secondary school with a school-leaving certificate. Among those who left upper secondary school with a school-leaving certificate in 2010, 31 percent were established and 34 percent were enrolled in higher education in 2013. However, the sex differences were large - it was more common for women to study and more common among men to be established on the labour market. This is in line with the fact that more men attend vocational programmes and more women attend study preparation programmes. The questionnaire survey about young people's situation on the labour market three years after upper secondary school gives the same picture as the register statistics.

More young people with low income and who are unemployed or in other studies among those lacking a school-leaving certificate who were registered in the final grade in upper secondary school

Establishment on the labour market was slightly worse among young people who were registered in the final grade but lacking a school-leaving certificate. The proportion of those with an established position was only slightly lower compared with young people who had completed upper secondary school with a school-leaving certificate. A higher proportion of those had a weak position on the labour market, which meant a lower income, a high frequency of unemployment, and a higher proportion in other studies rather than higher education. A slightly higher proportion was not working nor studying compared with the group of young people who completed upper secondary school with a school-leaving certificate.

Among young people who were only registered in year 1 or year 2 of upper secondary school, or who never entered upper secondary school, there were many who were not working nor studying

Establishment on the labour market was worst among those who were only registered in year 1 or year 2 of upper secondary school, or who never entered upper secondary school at all. The proportion of those who were not working nor studying increased with lower results in upper secondary school. About one out of four of all those who entered upper secondary school but were at most registered in year 2, were not working nor studying three years after upper secondary school. The proportion was highest among young people who never entered upper secondary school at all (about four out of ten) and slightly higher among women than among men.

Many of those who entered upper secondary school but did not leave with a school-leaving certificate, completed their upper secondary education at a later date

Participation in upper secondary school courses at municipal adult education/folk high school was highest among young people who entered upper secondary school but did not receive a school-leaving certificate. Within five years of leaving, or when they would have left upper secondary school, 64 percent of the women and 45 percent of the men had at some time been registered in an upper secondary school course at municipal adult education/folk high school. Fewer than one in three of the young people who never entered upper secondary school had instead studied at an upper secondary school level in municipal adult education/folk high school up to five years after their peers completed upper secondary school.

Better employment and establishment process the more young people studied in upper secondary school

According to survey data, the main activity during one measurement week in autumn 2015 (that is, 2.5 to 3.5 years after they would have left upper secondary school) differed depending on their results in upper secondary school. The proportion of those who had work and their main activity was lowest among those who never entered upper secondary school and highest among those who completed upper secondary school lacking a school-leaving certificate. Register statistics, which is based on data for an entire calendar year, shows that the proportion of those with an established position was higher among those with a school-leaving certificate compared with those who were registered in year 3 in upper secondary school but did not have a school-leaving certificate. In the latter group, there was a higher proportion of people with a lower income and with a presence of unemployment.

The questionnaire survey shows that the proportion of those who, after compulsory school and upper secondary school, had a job that lasted at least six months was lowest among young people who never entered upper secondary school and highest among young people who completed upper secondary school with a school-leaving certificate. The poorer the results from upper secondary school, the higher the level of unemployment was.

8.2. List of graphs, tables and figures

List of graphs

Graph 1. School-leavers from 9th grade compulsory school, spring term 2007 to spring term 2011 and their transition to upper secondary school. Proportion in % (percent)

Graph 2. New entrants in upper secondary school, autumn term 2007 (including youths who would have entered upper secondary school in autumn term 2007) and their results in upper secondary school, by sex. Proportion in % (percent)

Graph 3. New entrants in upper secondary school, autumn term 2011 (including youths who would have entered upper secondary school autumn term 2011) and their results in upper secondary school, by sex. Proportion in % (percent)

Graph 4. New entrants in upper secondary school, autumn term 2007 (including youths who would have entered upper secondary school autumn term 2007) and their results in upper secondary school, by Swedish/foreign background. Proportion in % (percent)

Graph 5. New entrants in upper secondary school, autumn term 2007-2011 (including youths who would have entered upper secondary school), by Swedish/foreign background. Proportion in % (percent)

Graph 6. New entrants in upper secondary school, autumn term 2007 (including youths who would have entered upper secondary school autumn term 2007) and their results in upper secondary school, by parents' level of education. Proportion in % (percent)

Graph 7. New entrants in upper secondary school, autumn term 2007-2011 (including youths who would have entered upper secondary school), by parents' level of education. Proportion in % (percent)

Graph 8. New entrants in upper secondary school, autumn term 2007 (including youths who would have entered upper secondary school autumn term 2007) and their results in upper secondary school, by results from compulsory school. Proportion in % (percent)

Graph 9. New entrants in upper secondary school, autumn term 2007 (including youths who would have entered upper secondary school autumn term 2007) and their results in upper secondary school, by eligibility to upper secondary school. Proportion in % (percent)

Graph 10. New entrants in upper secondary school, autumn term 2007-2011 (including youths who would have entered upper secondary school) and their results in upper secondary school, by results in compulsory school. Proportion in % (percent)

Graph 11. New entrants in upper secondary school, autumn term 2007 (including youths who would have entered upper secondary school autumn term 2007) and their results in upper secondary school, by type of programme they registered for in the beginning of upper secondary school. Proportion in % (percent)

Graph 12. New entrants in upper secondary school, autumn term 2011 (including youths who would have entered upper secondary school autumn term 2011) and their results in upper secondary school, by type of programme they registered for in the beginning of upper secondary school. Proportion in % (percent)

Graph 13. New entrants in upper secondary school, autumn term 2007-2011 (including youths who would have entered upper secondary school), by type of programme they registered for in the beginning of upper secondary school, and by sex. Proportion in % (percent)

Graph 14. Reasons why youths dropped out from upper secondary school or completed without a school-leaving certificate. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent). The question allowed for several answers, which is why the total proportion is more than 100 percent.

Graph 15. Reasons why youths did not register for upper secondary school. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent). The question allowed for several answers, which is why the total proportion was more than 100 percent.

Graph 16. Type of disability that hindered youths from registering for/completing upper secondary school with a school-leaving certificate. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent). The question allowed for several answers, which is why the total proportion was more than 100 percent.

Graph 17. Experience of getting guidance and support to be able to register for/complete upper secondary school with a school-leaving certificate. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent)

Graph 18. Contacted agencies or organisations to get study or vocational guidance. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent). The question allowed for several answers, which is why the total proportion was more than 100 percent.

Graph 19. Experience of how well contact with agencies worked, by Swedish/foreign background. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent)

Graph 20. Reasons why contacts with agencies to get study or vocational guidance functioned well or poorly. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent). The question allowed for several answers, which is why the total proportion was more than 100 percent.

Graph 21. Status on the labour market in 2011 and 2013 (1 and 3 years after upper secondary school), by sex. Pupils who left upper secondary school with a school-leaving certificate in 2009/10 and other youths of the same age. Proportion in % (percent)

Graph 22. Status in the labour market in 2011 and 2013 (1 and 3 years after upper secondary school), by results in upper secondary school and by sex. Pupils who left upper secondary school with a school-leaving certificate in 2009/10 and other youths of the same age. Proportion in % (percent)

Graph 23. Average status in the labour market 1 and 3 years after youths of the same age left upper secondary school, by sex. Youths who did not enter upper secondary school in 2007-2010. Proportion in % (percent)

Graph 24. Average status in the labour market 1 and 3 years after youths of the same age left upper secondary school, by Swedish/foreign background and by sex. Youths who did not enter upper secondary school in 2007-2010. Proportion in % (percent)

Graph 25. Average status at the labour market 1 and 3 years after youths in the same age leaving upper secondary school, by eligibility to upper secondary school and sex. Youths who did not enter upper secondary school 2007-2010. Proportion in % (percent)

Graph 26. Accumulated participation in upper secondary level education in municipal adult education or in folk high school in 2008-2015, by results in upper secondary school, by sex. New entrants in upper secondary school, autumn term 2007-2011 (including youths who would have entered upper secondary school). Proportion in % (percent)

Graph 27. Participants in municipal adult education at upper secondary level 2012-2015 by sex, and number of participants registered in general courses at folk high schools (both compulsory level and upper secondary level courses, minimum participation of 15 days) 2015-2016, by sex. Number

Graph 28. Pupils who received a school-leaving certificate from municipal adult education at upper secondary level 2012-2015, by sex. Number

Graph 29. Main occupation, autumn 2015. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent)

Graph 30. Work and studies as main activity, autumn 2015, by results in upper secondary school and sex. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent)

Graph 31. Full and part time among those who worked at least one hour during the measurement week, by result in upper secondary school and by sex. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent)

Graph 32. Vocation among youths who had worked at least one hour during the measurement week, by sex. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent)

Graph 33. Work that lasted at least six months, by results in upper secondary school. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent)

Graph 34. Unemployment since compulsory or upper secondary school, and the unemployment's total length, by results in upper secondary school. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent)

Graph 35. Registered as searching for work at Arbetsförmedlingen (Sweden's Public Employment Agency) and actively searching for work, by sex and Swedish/foreign background. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994

lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent)

Graph 36. Type of disability that hindered youths from registering for/completing upper secondary school with a school-leaving certificate. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent). The question allowed for several answers, which is why the total proportion was more than 100 percent.

List of tables

Table 1. School-leavers from 9th grade compulsory school, spring term 2007-spring term 2011, who did not enter upper secondary school within two years, by background factors. Average number and average proportion in percent (%) of all school-leavers from 9th grade compulsory school

Table 2. Main source of income for the population and for youths not in employment nor studies (NEET) aged 20-25, in 2012. Proportion in % (percent)

Table 3. Number of months after compulsory school or upper secondary school before youths got their first employment of at least 6 months, by result in upper secondary school. Follow-up autumn 2015 of youths born 1991-1994 lacking a school-leaving certificate from upper secondary school. Proportion in % (percent)

Table 4. Persons aged 16-29 years, in 2016, by disability and reduced capacity to work. Number and proportion in % (percent)

Table 5. Overview of different populations of school-leavers in 9th grade compulsory school and different reporting groups by date of first registration as a citizen

Table 6. Number of school-leavers from 9th grade compulsory school and academic year respectively in this study

Table 7. Number of school-leavers from 9th grade compulsory school who registered for upper secondary school the same year they left compulsory school according to the National Agency for Education's official statistics and according to calculations in this study. Proportion in % (percent)

Table 8. Overview of different populations of new entrants and different reporting groups by date of first registration as a citizen

Table 9. Income limits for 2010, 2011, 2012, 2014 and 2014 (SEK)

Table 10. Overview of populations and years for follow-ups. Youths who entered upper secondary school

Table 11. Overcoverage in the sample, non-response and answers

Table 12. Persons who answered that they had not entered upper secondary school. Number

Table 13. Variables that are comparable between the 2015 follow-up of youths lacking a school-leaving certificate/exam from upper secondary school and the follow-up of entrance in the labour market in 2014. Questions that were phrased the same way

Table 14. Stratification

Table 15. Overcoverage in the sample

Table 16. Level of education according to the register of the population's education for those who answered that they had not entered upper secondary education

Table 17. Possible auxiliary variables

Table 18. Response rate by sex

Table 19. Response rate by age

Table 20. Response rate by foreign background

Table 21. Response rate by eligibility to upper secondary school

Table 22. Response rate by parents' educational level

Table 23. Response rate by children

Table 24. Response rate by results in upper secondary school

Table 25. Response rate by household's income

Table 26. Response rate by status on the labour market

Table 27. Response rate by qualification points in 9th grade

Table 28. Response rate by data source for educational level

Table 29. Result of multivariate analysis

Table 30. Auxiliary variables

List of figures

Figure 1. Transitional process with obstacles – factors that negatively impact the status on the labour market

8.3. List of terms

This list of terms contains all terms used in graphs, tables and figures in Chapters 3-5. Terms that only occur in the graph, table and figure headings are not listed here. See chapter 8.2. for list of graphs, tables and figures.

1 år efter gy	1 year after upper secondary school	Arbetslöshet, olika åtgärder	Unemployment, participation in different programmes
7-12 månader	7-12 months	Arbetsmarket	Labour market
A		Avbrott/ ofullständiga gymnasiebetyg	Drop-out/ incomplete school-leaving certificate
Aktivitetsersättning	Activity compensation		
Aldrig påbörjat gymnasieskolan	Never registered in upper secondary school	Avgångna från grundskolan	School-leavers from 9th grade compulsory school
Aldrig varit arbetslös	Never been unemployed	B	
Allmän kurs	General course	Basbelopp	Base amount
Andel	Percentage, proportion, share	Befolkning	Population
Andra myndigheter	Other agencies	Blev dåligt bemött i skolan	Was treated badly at school
Annan funktionsnedsättning	Other disability	Blev mobbad	Was bullied
Annat	Other	Bra	Good
Annat hälsoskäl (annat än funktionsnedsättning)	Other health related reasons (other than disability)	Brist på möjligheter och resurser	Lack of opportunities and resources
Antal personer	Number of persons	Bristande motivation	Lack of motivation
Arbete	Employment, work	Både vägledning och stöd	Both guidance and support
Arbetsförmedlingen	Arbetsförmedlingen (Sweden's Public Employment Agency)	Började arbeta	Started working
Arbetslös	Unemployed	D	
		De visade förståelse för min situation	They showed understanding for my situation
		De visade ingen förståelse för min situation	They did not show any understanding for my situation
		Deltid	Part-time

Dåligt	Bad	F	
E		Flickor	Girls
Eftergymnasial utbildning	Post-secondary education	Folkhögskola	Folk high school
Ej folkbokförd	Not registered as a citizen	Fortsatta skolproblem	Persistent problems at school
Ej folkbokförda aktuellt år	Not registered as a citizen current year	Funktionsnedsättning	Disability
Ekonomiskt bistånd	Economic benefits	Födda i Sverige	Born in Sweden
Elever med slutbetyg från grundskolan - Ej nått målen i två eller fler ämnen	Pupils with school-leaving certificate - not passed in two or more subjects	Födda utomlands, invandrat efter skolstart, men inte nyinvandrad	Born abroad, immigrated after school start, but not recently immigrated
Elever med slutbetyg från grundskolan - Nått målen i alla ämnen/ i alla ämnen förutom i ett ämne	Pupils with school-leaving certificate - passed in all subjects or in all but one	Födda utomlands, invandrat före skolstart	Born abroad, immigrated before school start
Elever med/utan behörighet till gymnasieskolan	Pupils with/without eligibility for upper secondary school	Födda utomlands, nyinvandrad	Born abroad, recently immigrated
Elever utan slutbetyg från grundskolan - Saknar betyg i samtliga ämnen	Pupils not eligible for upper secondary school	Förgymnasial utbildning	Primary and lower secondary education
Ersättning för arbetsmarknads-politiska program	Benefits of participating in labour market programmes	Föräldraledighet samt vård av närstående	Parental leave compensation and compensation for care of relative
Etablerad ställning	Established status	Föräldrarnas utbildningsnivå	Parents' educational level
Etableringsstatus	Status on the labour market	G	
Examen	Exam	Graviditet eller barn	Pregnancy or child/children
Examen efter 3 år	Exam after three years	Grundskoleutbildning	Compulsory education
		Gymnasial utbildning	Upper secondary education
		Gymnasieskola	Upper secondary school

H			
Hade användning av informationen jag fick	Had use for the information I got	Ingen behörighet till gymnasieskolan	Without eligibility to upper secondary school
Hade ingen användning av informationen som gavs	Had no use for the information I got	Ingen kontakt	No contact
Hade redan arbete innan de slutade skolan	Already had work when leaving school	Inrikes född	Swedish born
Hade redan tillräckligt med utbildning	Had sufficient education already	Inskrivnen på Arbetsförmedlingen	Registered as seeking work at Arbetsförmedlingen (Sweden's public employment agency)
Haft arbete i minst sex månader	Have had work with a duration of at least six months	Inte påbörjat gymnasieskolan inom 2 år	Not registered for upper secondary school within 2 years after leaving lower secondary school
Har ej haft arbete i minst sex månader	Have not had work with a duration of at least six months		
Heltid	Full-time	Introduktionsprogram	Introductory programme
Hoppat av	Dropped out	Inträdet på arbetsmarknaden	Entrance into the labour market
Huvudsaklig inkomstkälla	Main source of income	Invandrarintroduktion (en inriktning inom det individuella programmet)	Immigrants introduction (specialisation within the individual programme)
Huvudsaklig sysselsättning	Main activity		
Högskolestudier	Higher education		
Högskoleförberedande program	Study preparation programme		
Hörselnedsättning/ dövhet	Hearing loss/deafness		
Höstterminen	Autumn term		
I		K	
Individuellt program	Individual programme	Kom inte in på förstahandsval	Was not get accepted to my first choice programme
Programbyten	Change of programmes in upper secondary	Kommunal vuxenutbildning	Municipal adult education
		Komvux	Municipal adult education

Konfidensintervall	Confidence interval	Nyborjare i gymnasieskolan	New entrants at upper secondary school
Kontakterna fungerade bra	The contacts functioned well	Oengagerade lärare	Uncommitted teachers
Kontakterna fungerade inte bra	The contacts did not function well	Osäker ställning	Uncertain status
Kvinnor	Women	P	
L		Pojkar	Boys
Läsår	Academic year	Population	Population
Löneinkomst	Employment income	Problem hemma	Problems at home
M		Procent	Percent
Med slutbetyg	With a school-leaving certificate	Programtyp	Type of programme
Med slutbetyg efter 3-5 år	With a school-leaving certificate after 3-5 years	R	
Med/utan nedsatt arbetsförmåga	With/without reduced capacity to work	Resultat i grundskolan	Results in compulsory school
Mer än 12 månader	More than 12 months	Resultat i gymnasieskolan	Results in upper secondary school
Mindre än 7 månader	Less than 7 months	Rörelsehinder	Physical disability
Minns inte	Don't remember	S	
Mobbning	Bullying	Saknar inkomst	No income at all
Myndigheten/organisationen var lätt att nå	The agency/organisation was easy to reach	Service-, omsorgs- och försäljningsyrken	Service, care and shop sales workers
Myndigheten/organisationen var svår att nå	The agency/organisation was difficult to reach	Sjukskriven	On sick leave
Män	Men	Skolk	Truancy
Mätvecka	Measurement week	Skoltrött	Tired of school
N		Slutbetyg	School-leaving certificate
Neuropsykiatrisk störning	Neuropsychiatric disorder	Slutfört utan slutbetyg	Completed school without a school-leaving certificate
		Specialutformat program	Specially designed programme

Språk-introduktion (ett introduktions-program)	Language introduction (an introductory programme)	Universitet	University
Språkstörning/dyslexi	Language disorder/dyslexia	Upp till 1 år efter gymnasieskolan (3 år)	Up to 1 year after upper secondary school (3 years)
Statistiskt säkerställd	Statistically significant	Uppgift saknas	Data missing
Studieförberedande program	Study preparation programme	Utan slutbetyg	Without school-leaving certificate
Studiemedel	Study funding	Utan slutbetyg - högst årskurs 1	Without school-leaving certificate - maximum first grade
Studier	Studies		
Stöd från t.ex. familj och vänner	Support from for instance family and friends	Utbildningen var för svår	The programme was too difficult
Stökig skolmiljö	Loud school environment	Utländsk bakgrund	Foreign background
Svag ställning	Weak status	Utrikesfödd	Foreign born
Svensk bakgrund	Swedish background	UVAS	Youths not working nor studying
Svårt att hänga med i grundskolan	Hard to follow in compulsory school		
Synnedättning / blindhet	Vision loss/blindness		
Sysselsättning	Activity, employment, occupation		
Söker aktivt arbete	Actively seeking work		
T			
Totalt	Total		
U			
Under gymnasieskolan (3 år) och höstterminen därefter	During upper secondary school (3 years) and autumn term thereafter	Vi hade för lite kontakt	We had too little contact
		Vi hade kontakt lagom ofta	We had just enough contact
		Vårterminen	Spring term
		Vägledning från t.ex. skola eller kommun	Guidance from for instance school or municipality
Ungdomar som skulle påbörjat gymnasieskolan	Youths who would have entered upper		

Y			
Yrke	Occupation, vocation	Övergång till gymnasieskolan inom 1 år	Entered upper secondary school one year after leaving compulsory school
Yrken inom administration och kundtjänst	Administration and customer services clerks	Övriga i befolkningen	The rest of the population
Yrken inom byggverksamhet och tillverkning	Building and manufacturing workers	Övriga studier	Other types of study
Yrken inom lantbruk, trädgård, skogsbruk och fiske	Agricultural, horticultural, forestry and fishery workers	Övrigt	Other
Yrken inom maskinell tillverkning och transport m.m.	Mechanical manufacturing and transport workers, etc.		
Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens	Occupations requiring advanced level of higher education		
Yrken med krav på högskolekompetens eller motsvarande	Occupations requiring higher education qualifications or equivalent		
Yrken med krav på kortare utbildning eller introduktion	Elementary occupations		
Yrkesförberedande program	Vocational programme		
Yrkesprogram	Vocational programme		
Årskurs	Grade		
Ö			
Övergång till gymnasieskolan höstterminen samma år	Entered upper secondary school the same year as leaving compulsory school		

Bilaga 1 Översikt över statistik och uppföljningar

Denna bilaga ger en överblick över olika aktörer och vilka uppföljningar de genomför om resultat i gymnasieskolan, ungdomars etablering på arbetsmarknaden och om gruppen unga som varken arbetar eller studerar.

Uppföljning av ungdomars resultat i gymnasieskolan

Skolverket är statistikansvarig myndighet för statistik över skolväsendet och publicerar på sin hemsida statistik över övergången från grund- till gymnasieskolan och genomströmningen till gymnasieskolan.

Övergången från grund- till gymnasieskola omfattar andelen avgångna från grundskolan som påbörjar gymnasieskolan samma år. Genomströmningen i gymnasieskolan redovisas för ungdomar som har påbörjat gymnasieskolan. Skolverket följer inte upp i hur stor omfattning ungdomar inte påbörjar gymnasieskolan.

Skolverket tar även fram officiell statistik över övergången från gymnasieskolan till den kommunala vuxenutbildningen bland elever som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg/examen samt bland elever som varit inskrivna i årskurs 3 men som saknade slutbetyg/examen. Ingen motsvarande statistik tas fram för ungdomar som inte varit inskrivna i årskurs 3 i gymnasieskolan.

Uppföljning av ungdomars etablering på arbetsmarknaden

Ungdomars etablering på arbetsmarknaden följs upp av ett flertal myndigheter.

Skolverket tar sedan 2014 fram registerbaserad statistik om ungdomars etablering på arbetsmarknaden efter gymnasieskolan. Uppföljningen omfattar elever som fullföljt gymnasieskolan med slutbetyg/examen och elever i samma ålder som inte gjort det. Skolverket följer inte upp etableringen på arbetsmarknaden för ungdomar som aldrig påbörjat gymnasieskolan. Motsvarande statistik har tidigare år tagits fram av SCB, dock enbart för elever som avslutat gymnasieskolan med slutbetyg.

SCB tar sedan 1996 fram enkätundersökningar som beskriver inträdet på arbetsmarknaden för ungdomar som fullföljt gymnasieskolan med slutbetyg. Uppföljningen görs tre år efter gymnasieskolan. Den senaste studien, som genomfördes 2014, omfattade även elever som varit inskrivna i årskurs 3 i gymnasieskolan, men som saknade slutbetyg. Ungdomar som högst varit inskrivna i årskurs 1 eller 2 eller som inte påbörjat gymnasieskolan följs inte upp regelbundet.

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor har i uppdrag att ta fram en registerbaserad studie över etableringen på arbetsmarknaden bland samtliga ungdomar i en ålderskohort. Uppföljningen ska slutrapporteras till regeringen i februari 2018.

Myndigheten för yrkeshögskolan, Statistiska centralbyrån och Universitetskanslersämbetet genomför olika uppföljningar efter yrkeshögskolan och högskolan. Skolverket har även genomfört en registerbaserad uppföljning av etableringen på arbetsmarknaden efter komvux.

Uppföljning av gruppen unga som varken arbetar eller studerar

Gruppen unga som varken arbetar eller studerar i befolkningen följs upp på två sätt. Temagruppen Unga i arbetslivet på Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor publicerar regelbundet statistik som baseras på registerdata och som avser unga som varken arbetar eller studerar (UVAS). Statistiska centralbyrån publicerar regelbundet statistik över antalet unga som varken arbetar eller studerar som baseras på arbetskraftsundersökningen (NEET - Not in Employment, Education, or Training).

UVAS-måttet tas fram genom registerstudier. För att ingå i gruppen får ungdomarna inte ha haft någon studerandeinkomst eller deltagit i studier under det aktuella året och inte heller ha varit inskrivna på grund- eller forskarutbildning vid högskola eller universitet. Summan av eventuell inkomst från arbetsgivare och aktiv näringsverksamhet (exklusive underskott) plus inkomst från grundläggande militärutbildning får inte överstiga ett basbelopp. I gruppen ingår inte ungdomar som har arbetspendlat till Norge eller Danmark. Personer som har deltagit i svenska för invandrare (Sfi) 60 timmar eller mer under det aktuella året ingår inte heller. Det är temagruppen Unga i arbetslivet som har utarbetat analysmodellen för unga som varken arbetar eller studerar. Temagruppen är ett samarbetsprojekt mellan Arbetsförmedlingen, Communicare, Försäkringskassan, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Skolverket, Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting.

NEET-måttet utgår från Eurostats definition och mäts genom intervjuer i Arbetskraftsundersökningarna (AKU). Det måttet omfattar personer som under en given vecka inte var sysselsatta, och som inte heller deltagit i studier under veckan eller tre veckor tidigare.

Bilaga 2 Uppdraget

Del 1 - Uppdrag att genomföra ett utvecklingsarbete

I februari 2014 fick SCB i uppdrag av regeringen att genomföra ett utvecklingsarbete (U2014/1605/UC, U2014/654/UC)

"Regeringen uppdrar åt Statistiska centralbyrån att genomföra ett utvecklingsarbete inför eventuell uppföljning av etableringsprocessen bland ungdomar som inte har påbörjat eller har avbrutit en gymnasieutbildning. Uppdraget ska genomföras i enlighet med vad som beskrivs i Statistiska centralbyråns skrivelse Uppdrag m uppföljning av unga utanför m.m., Statistiska centralbyråns dnr 2014/1821 (U2014/654/UC).

I uppdraget ingår att ta fram ett underlag med olika alternativ för hur uppföljning av etableringsprocessen bland ungdomar som inte har påbörjat eller har avbrutit gymnasieutbildning kan genomföras. Därvid ska beläggas vilka kostnader som de olika alternativen av uppföljningen föranleder. Uppföljningen ska omfatta frågor om dessa ungdomars nuvarande sysselsättning, vilka studier de ägnat sig åt efter grundskolan och i vilken omfattning de förvärosarbetat. I utvecklingsarbetet ska Statistiska centralbyrån samråda med den av regeringen aviserade Grundskoleutredningen, som ska utreda hur en tioårig grundskola skulle kunna genomföras (promemoria på regeringens hemsida Tre förslag för stärkt grundskolan, 2014-01-08)."

Regeringsuppdraget återrapporterades i maj 2014 (Dnr 2014/742, Dnr 2013/1821).

Del 2 - Uppdrag att genomföra uppföljning av unga utan gymnasieutbildning

I september 2014 fick SCB i uppdrag av regeringen att genomföra uppföljningen enligt ett av de föreslagna alternativen (U2014/5385/UC, U2014/3410/UC, U2010/6021/UC (delvis)).

"Regeringen uppdrar åt Statistiska centralbyrån att genomföra en uppföljning av etableringsprocessen bland ungdomar som inte har påbörjat eller har avbrutit en gymnasieutbildning. Uppföljningen ska genomföras med användande av webbenkät och telefonintervjuer, dvs. i enlighet med alternativ 3 i Statistiska centralbyråns skrivelse Uppdrag att genomföra utvecklingsarbete – Uppföljning av etableringsprocessen bland ungdomar som inte har påbörjat eller avbrutit en gymnasieutbildning. Statistiska centralbyråns dnr 2014/742 (U2014/3410/UC). [...] Statistiska centralbyrån ska senast den 15 oktober 2015 till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) lämna en lägesrapport. Statistiska centralbyrån ska vidare den 31 mars 2016 i en slutrapport till Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) redovisa resultat av undersökningen inklusive en registerstudie."

Uppdraget ändrades i juni 2015 (U2014/7626/UF, U2015/03536/UF) såtillvida att uppföljningen även skulle omfatta frågor om förekomst av funktionsnedsättning. Sista datum för återrapporteringen ändrades till 30 april 2017.

Denna redovisning svarar mot del 2 i uppdraget.

Bilaga 3 Frågeformulär webb enkätundersökning 2015

Gråmarkeringar: Anvisningar för att navigera i enkäten. Automatiska hopp i webbenkäten utifrån tidigare svar

Först några frågor om studier	
1a	<p>Har du påbörjat gymnasiet?</p> <p>☐ Ja</p> <p>☐ Nej → Gå till F4a</p>
1b	<p>Går du på gymnasiet just nu?</p> <p>☐ Ja → Gå till F33a</p> <p>☐ Nej</p>
2	<p>Har du fullföljt dina gymnasiestudier genom att ta gymnasieexamen eller fått slutbetyg?</p> <p><i>Räkna med utländska gymnasiestudier och gymnasiesärskola.</i></p> <p><i>Räkna inte med</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - samlat betygsdokument och studiebevis - introduktionsprogrammet (IM-programmet) - individuella programmet (IV-programmet) <p>☐ Ja → Gå till F33a</p> <p>☐ Nej</p>
3	<p>Hoppade du av eller gick du klart gymnasiet?</p> <p><i>Med att gå klart menas att fortsätta vara inskriven på gymnasiet och studera helt eller delvis, för att avsluta sina studier samtidigt som sina klasskamrater. Vissa kallar det att "ta studenten utan behörighet i alla ämnen eller med ofullständiga betyg".</i></p> <p>☐ Hoppade av (med eller utan samlat betygsdokument eller studiebevis)</p> <p>☐ Gick klart (med samlat betygsdokument eller studiebevis)</p> <p>Båda går till F4b</p>
4a	<p>Varför påbörjade du aldrig gymnasiet?</p> <p><i>Flera alternativ kan markeras!</i></p> <p>☐ Du kom inte in på ditt förstahandsval</p> <p>☐ Du började arbeta</p> <p>☐ Du var inte behörig</p> <p>☐ Du var skoltrött</p> <p>☐ Graviditet eller barn hindrade dig</p> <p>☐ En funktionsnedsättning hindrade dig, t.ex. dyslexi, ADHD, syn- eller hörselnedsättning eller rörelsehinder* → Gå till F5</p> <p>☐ Annat hälsoskäl hindrade dig</p>

	☐ Annat, beskriv... <p>*Text som visas i informationsikon: Hit räknas en tillfällig eller bestående nedsättning av en fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Den kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd, eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada.</p>
4b	<p>Varför fullföljde du inte gymnasiet genom att ta gymnasieexamen eller få slutbetyg?</p> <p><i>Flera alternativ kan markeras!</i></p> ☐ Utbildningen var för svår ☐ Du kom inte in på ditt förstahandsval ☐ Du hade redan tillräckligt med utbildning ☐ Du började arbeta ☐ Oengagerade lärare ☐ Stökig skolmiljö ☐ Du blev dåligt bemött i skolan ☐ Du blev mobbad ☐ Du var skoltrött ☐ Graviditet eller barn hindrade dig ☐ En funktionsnedsättning hindrade dig, t.ex. dyslexi, ADHD, syn- eller hörselnedsättning eller rörelsehinder* → Gå till F5 ☐ Annat hälsoskäl hindrade dig ☐ Annat, beskriv... <p>* Text som visas i informationsikon: Hit räknas en tillfällig eller bestående nedsättning av en fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Den kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd, eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada.</p>
5	<p>Enbart de som svarat att en funktionsnedsättning hindrat dem i F4</p> <p>Vilken eller vilka typer av funktionsnedsättning hindrade dig?</p> <p><i>Flera alternativ kan markeras!</i></p> ☐ Språkstörning, t.ex. dyslexi ☐ Neuropsykiatrisk störning, t.ex. ADHD, Tourettes, Aspergers ☐ Synnedsättning/blindhet ☐ Hörselnedsättning/dövhet ☐ Rörelsehinder ☐ Annan funktionsnedsättning, nämligen...
6a	<p>Enbart de som svarat att de inte påbörjat gymnasieskolan i F1</p> <p>Har du fått någon vägledning eller stöd för att kunna påbörja gymnasiet?</p> ☐ Ja, vägledning från t.ex. skola eller kommun ☐ Ja, stöd från t.ex. familj och vänner ☐ Ja, både vägledning och stöd ☐ Nej

6b	<p>Enbart de som svarat att de påbörjat gymnasieskolan i F1</p> <p>Under tiden i gymnasiet, fick du någon vägledning eller stöd för att kunna fullfölja din gymnasieutbildning?</p> <p><i>Fullfölja gymnasieutbildningen genom att antingen ta gymnasieexamen eller få slutbetyg.</i></p> <p>☐ Ja, vägledning från t.ex. skola eller kommun</p> <p>☐ Ja, stöd från t.ex. familj och vänner</p> <p>☐ Ja, både vägledning och stöd</p> <p>☐ Nej</p>
7	<p>Enbart de som svarat att de påbörjat gymnasieskolan i F1</p> <p>Under tiden i gymnasiet, gjorde skolpersonalen något för att du skulle kunna fullfölja din gymnasieutbildning?</p> <p><i>Till skolpersonal räknas t.ex. rektor, lärare, studievägledare och mentor.</i></p> <p>☐ Ja</p> <p>☐ Nej</p> <p>☐ Minns inte</p>
8	<p>Enbart de som svarat att de hoppat av gymnasieskolan i F3</p> <p>Kontaktade din gymnasieskola dig efter att du hoppat av gymnasiet?</p> <p>☐ Ja</p> <p>☐ Nej</p> <p>☐ Minns inte</p>
9a	<p>Enbart de som svarat att de inte påbörjat gymnasieskolan i F1</p> <p>Kontaktade någon från kommunen eller socialtjänsten dig när du inte påbörjade gymnasiet?</p> <p>☐ Ja, från kommunen</p> <p>☐ Ja, från socialtjänsten</p> <p>☐ Ja, både från kommunen och socialtjänsten</p> <p>☐ Nej</p> <p>☐ Minns inte</p>
9b	<p>Enbart de som svarat att de hoppat av gymnasieskolan i F3</p> <p>Kontaktade någon från kommunen eller socialtjänsten dig när du hoppade av gymnasiet?</p> <p>☐ Ja, från kommunen</p> <p>☐ Ja, från socialtjänsten</p> <p>☐ Ja, både från kommunen och socialtjänsten</p> <p>☐ Nej</p> <p>☐ Minns inte</p>
10	<p>Kontaktade du några myndigheter eller organisationer för att få studie- eller yrkesvägledning?</p> <p><i>Flera alternativ kan markeras!</i></p>

	☐ Ja, Arbetsförmedlingen ☐ Ja, Försäkringskassan ☐ Ja, kommunen ☐ Ja, socialtjänsten ☐ Ja, nämligen... ☐ Nej, kontaktade inga → Gå till F13 ☐ Minns inte
11	Hur har kontakterna fungerat över lag? <i>Hit räknas kontakter med kommun/socialtjänst och myndighet/organisation.</i> ☐ Bra ☐ Varken bra eller dåligt → Gå till F13 ☐ Dåligt → Gå till F12b
12 a	Varför har kontakterna fungerat bra? <i>Flera alternativ kan markeras!</i> ☐ Du hade användning av informationen du fick ☐ De visade förståelse för din situation ☐ Myndigheten/organisationen var lätt att nå ☐ Ni hade kontakt lagom ofta ☐ Annat, beskriv... Gå till F13
12 b	Varför har kontakterna fungerat dåligt? <i>Flera alternativ kan markeras!</i> ☐ Du hade ingen användning av informationen som gavs ☐ De visade ingen förståelse för din situation ☐ Myndigheten/organisationen var svår att nå ☐ Ni hade för lite kontakt ☐ Annat, beskriv...
13	Hur nöjd eller missnöjd är du med din tid i gymnasiet som helhet? <i>Räkna med skolan, programmet, klasskamraterna, lärarna och liknande.</i> ☐ Mycket nöjd ☐ Ganska nöjd ☐ Ganska missnöjd ☐ Mycket missnöjd ☐ Vet inte

14	<p>Har du studerat utomlands?</p> <p><i>Räkna med studier på gymnasial och eftergymnasial nivå, t.ex. folkhögskola och universitet/högskola.</i></p> <p><i>Minst hälften av studietiden ska ha skett utomlands.</i></p> <p>☐ Ja</p> <p>☐ Nej</p>
Nu kommer några frågor om arbete och sysselsättning	
15	<p>Vilken är din huvudsakliga sysselsättning?</p> <p>☐ Arbetar* (t.ex. anställd, egen företagare)</p> <p><i>Om du är tillfälligt frånvarande men räknar med att gå tillbaka till arbetet, ska du svara "arbetar".</i></p> <p><i>Tillfällig frånvaro kan innebära t.ex. semester, sjukdom, föräldraledighet/vård av barn eller tjänstledighet för studier.</i></p> <p>☐ I arbetsmarknadspolitisk åtgärd</p> <p>☐ Arbetslös</p> <p>☐ Studerar vid Komvux</p> <p>☐ Studerar vid folkhögskola</p> <p>☐ Studerar vid yrkeshögskola</p> <p>☐ Studerar vid universitet/högskola</p> <p>☐ Är sjukskriven/har aktivitetsersättning</p> <p>☐ Annat, nämligen...</p> <p>* Text som visas i informationsikon: Till arbete räknas avlönat arbete i form av</p> <ul style="list-style-type: none"> - anställning oavsett varaktighet - arbete som egen företagare/fri yrkesutövare <p>Arbetet ska vara i inkomstbringande syfte och bestå av antingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - lön - engångsersättning - arvode - naturaförmån - förutsedd framtida vinst för egna företagare/fria yrkesutövare <p>Till arbete räknas även</p> <ul style="list-style-type: none"> - att utan kontant lön arbeta som medhjälpande hushållsmedlem i familjemedlems företag - svartarbete - arbete utomlands
16	<p>Har du haft ett arbete som varat minst 6 månader? Det kan vara som anställd, egen företagare eller medhjälpande hushållsmedlem.*</p> <p>☐ Ja</p> <p>☐ Nej → Gå till F19</p> <p>* Text som visas i informationsikon: Till arbete räknas avlönat arbete i form av</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - anställning oavsett anställningsform eller omfattning - arbete som egen företagare/fri yrkesutövare <p>Arbetet ska vara i inkomstbringande syfte och bestå av antingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - lön - engångsersättning - arvode - naturaförmån - förutsedd framtida vinst för egna företagare/fria yrkesutövare <p>Till arbete räknas även</p> <ul style="list-style-type: none"> - att utan kontant lön arbeta som medhjälpande hushållsmedlem i familjemedlems företag - svartarbete - arbete utomlands
17 a	<p>Enbart de som svarat att de inte påbörjat gymnasieskolan i F1</p> <p>Hur många månader efter att du slutade grundskolan fick du det arbetet, dvs. det som varade i minst 6 månader?</p> <p>☐ Mindre än 7 månader</p> <p>☐ 7-12 månader</p> <p>☐ Mer än 12 månader</p> <p>☐ Hade redan arbete innan jag slutade grundskolan</p> <p>☐ Minns inte</p>
17 b	<p>Enbart de som svarat att de hoppat av gymnasieskolan i F3</p> <p>Hur många månader efter att du hoppade av gymnasiet fick du det arbetet, dvs. det som varade i minst 6 månader?</p> <p>☐ Mindre än 7 månader</p> <p>☐ 7-12 månader</p> <p>☐ Mer än 12 månader</p> <p>☐ Hade redan arbete innan jag hoppade av gymnasiet</p> <p>☐ Minns inte</p>
17 c	<p>Enbart de som svarat att de fullföljt gymnasieskolan i F3</p> <p>Hur många månader efter att du gick klart gymnasiet fick du det arbetet, dvs. det som varade i minst 6 månader?</p> <p>☐ Mindre än 7 månader</p> <p>☐ 7-12 månader</p> <p>☐ Mer än 12 månader</p> <p>☐ Hade redan arbete innan jag gick klart gymnasiet</p> <p>☐ Minns inte</p>
18	<p>Hur gammal var du när du fick det arbetet?</p> <p><input type="text" value=""/> År</p> <p>☐ Minns inte</p>

<p>19 a</p>	<p>Enbart de som svarat att en funktionsnedsättning hindrat dem i F4</p> <p>Du svarade tidigare att en funktionsnedsättning hindrade dig från att påbörja gymnasiet.</p> <p>Har en funktionsnedsättning hindrat dig från att ha haft ett arbete som varat minst 6 månader? *</p> <p><i>T.ex. dyslexi, ADHD, syn- eller hörselnedsättning eller rörelsehinder.</i></p> <p>☐ Ja</p> <p>☐ Nej → Gå till F21</p> <p>☐ Vet inte</p> <p>* Text som visas i informationsikon: Hit räknas en tillfällig eller bestående nedsättning av en fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Den kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd, eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada.</p>
<p>19 b</p>	<p>Enbart de som svarat att en funktionsnedsättning hindrat dem i F4</p> <p>Du svarade tidigare att en funktionsnedsättning hindrade dig från att fullfölja gymnasiet.</p> <p>Har en funktionsnedsättning hindrat dig från att ha haft ett arbete som varat minst 6 månader? *</p> <p><i>T.ex. dyslexi, ADHD, syn- eller hörselnedsättning eller rörelsehinder.</i></p> <p>* Text som visas i informationsikon: Hit räknas en tillfällig eller bestående nedsättning av en fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga. Den kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd, eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada.</p> <p>☐ Ja</p> <p>☐ Nej → Gå till F21</p> <p>☐ Vet inte</p>
<p>20</p>	<p>Vilken eller vilka typer av funktionsnedsättning hindrade dig?</p> <p><i>Flera alternativ kan markeras!</i></p> <p>☐ Språkstörning, t.ex. dyslexi</p> <p>☐ Neuropsykiatrisk störning, t.ex. ADHD, Tourettes, Aspergers</p> <p>☐ Synnedsättning/blindhet</p> <p>☐ Hörselnedsättning/dövhet</p> <p>☐ Rörelsehinder</p> <p>☐ Annan funktionsnedsättning, nämligen...</p>
<p>21</p>	<p>Har du arbetat utomlands någon gång?</p> <p>☐ Ja</p> <p>☐ Nej</p>

<p>Nu kommer några fler frågor om arbete. Frågorna gäller enbart vecka 40, dvs. måndag 28 september - söndag 4 oktober.</p>	
<p>22</p>	<p>Arbetade du minst 1 timme under vecka 40, dvs. måndag 28 september - söndag 4 oktober?*</p> <p>Om du är tillfälligt frånvarande men räknar med att gå tillbaka till arbetet, ska du svara "ja".</p> <p><i>Tillfällig frånvaro kan innebära t.ex. semester, sjukdom, föräldraledighet/vård av barn eller tjänstledighet för studier.</i></p> <p>☐ Ja</p> <p>☐ Nej —————> Gå till F28</p> <p>* Text som visas i informationsikon: Till arbete räknas avlönat arbete i form av</p> <ul style="list-style-type: none"> - anställning oavsett varaktighet - arbete som egen företagare/fri yrkesutövare <p>Arbetet ska vara i inkomstbringande syfte och bestå av antingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - lön - engångsersättning - arvode - naturaförmån - förutsedd framtida vinst för egna företagare/fria yrkesutövare <p>Till arbete räknas även</p> <ul style="list-style-type: none"> - att utan kontant lön arbeta som medhjälpande hushållsmedlem i familjemedlems företag - svartarbete - arbete utomlands
<p>23</p>	<p>Vilken typ av anställning hade du?</p> <p><i>Om flera arbeten, välj det som du ser som ditt huvudsakliga utifrån t.ex. inkomst, arbetstimmar eller anställningstidens längd.</i></p> <p><i>Anställda vid bemanningsföretag svarar den typ av anställning de har hos bemanningsföretaget.</i></p> <p>☐ Fast-/tillsvidareanställning</p> <p>☐ Tidsbegränsad anställning, t.ex. vikariat, timanställd, kallas vid behov</p> <p>☐ Egen företagare</p> <p>☐ Annan, beskriv...</p>
<p>24</p>	<p>Arbetade du heltid eller deltid?</p> <p>☐ Heltid</p> <p>☐ Deltid</p>

25	<p>Vilket arbete eller yrke hade du?</p> <p><i>Exempel: Skriv inköpsassistent istället för assistent och busschaufför istället för chaufför.</i></p> <div style="border: 1px solid black; height: 30px; width: 350px; margin-top: 10px;"></div>
26	<p>Vilka huvudsakliga arbetsuppgifter hade du?</p> <p><i>Beskriv dina huvudsakliga arbetsuppgifter. Om du t.ex. är fabriksarbetare skriv då vad du gör/tillverkar, om du är affärsbiträde skriv då vad du säljer i butiken.</i></p> <div style="border: 1px solid black; height: 30px; width: 350px; margin-top: 10px;"></div>
27	<p>Hur fick du det här arbetet?</p> <p>☐ Via Arbetsförmedlingen</p> <p>☐ Via annons, t.ex. på internet eller i tidning</p> <p>☐ Via extrajobb/sommarjobb</p> <p>☐ Via lärlings-/praktikplats eller APU/APL</p> <p>☐ Via kontakter, t.ex. familj, vänner eller bekanta</p> <p>☐ Kontaktade själv arbetsgivaren</p> <p>☐ Annat, beskriv...</p>
Några frågor om att söka arbete	
28	<p>Alla förutom de som svarat "arbetslös" i F15</p> <p>Har du varit arbetslös någon gång?</p> <p>☐ Ja</p> <p>☐ Nej → Gå till F30</p>
29a	<p>Hur många månader har du sammanlagt varit arbetslös?</p> <p>☐ Mindre än 7 månader</p> <p>☐ 7-12 månader</p> <p>☐ Mer än 12 månader</p> <p>Gå till F30</p>
29b	<p>De som svarat "arbetslös" i F15</p> <p>Du svarade tidigare att du var arbetslös. Hur många månader har du sammanlagt varit arbetslös?</p> <p>☐ Mindre än 7 månader</p> <p>☐ 7-12 månader</p> <p>☐ Mer än 12 månader</p>

30	<p>Är du inskriven på Arbetsförmedlingen?</p> <p>☐ Ja</p> <p>☐ Nej</p>
31	<p>Söker du arbete aktivt?</p> <p><i>Med aktivt menas att du själv tagit initiativ till att t.ex. kontakta företag eller läsa annonser. Hit räknas även att lägga ut sitt CV på ett rekryteringsföretags webbplats eller liknande.</i></p> <p>☐ Ja</p> <p>☐ Nej</p>
<p>Avslutande fråga om framtiden</p>	
32a	<p>Endast de som haft ett arbete i F15 eller F22</p> <p>Vad planerar du att göra det närmaste året?</p> <p><i>Flera alternativ kan markeras!</i></p> <p>☐ Fortsätta på ditt nuvarande arbete</p> <p>☐ Byta arbete</p> <p>☐ Skaffa ett arbete</p> <p>☐ Starta eget företag</p> <p>☐ Läsa på Komvux</p> <p>☐ Läsa på folkhögskola</p> <p>☐ Läsa på yrkeshögskola</p> <p>☐ Läsa på universitet/högskola</p> <p>☐ Göra annat, nämligen...</p> <p>☐ Vet inte</p>
32b	<p>Endast de som inte haft ett arbete i F15 och F22</p> <p>Vad planerar du att göra det närmaste året?</p> <p><i>Flera alternativ kan markeras!</i></p> <p>☐ Skaffa ett arbete</p> <p>☐ Starta eget företag</p> <p>☐ Läsa på Komvux</p> <p>☐ Läsa på folkhögskola</p> <p>☐ Läsa på yrkeshögskola</p> <p>☐ Läsa på universitet/högskola</p> <p>☐ Göra annat, nämligen...</p> <p>☐ Vet inte</p>

33a	<p>Endast de som svarat att de fullföljt gymnasieskolan med slutbetyg i F2</p> <p>Frågorna i den här enkäten riktar sig till de som av någon anledning inte fullföljt sina gymnasiestudier genom att ta gymnasieexamen eller fått slutbetyg. Eftersom du svarat att du har gjort det får du inga fler frågor och kan skicka in enkäten genom att trycka på "Fortsätt och spara".</p> <p>Eventuella kommentarer får du gärna lämna här:</p> <input data-bbox="384 546 986 629" type="text"/>
33b	<p>Har du några kommentarer får du gärna lämna dem här:</p> <input data-bbox="384 707 986 790" type="text"/>

Bilaga 4 Bortfallsanalys enkätundersökning

Inledning

Syftet med detta avsnitt är att beskriva bortfallet samt att bestämma vilka variabler som bör användas som hjälpinformation vid bortfallsjustering.

Vad är bortfall?

Med bortfall avses generellt avsaknad av värden på en eller flera undersökningsvariabler.

- Saknas alla värden för en person är det fråga om objektsbortfall
- Saknas enbart vissa värden, handlar det om partiellt bortfall

Varför är bortfall ett problem?

Bortfall leder dels till precisionsförluster jämfört med om alla skulle ha svarat, dels till att vi riskerar att få skevheter i statistiken. Det förstnämnda betraktas vara ett mindre allvarligt fel varför analysen fortsättningsvis enbart kommer att hantera skevheter.

Enligt teorin har varje objekt i urvalet en sannolikhet (större än 0) att på förhand svara i den specifika undersökningen. Om denna sannolikhet är känd kan bortfallet justeras helt. Det är naturligtvis omöjligt att känna denna sannolikhet, men den går att uppskatta. Uppskattningen av svarsbenägenheten kan sedan användas i syfte att förbättra skattningarna.

För att skevheter i statistiken orsakade av bortfallet ska uppstå krävs att olika objekt har olika svarssannolikheter samt att de objekt som ingår i bortfallsmängden skiljer sig från de objekt som svarar med avseende på undersökningsvariablerna. Man kan intuitivt tänka sig att om objekten i bortfallsmängden har exakt samma fördelning på en undersökningsvariabel som objekten i svarsmängden så har bortfallet ingen effekt.

Således behöver bortfall inte nödvändigtvis vara skadligt utan det beror på flera faktorer och hur dessa samvarierar med varandra. Effekten av bortfallet får utvärderas från undersökning till undersökning.

Bortfallsjustering och hjälpinformation

Justering för bortfallet görs genom vägning. Vägningen görs utifrån information som finns både för svarande och bortfall, så kallad hjälpinformation.

Hjälpinformation är externa variabler som vanligtvis hämtas från register.

Vid val av hjälpvariabler är det tre kriterier som ska beaktas (se Lundström och Särndal 2001):

- Det första kriteriet är att variabeln samvarierar väl med svarsbenägenheten. Det är det viktigaste kriteriet eftersom det leder till en minskning av den skevhet som bortfallet kan orsaka.
- Det andra kriteriet är att variabeln samvarierar väl med (viktiga) målvariabler. Om så är fallet minskar bortfallsskevheter för de resultat som byggs upp av dessa målvariabler.

- Det tredje kriteriet är att variabeln avgränsar (viktiga) redovisningsgrupper. Bortfallsjustering genom vägning görs i denna undersökning enbart för objektsbortfall. Inget försök att justera för det partiella bortfallet har gjorts.

Population och urval

Målpopulation

Populationen består av personer folkbokförda i Sverige, födda 1991-1994 och som till och med hösten 2015 saknar fullföljd utbildning på gymnasienivå.

Personer som är födda utomlands och invandrat till Sverige vid 18 års ålder eller senare utesluts ur populationen. Dessa personer bedöms som mindre intressanta då de till stor del inte läst på svensk gymnasieskola (ca 85 % av dessa återfinns inte i Skolverkets gymnasierregister). Även personer som går på gymnasieskolan hösten 2015 utesluts ur populationen.

Fullföljd gymnasieutbildning innebär att personen erhållit ett slutbetyg eller motsvarande från gymnasieskolan. Hit räknas inte den som fått ett samlat betygsdokument. De med samlat betygsdokument ingår således i populationen.

Rampopulation

Rampopulationen hämtades från Registret över totalbefolkningen kompletterat med uppgifter från Utbildningsregistret 2014. Urvalsramen avgränsades till personer där utbildningsnivån motsvarar att de inte i fullföljt en utbildning på gymnasienivå. Utbildningsregistret 2014 omfattar utbildningar till och med vårterminen 2014.

Även personer med okänd utbildningsnivå ingår i urvalsramen. Urvalsramen bestod av drygt 114 000 personer.

Urval

Urvalsramen stratifierades efter kön, födelseland (Sverige/övriga), utbildningsnivå (grundskola, gymnasial, uppgift saknas) och om personen läst på gymnasieskolan eller ej. Detta är grupper som är intressanta att redovisa efter och som också troligen samvarierar starkt med svarsbenägenheten. Sammanlagt bildades 24 strata, se tabell 14.

Tabell 14
Stratifiering

Stratum	Kön	Födelseland	Utbildningsnivå	Deltagit i gymnasieskolan	Antal i populationen	Urvalsstorlek
1111	Kvinna	Sverige	Grundskola	Ja	17 871	1 560
1112	Kvinna	Sverige	Grundskola	Nej	1 265	110
1121	Kvinna	Sverige	Gymnasieskola	Ja	16 012	1 400
1122	Kvinna	Sverige	Gymnasieskola	Nej	583	50
1131	Kvinna	Sverige	Uppgift saknas	Ja	686	60
1132	Kvinna	Sverige	Uppgift saknas	Nej	2 584	230
1211	Kvinna	Övriga världen	Grundskola	Ja	4 272	370
1212	Kvinna	Övriga världen	Grundskola	Nej	271	25
1221	Kvinna	Övriga världen	Gymnasieskola	Ja	2 691	240
1222	Kvinna	Övriga världen	Gymnasieskola	Nej	90	20
1231	Kvinna	Övriga världen	Uppgift saknas	Ja	812	70
1232	Kvinna	Övriga världen	Uppgift saknas	Nej	461	40
2111	Man	Sverige	Grundskola	Ja	24 580	2 150
2112	Man	Sverige	Grundskola	Nej	1 988	170
2121	Man	Sverige	Gymnasieskola	Ja	22 466	1 960
2122	Man	Sverige	Gymnasieskola	Nej	825	70
2131	Man	Sverige	Uppgift saknas	Ja	689	60
2132	Man	Sverige	Uppgift saknas	Nej	3 594	310
2211	Man	Övriga världen	Grundskola	Ja	6 541	570
2212	Man	Övriga världen	Grundskola	Nej	288	25
2221	Man	Övriga världen	Gymnasieskola	Ja	3 868	340
2222	Man	Övriga världen	Gymnasieskola	Nej	115	20
2231	Man	Övriga världen	Uppgift saknas	Ja	1 221	110
2232	Man	Övriga världen	Uppgift saknas	Nej	506	40

Den urvalsstorlek som beslutades var 10 000 personer. Med tanke på att bortfallet förväntades bli stort bedömdes denna urvalsstorlek behövas för att kunna redovisa statistiken efter viktiga redovisningsgrupper.

Urvalet allokerades proportionellt mot antal personer i respektive strata. Minsta antalet personer som drogs i ett stratum sattes till 20 personer.

Beräkning av svarsandel

Av de 10 000 i urvalet har 2 384 personer räknats som svarande. Ytterligare 761 personer har svarat på undersökningen, men angett att de har fullföljt gymnasiet. Eftersom svar på viktiga frågor då saknas räknades dessa personer som bortfall. Kontroll mot registeruppgifter tyder på att de inte har fullföljt gymnasieskolan enligt undersökningens definition. Se detaljer i avsnitt "Analys av bortfallet -

Analys av ungdomar som svarat att de hade fullföljt gymnasieskolan med slutbetyg”.

1 312 personer har räknats som övertäckning av olika anledningar. Övertäckningen i urvalet består främst av elever som har antagits gå i gymnasiesärskola. Dessa elever kan inte identifieras i utbildningsregistret och ingick därför i urvalsramen. Statistiken över elever i grundsärskola och gymnasiesärskola är av integritetsskäl inte individbaserad. Därför saknar dessa elever uppgift om gymnasieutbildning i Utbildningsregistret. Ungdomar som är äldre än 16 år och som går i grund- eller gymnasiesärskola kan dock få ett förlängt barnbidrag. Med hjälp av dessa uppgifter från Försäkringskassan kunde personer som sannolikt gått på gymnasiesärskola identifieras som övertäckning och har därför i efterhand exkluderats från urvalet.

Även elever som enligt register slutfört gymnasieskolan våren 2015 samt går på gymnasieskolan hösten 2015 har uteslutits ur urvalet i efterhand. Uppgifter avseende detta fanns inte tillgängliga när urvalet drogs.

Tabell 15

Övertäckning i urvalet

Anledning till övertäckning	Antal
Svarat att de utvandrat eller går på särskola	17
Fullföljt gymnasieskolan våren 2015 enligt Utbildningsregistret	332
Går på gymnasieskolan hösten 2015 enligt register	162
Svarat att de går på gymnasieskolan	46
Särskoleelev enligt register från Försäkringskassan	755
Totalt	1 312

5 543 personer har inte svarat alls på undersökningen och räknas som bortfall.

En designvägd svarsandel uttryckt i procent har skattats enligt nedanstående

$$SA = \frac{100 \times \sum_s d_k}{\sum_s d_k + (1-a) \sum_B d_k} \quad (1)$$

där $\sum_s d_k$ utgörs av summan av designvikterna för de 2 384 svarande personerna, $\sum_B d_k$ utgörs av summan av designvikterna för de 5 543 personerna i bortfallet och a är en skattning av hur stor andel av bortfallet som inte tillhör målpopulationen. Skattning av a görs enligt

$$a = \frac{\sum_{O^*} d_k}{\sum_{O^*} d_k + \sum_s d_k}$$

där $\sum_{O^*} d_k$ utgörs av summan av designvikterna för de 63 personer som angett i enkäten att de inte tillhör målpopulationen.

Beräkning enligt (1) ger en svarsandel på 28,0 procent.

Övertäckning kan också uppstå på grund av att personer inte bor i landet trots att de är folkbokförda i Sverige. Denna övertäckning har skattats till ca 1,2 % (drygt 1 000 personer). Skattningen har gjorts utifrån en metod som använder uppgifter från olika administrativa register. Denna övertäckning har dock inte beaktats i beräkningen av bortfallet och i viktning och kalibrering.

Analys av ungdomar som svarat att de hade fullföljt gymnasieskolan med slutbetyg

Sammanlagt var det 761 personer som i enkäten svarat att de fullföljt, där vi i Utbildningsregistret inte hittat information om att de fullföljt gymnasiet. Dessa personer har behandlats som bortfall, då vi anser att de borde svarat på enkäten.

De 761 personerna har matchats mot Utbildningsregistret 2016-01-01. De fördelar sig på utbildningsnivå enligt nedan.

Tabell 16

Utbildningsnivå enligt Utbildningsregistret för de som svarat att de fullföljt gymnasieskolan

Utbildnings- nivå, kod	Utbildningsnivå, text	Antal	Andel
333	Gymnasial utbildning tre år, yrkesinriktad, ej slutbetyg	274	36 %
206	Grundskoleutbildning, årskurs 7-9	193	25 %
332	Gymnasial utbildning tre år, teoretisk/studieförberedande, ej slutbetyg	93	12 %
323	Gymnasial utbildning två år, yrkesinriktad - ej slutbetyg	61	8 %
313	Gymnasial utbildning kortare än två år, yrkesinriktad, ej slutbetyg	27	4 %
999	Okänd	25	3 %
310	Ospecificerad gymnasial utbildning, kortare än två år	21	3 %
322	Gymnasial utbildning två år, teoretisk/studieförberedande - ej slutbetyg	21	3 %
330	Ospecificerad gymnasial utbildning, tre år	14	2 %
	Övrigt	32	4 %

De fyra vanligaste koderna utgör drygt 80 procent av personerna. Flertalet av personerna har således en gymnasial utbildning, men de har inte fullföljt gymnasieskolan enligt vår definition. Det är inte konstigt att de svarat att de fullföljt gymnasiet, de anser säkerligen att de gjort det.

De 193 personerna som har grundskoleutbildning är svårare att förklara. Här kan det eventuellt finnas personer som fullföljt trots att det inte framgår av Utbildningsregistret. Det borde dock vara ovanligt.

Analys av bortfallet

Tänkbara hjälpvariabler

Nedan presenteras de variabler som ingår i analysen och som är kandidater till att användas som hjälpinformation vid bortfallsjustering. Variablerna har valts ut då de har bedömts samvariera med svarsbenägenhet samt att de identifierar viktiga redovisningsvariabler.

Tabell 17

Tänkbara hjälpvariabler

Variabel	Källa
Kön	Befolkningsregistret 2015-06-30
Ålder (vid slutet av 2015)	Befolkningsregistret 2015-06-30
Utländsk bakgrund	Befolkningsregistret 2015-06-30
Behörighet till gymnasieskolan	Betygsregister 2005-2015
Föräldrars utbildningsnivå	Utbildningsregistret 2015
Barn	Befolkningsregistret 2015-06-30
Studieresultat gymnasieskola	Gymnasieregister 2005-2015
Hushållsinkomst	Inkomst och Taxeringsregistret 2014
Sysselsättningsstatus	Sysselsättningsregistret 2014
Meritvärde årskurs 9	Betygsregister 2005-2015
Källa för utbildningsnivå	Utbildningsregistret 2015

Svarsandelar

Svarsandelar har beräknats enligt (1). Nedan presenteras svarsandelen efter variablerna i tabell 5.

Tabell 18

Svarsandel efter kön

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Man	27,9	1 403
Kvinna	28,0	981

Tabell 19

Svarsandel efter ålder

Kategori	Svarsandel	Antal svar
21-22	29,3	1 258
23-24	26,6	1 126

Tabell 20

Svarsandel efter utländsk bakgrund

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Svensk bakgrund	27,7	1 693
Utländsk bakgrund född i Sverige	21,7	207
Invandrad före 12 års ålder	29,3	164
Invandrad 12+	35,0	320

Tabell 21

Svarsandel efter behörighet till gymnasieskolan

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Ja	28,8	1 335
Nej	26,8	802
Okänd	27,7	247

Tabell 22

Svarsandel efter föräldrars utbildningsnivå

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Okänd utbildning	32,9	140
Förgymnasial utbildning	27,7	295
Gymnasial utbildning	26,5	1 200
Eftergymnasial kort utbildning	26,5	124
Eftergymnasial lång utbildning	30,6	625

Tabell 23

Svarsandel efter barn

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Har barn (boende i Sverige)	29,2	329
Har inte barn (boende i Sverige)	27,8	2 055

Tabell 24

Svarsandel efter resultat i gymnasieskolan

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Aldrig påbörjat gymnasieskolan	16,1	60
Högst årskurs 1	27,8	454
Högst årskurs 2	31,7	439
Högst årskurs 3	27,9	1 431

Tabell 25

Svarsandel efter hushållsinkomst

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Kvartil 1	25,9	522
Kvartil 2	24,6	622
Kvartil 3	29,7	645
Kvartil 4	28,5	595

Tabell 26

Svarsandel efter sysselsättningsstatus

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Sysselsatt	28,6	1 095
Ej sysselsatt	27,5	1 289

Tabell 27

Svarsandel efter meritvärde årskurs 9

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Okänt	27,8	246
0-80	26,0	522
81-155	26,4	509
156-185	27,9	561
186-	32,3	546

Tabell 28

Svarsandel efter källa för utbildningsnivå

Kategori	Svarsandel	Antal svar
Okänt	22,2	5
Uppgift saknas	22,0	59
Arbetsförmedlingen	28,4	134
Komvux	36,0	110
Samlat betygskort	27,0	818
Grundskola, årskurs 9-registret	28,2	1 123
Gymnasieskolans avgångsregister	27,8	72
Övriga	34,2	63

En studie av svarsandelarna ovan tyder på att hjälpvariablerna har relativt svaga samband med svarsbenägenhet. Gruppen som undersöks verkar ha relativt låg svarsbenägenhet oavsett vilken kategori av ovanstående variabler som man tillhör. Det är svårt att från svarsandelarna ovan bedöma vilka variabler som är lämpliga att använda för att skapa kalibrerade vikter.

Logistisk regression

Som ett komplement till svarsandelarna genomförs en multivariat analys (logistisk regression). I analysen studeras sambandet mellan svar/ej svar och variablerna i tabell 29. Analysen görs stegvis där den variabel som har starkast samband med svar/ej svar först tas in i modellen. Därefter förs den variabel in som har starkast samband givet att den första variabeln är med i modellen. Proceduren upprepas tills man inte får någon signifikant effekt av att föra in flera variabler. Den signifikansnivå som används är 0,05.

Med p-värde avses sannolikheten att vi kommer att observera ett minst lika extremt värde än det värde vi observerat givet att variabeln inte har någon effekt

på svarsandelen. Ett lågt p-värde indikerar att det är väldigt låg sannolikhet att variabeln inte har någon effekt.

Tabell 29

Resultat av multivariat analys

Variabel	p-värde
Studieresultat gymnasiet	<0,0001
Utländsk bakgrund	<0,0001
Meritvärde årskurs 9	<0,0001
Hushållsinkomst	0,01
Ålder	0,01
Källa för utbildningsnivå	0,05

De fem variablerna ovan har ett signifikant samband med svarsbenägenhet. De är således starka kandidater att använda för att skapa kalibrerade vikter.

Viktiga redovisningsgrupper

Om hjälpvariabeln identifierar viktiga redovisningsgrupper kan kvaliteten bli bättre i dessa grupper. Hjälpvariablerna kön, ålder, utländsk bakgrund, behörighet till gymnasieskolan, föräldrars utbildningsnivå, barn och studieresultat gymnasieskolan viktiga redovisningsgrupper i föreliggande undersökning.

Samvariation med viktiga undersökningsvariabler

Då undersökningen innehåller ett relativt stort antal frågor av skiftande karaktär är det svårt att analysera vilka variabler som samvarierar med undersökningsvariabler. Vid val av hjälpvariabler tas därför endast hänsyn till samvariation med svarsbenägenhet och identifiering av redovisningsgrupper.

Slutligt val av variabler för bortfallsjustering

Efter en sammanvägning av analysen kring ovanstående kriterier samt efter kontroll av vikternas fördelning används följande hjälpvariabler för bortfallsjustering:

Tabell 30

Hjälpvariabler

Kön
Ålder
Utländsk bakgrund
Behörighet gymnasiet
Föräldrarnas utbildningsnivå
Studieresultat gymnasiet
Hushållsinkomst
Källa för utbildningsnivå
Meritvärde årskurs 9

Valet är delvis subjektivt men är baserat på analysen samt tidigare erfarenheter av vilka variabler som samvarierar med svarsbenägenhet.

Variablerna används som hjälpinformation i en kalibreringsestimator. Estimatorn används för att skapa kalibrerade vikter och kalibrerade skattningar av de parametrar som är av intresse.

Kalibreringstekniken och viktberäkningar beskrivs i avsnitt Teknisk beskrivning av estimation.

Teknisk beskrivning av estimation

Vi har en population U bestående av N personer. De parametrar vi är intresserade av är vanligtvis funktioner av två totaler $Y = \sum_U y_k$ och $Z = \sum_U z_k$, där y_k är värdet på variabel y för person k och z_k värdet på en annan variabel för samma person. Vanligtvis är y (och även z) en dikotom variabel, d.v.s.

$$y_k = \begin{cases} 1 & \text{om person } k \text{ har studerade egenskap} \\ 0 & \text{för övrigt} \end{cases} \quad (2)$$

Vanligtvis är vi också intresserade av parametrar för redovisningsgrupper. Låt oss benämna dessa $U_1, \dots, U_d, \dots, U_D$, där $U = \bigcup_{d=1}^D U_d$. Totalen för redovisningsgrupp d kan skrivas

$$Y_d = \sum_U y_{dk} \quad (3)$$

$$\text{där } y_{dk} = \begin{cases} y_k & \text{för } k \in U_d \\ 0 & \text{för övrigt.} \end{cases}$$

Z_d bildas på likartat sätt.

En generell parameter för redovisningsgrupp d (d kan också avse hela populationen) kan skrivas $\theta_d = C \frac{Y_d}{Z_d}$, där C är en konstant.

Den vanligaste parametern är en procentuell andel, som erhålles när $C = 100$ och $z_k = 1$ för alla k , och y är definierad enligt (7.1). Om vi låter N_d vara antalet personer i redovisningsgrupp d , då kan parametern skrivas

$$P_d = 100 \frac{\sum_U y_{dk}}{N_d} \quad (4)$$

Vi drar ett obundet slumpmässigt urval S_h av storleken n_h från stratum h ($h = 1, \dots, H$), men p.g.a. övertäckning och bortfall har vi endast svars mängden r_h av storleken m_h att utföra beräkningarna på. Storleken på stratum h ger vi beteckningen N_h .

Den ”konventionella” estimatorn (för Y_d), har följande form:

$$\hat{Y}_d = \sum_{h=1}^H \frac{N_h}{m_h} \sum_{r_h} y_{dk} \quad (5)$$

I estimator (5) används ingen ytterligare hjälpinformation än designinformationen. Denna estimationsmetod brukar kallas "rak uppräknning inom strata".

I syfte att erhålla en estimator med mindre urvalsfel och bortfallskevheter än estimator (5) utnyttjar vi hjälpinformation också i estimationen. Vi bildar en hjälpvektor \mathbf{x}_k , som anger till vilka kategorier av

Kön + Ålder + Utländsk bakgrund + Behörighet gymnasieskolan + Föräldrarnas utbildningsnivå + Studieresultat gymnasieskolan + Hushållsinkomst + Källa för utbildningsnivå + Meritvärde årskurs 9

som person k hör. Vi framställer hjälptotalerna $\sum_{U_d} \mathbf{x}_k$ och utnyttjar denna hjälpinformation i en kalibreringsestimator.

Kalibreringsestimatoren för totalen Y_d har följande utseende:

$$\hat{Y}_{wd} = \sum_r d_k v_k y_{dk} \quad (6)$$

där

$$d_k = N_h / n_h \text{ för } k \in r_h$$

och

$$v_k = 1 + (\sum_U \mathbf{x}_k - \sum_r d_k \mathbf{x}_k)' (\sum_r d_k \mathbf{x}_k \mathbf{x}_k')^{-1} \mathbf{x}_k \quad (7)$$

Vid beräkning av hjälptotaler har personer som i efterhand inte bedömts tillhöra målpopulationen uteslutits. Personer som uteslutits är framför allt personer som bedömts vara särskoleelever, personer som fullföljt gymnasieskolan våren 2015 och personer som fortfarande går på gymnasieskolan hösten 2015. Detta innebär att vikterna korrigerar för den övertäckning som identifierats i urvalsramen.

Vid skattning av en parameter av typen $\theta_d = C \frac{Y_d}{Z_d}$ skattas respektive total med

hjälp av kalibreringsvikterna $w_k = d_k v_k$.

Referenser: Lundström S. och Särndal C.-E. (2001). *Estimation in the Presence of Nonresponse and Frame Imperfections*. Stockholm: Statistics Sweden

All officiell statistik finns på: **www.scb.se**
Statistikservice: tfn 010-479 50 00

All official statistics can be found at: **www.scb.se**
Statistics service, phone +46 10 479 50 00